

KARJAAN KESKUSTA

TONTTI- JA RAKENNUSHISTORIALLINEN INVENTOINTIRAPORTTI

TILAAJA

Raaseporin kaupunki, kaavoitusosasto

YHTEYSHENKILÖT

kaupunginarkkitehti Simon Store, kaavoitusinsinööri Leena Kankaanpää

TOIMITTAJA

UNIKA / Kim Björklund

2015

TONTTI- JA RAKENNUSHISTORIALLINEN INVENTOINTIRAPORTTI

Karjaan keskusta–Kauppiaankatu

Kaupunginosa 51, korttelit 3–7, 26–29, 31–34,
sekä lähialueen relevantit kohteet ja kokonaisuudet

Torikatu–Mäntynummi

Kaupunginosat 51 ja 52, korttelit 1–2, 8–18, 24–26,
100–103, 105–108, 110–111, 114, 118, 164, 166, 168, 170,
sekä lähialueen relevantit kohteet ja kokonaisuudet

SISÄLTÖ

- I. Johdanto
- II. Tehtävän ja alueen määrittely
- III. Lähtökohdat – ohjaavat kaavat ja suojelumääräykset kansallisella ja maakunnallisella tasolla (RKY, Kansallisesti arvokkaat maisema-alueet, Maakuntakaava)
- IV. Kaavoitus paikallisella tasolla – yleiskaavat, asemakaavat
- V. Päälinjat, perspektiivit, kokonaisuudet: rakenskanta ja rakennettu ympäristö yleisellä tasolla (tyylin, aikakauden ja rakennustyyppin mukaan)
- VI. Rakenskanta (luettelo yksittäisistä kohteista ja kiinteistöistä)
- VII. Johtopäätelmät, huomiot ja suositukset

Lähteet

LIITTEET:

- 1) Asemakaavat ja kaavamuutokset, nykytilanne (kartta ja numeroitu luettelo)
- 2) Laajemmat kokonaisuudet kaupunginmiljöössä (kartta luetteloineen)
- 3) Rakenskannan ikärakenne (kartta)
- 4) Osayleiskaava vuodelta 1998: suojellut rakennukset ja ympäristöt (kartta)
- 5) Rakennus- ja aluesuojeluehdotus (kartta)
- 6) 884 valokuvaa alueen kaikista rakennuksista (toimitetaan erikseen digitaalisena; kaupunki tulostaa tiedostot ja arkistoi ne raportin liitteeksi)
- 7) Täydennetty ja päivitetty kiinteistörekisteri (laadittu aikaisemman mallin, Funkis Karjaalla -projektin, mukaisesti; toimitetaan erikseen digitaalisessa muodossa)

Mahdolliset sivutulokset tulevaisuudessa voisivat olla esim. visualisaatiohanke verkkoon yhteistyössä ammattikorkeakoulu Novian/Romi Ranckenin/muun tahon kanssa sekä mahd. yhteistyö tai synergiaetuja esimerkiksi kotiseutuyhdistyksen vastaavan, meneillään olevan kotiseutuhistoriallisen inventointihankkeen kanssa.

I JOHDANTO

Kyseinen tontti-, rakenus- ja kaavoitushistoriallinen inventointiraportti on laadittu tarjouspyynnön ja kaupungin edustajien kanssa sovittujen käytäntöjen mukaisesti. Inventointialue on jaettu kahteen osaan, *Karjaan keskusta–Kauppiaankatu ja Torikatu–Tallmo*, mutta käsitellään tässä raportissa yhtenäisenä alueena.

Tämän rakennetun ympäristön inventoinnin tarkoituksena on luoda historiallinen pohja tulevaisuuden kaavoitustyötä varten Karjaan keskustassa ja sen lähialueilla.

Työ on aloitettu kesällä 2014. Tammikuussa 2015 kaupunki teki lisätilauksen inventointitehtävään, jonka seurauksena kolmio Karjaantie – Maasillantie – Keskuskatu -alue lisättiin inventointialueeseen. Alue käsittää kokonaisuudessaan paljon kiinteistöjä ja rakennuksia, tarkoitten että tehtävä on ollut haastava kvantitatiivisesti. Lukuunottamatta autotalleja, liitereitä ja muita ulkorakennuksia rakennusten määrä nousee noin 340:een. Tästä johtuen yksittäisten rakennusten yksityiskohtaista rakenushistoriaa ei ole voitu sisällyttää raporttiin. Yksittäisissä tapauksissa joudutaan tämän takia tekemään syventäviä tutkimuksia paikan päällä tarpeen vaatiessa.

Työskentelyn aikana on pidetty useita palavereita kaupunginarkkitehti Simon Storen ja kaavasuvitteluinsinööri Leena Kankaanpään kanssa. Maakuntamuseon edustaja Tellervo Saukoniemen kanssa on niin ikään ollut neljä kokousta.

Inventointityö on jossain määrin päällekkäistä Karjaan museo- ja kotiseutuyhdistyksen arkkitehtuurihankkeen kanssa, työnimeltään Funkis Karjaalla, jonka puitteissa allekirjoittanut on suorittanut tontti- ja rakenushistoriallisia inventointeja. Kyseisessä hankkeessa on keskitytty tähän mennessä alueeseen Karjaantie-Maasillantie-Keskuskatu (alue joka siis liitettiin käsillä olevaan inventointiin lisätilauksena), Nils Grabbenkadun länsipuolisen ja radan eteläpuolisen alueisiin. Projektin tavoitteena on toteuttaa modernin arkkitehtuurin, funktionalismin, esittelemisen laajemmalle yleisölle näyttelynä, kirjana ja opastetuilla kierroksilla. Projekti on siten eräänlainen seuraaja Hilding Ekelundin arkkitehtuuria ja merkitystä Karjaan rakenushistorialle selvittäneelle hankkeelle, jonka Västnyländska kultursamfundet sekä tutkijat Kim Björklund ja Solveig Eriksson toteuttivat 2006–2007.

II TEHTÄVÄN JA ALUEEN MÄÄRITTELY

TEHTÄVÄN MÄÄRITTELY

Inventointityöhön kuuluu neljä pääasiallista tehtävää:

1. Selvittää alueen rakenskannan ja rakennetun maiseman tunnusomaiset piirteet yleisesti.
2. Nimetä, arvottaa ja perustella alueen kulttuurihistoriallisesti merkittävimmät rakennukset ja rakennetut alueet.
3. Laatia suositukset rakennetun kulttuuriympäristön suojelun osalta alueiden asemakaavoitusta varten.
4. Alueen asemakaavallinen tarkastelu käsittäen rakennusten ja kehitysvaiheiden historialliset kuvaukset.

KÄSITTEET JA ALUEET

Alueella *Karjaan keskusta-Kauppiaankatu* käsitetään tässä yhteydessä Nils Grabbenkadun, ohitustien, Ruukintien, Naapurikadun, Felix Fromin kadun, Laaksokadun ja rautatieaseman alueen sisään jäävä alue (sisältäen rautatiesillalle johtavan rampin sekä parkkialueen radan vierellä). Otsikointi ja alueen rajaaminen on kaupungin edustajien suorittama.

Torikatu-Mäntynummi -alueella tarkoitetaan tässä selvityksessä aluetta, joka suuntautuu Laaksokadulta ja Felix Fromin kadulta länteen, rajautuen pohjoisessa Naapurikatuun ja Mustionjokeen ja etelässä Ratakatuun ja Mäntynummen kerrostaloalueeseen. Koillisessa alueen rajana on Karjaantie. Alueella sijaitseva Puu-Karjaa ja vanha ammattikoulu eivät sisälly inventointiin. Niistä on tehty erilliset inventoinnit ja kaavat aiemmin.

Selvitystyön loppupuolella inventointitehtävään tehtiin lisätilaus joka koskee kolmionmuotoista aluetta Karjaantie-Maasillantie-Keskuskatu, joka luontevalla tavalla kytkeytyy Torikatu-Mäntynummi -alueeseen. Lisäalue käsitellään tässä inventoinnissa osana Torikatu-Mäntynummi-aluetta.

Karjaan keskusta-Kauppiaankatu -alue (osa-alue 1) sekä Torikatu-Mäntynummi -alue (osa-alue 2). Inventointialueen suuruus on noin 90 hehtaaria.

KESKUSTA – KAUPPIAANKATU -ALUEEN MÄÄRITTELY

Topograafisesti tarkasteltuna alue on suhteellisen tasaista pohjoisosastaan rautatiealueelta Naapurinkadulle etelään saakka. Kauppiaankadulta länteen maasto on loivasti nousevaa sisältäen jyrkenemmän kohdan Korkeavuorenkadun pohjoispuolella.

Alueella sijaitsevat Kauppiaankatu, Felix Fromin katu, Puistokatu ja Chicagonkatu kokonaisuudessaan sekä osittain Ratakatu, Elin Kurjenkatu, Keskuskatu, Laaksokatu, Korkeavuorenkatu, Tempelikatu, Malminkatu, Bulevardi, Naapurikatu, Ruukintie sekä pienempiä kävelykatuja ja takapihoja niihin kuuluvine alueineen. Kauppiaankatu on osittain kävelykatu.

Tonteilla sijaitsee noin 80 rakennusta sekä liitereitä, autotalleja ja muita rakennuksia. Alueella on myös parkour-puisto, rakentamattomia tontteja, automaalamokäytössä oleva entinen bensiiniasema, lämpökeskus, käyttämätön vanha koulun urheilukenttä/luistinkenttä -alue (Sahara), linja-autoasema siihen kuuluvine torialueineen sekä useampia pysäköintialueita.

Alueella sijaitsevat rakennustyypit ovat muun muassa suurempia ja pienempiä liikerakennuksia ja pankkeja, rakennuksia joissa on sekä asuin- että liiketoimintaa,

asuinrakennuksia (pääasiassa kerrostaloja sekä joitakin yksittäisiä omakotitaloja), ravintolarakennuksia, ammattikoulun hallintorakennus (Grabbegården), vapaakirkon kirkkorakennus, yhdistetty kirjasto-, kulttuuri- ja linja-autoasemarakennus, terveyskeskus, nuorisotalo sekä edellä mainittu lämpökeskus ja ”teollisuusrakennus” (automaalamona toimiva vanha huoltoasema).

Alueen rakennuskanta kattaa aikakauden 1900-luvun alku – 2014. Rakennustyyleistä ovat edustettuina klassisismi, vähemmässä määrin jugend sekä funktionalismi aina moderneimpiin rakennustyyliin kaudelta 1950–2010-luvulle. Arkkitehdeista tunnetuimpia ovat esim. Waldemar Aspelin, Hilding Ekelund, Erik Lindroos, Olli Kivinen ja Lars Rejström. Tärkeimpinä rakennusmestareina ovat toimineet esim. Artur Eklöv, Levi Backman, Uno Jansson, Fjalar Poppius ja Rainer Holmström. Vaihtelut rakennustyyliissä, muotokielessä, julkisivu- ja kattomateriaalien käytössä, kerrosmäärässä sekä rakennusten käyttötarkoituksissa ja niiden uusiokäytössä tekevät alueesta jossain määrin haastavaksi kaupunkisuunnittelun ja rakennushistoriallisesta näkökulmasta. Alueella sijaitsee useita kohteita, joiden säilyttäminen ja suojeleminen on itsestään selvää, mutta samanaikaisesti 1960- ja 1970 -lukujen purkamisinto on aiheuttanut suhteellisen kirjavan rakennetun ympäristön, joka aiheuttaa tulevaisuuden suunnittelutyölle verrattain suuria haasteita.

Alueen katuverkostossa ei ole tapahtunut suurempia muutoksia sen rakentamisen jälkeen. Tärkeimmät muutokset alueella ovat kronologisessa järjetyksessä:

- Rautatiesillan rakentaminen siihen kuuluvine kaksine katurampeineen 1930-luvulla.
- Kävelykadun perustaminen Kauppiaankadulla (Elina Kurjenkadun ja Korkeavuorenkadun välisellä osuudella) 1980-luvun alkupuoliskolla.
- Ohitustie pohjoisessa sisältäen muutoksen Ruukintien linjauksessa sekä sen pohjoispuoleinen uusi liittymä Pentbyhyn ja Pinjaisiin, 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen loppupuolelta.
- Felix Fromin kadun jatkaminen kävely- ja pyöräilyteinä sekä Bulevardin ja Naapurinkadun että Korkeavuorenkadun ja Ratakadun välisillä osuuksilla.
- Rautatiesillalle johtaneen läntisen katurampin purkaminen vuonna 2011, minkä ansioista näkymä Kauppiaankadulta/keskustasta rautatieasemalle ja ratapihalle on erittäin avoin ja onnistunut.
- Edellisten lisäksi erinäisiä katuosuuksien oikaisuja, kavennuksia ja levennyksiä, joihin ei tässä puututa, koska niillä ei ole ollut suurempaa merkitystä kokonaisuuden kannalta.

Suhteessa katuverkkoon sekä sen muutoksiin voi myös tässä yhteydessä tehdä suhteellisen merkittävän huomion. Autokannan ja liikenteen lisääntyttä voimakkaasti viimeisen vuosisadan aikana voidaan todeta, ettei katuverkoston leveys eikä parkkialueiden määrä ole ollenkaan riittävä nykypäivän tarpeisiin. Näistä puutteista johtuen autoilijat ovat yhä enenevässä määrin alkaneet käyttää jalkakäytäviä pysäköintialueina (osin jalkakäytävälle, osin katuosuudelle pysäköiden). Tämä katukuvaan levittäytynyt ilmiö on yhtä tarpeeton kuin valitettava, ja se pitäisi poistaa suunnittelun ja liikennesääntöjen avulla.

TORIKATU-MÄNTYNUMMI -ALUEEN MÄÄRITTELY

Laaksokadusta itään (rajautuen etelässä rautatiealueeseen ja pohjoisessa jokeen) maasto polveilee lievästi. Lohjanharju ulottuu diagonaalisesti läpi alueen itäisten osien, missä korkeuskäyrissä on suurimmat erot. Stegelbackenilta ja Mäntynummen kerrostaloalueelta laskee maasto huomattavissa määrin kohti Maasiltaa, Pumppulahtea ja jokirantaa. Harju on matalimmillaan, ja osin kaivettu Kanavatorin kohdalla, joka on saanut nimensä oletetun, niin kutsutun Grabben kanavan mukaan. Kanavatorin ja Volmarintien välisellä osuudella maasto on alavaa ja tasaista ja siellä on aiemmin sijainnut avo-oja, joka on laskenut Mustionjokeen. Nykyään tämä alue on viheralue. Rinteet keskustan ja Maasillan suunnalta kohti Kanavatoria ja Pumppulahden viheraluetta muodostavat topograafisesti kauniin ja huomattavan kaupunkimaiseman.

Alueella sijaitsevat seuraavat kadut: Ratakatu, Koulukatu, Torikatu, Naapurinkatu, Bulevardi, Vuorikatu, Huvilakatu, Puistokatu, Heikinkatu, Pumppulahdenkatu, Eteläinen Jokikatu, Pojanpolku, Keskuskatu, Volmarintie, Esikunnankatu, Purokatu, Lukonsepänkatu, Postimestarinkatu, Maasillantie, Rauhankatu, Valimokatu, Hiekkaharjunkatu, Mäntynummentie, Mäntynummenkuja, Karjaantie, Soturinkatu, Kuusitie, Wilckinkatu ja Sutionkatu. Alueella sijaitsee myös suuret viher- ja puistoalueet sekä erilaisia kävelyteitä.

Tonteilla sijaitsee noin 240 rakennusta niihin kuuluvine liitereineen, autotalleineen y.m. ulkorakennuksineen. Rakennukset sekä useimmat ulkorakennukset on valokuvattu tämän inventointihankkeen aikana ja toimitetaan raportin liitteenä. Alueella on kaupungintalo, palokunnantalo, useampi suuri liikerakennus, kaksi päiväkotia, kaksi isomman kokoluokan koulurakennusta, yksi teatteri- ja kulttuurirakennus sekä kerrostaloja, rivitaloja ja omakotitaloja. Alueella sijaitsee joitakin rakentamattomia tontteja ja alueita (m.m. Keskuskadun varrella, Torikadun ja Heikinkatujen risteyksessä, Rauhankadun sekä Soturikadun varsilla), suojeltu esihistoriallinen hauta-alue, käytössä oleva hautausmaa

kappeleineen ja seurakuntakoteineen, entinen rapistunut teollisuusalue (Sementtitehdas) ja kaupungin varistorakennus. Rakennuskannan lisäksi alueella on laajoja virkistysalueita Bulevardin varrella, Rantapuistossa, Pumppulahdella, Maasillallassa sekä Ratakadun ja Pumppulahden välisellä alueella. Idässä on yhtenäinen Mäntynummen kerrostaloalue, jonka harju on pääasiassa rakentamaton eteläosistaan.

Alueen rakentuminen ovat pääosin peräisin kolmelta eri aikakaudelta: vanhempi huvilarakennuskanta lännessä (liittyen n.s. Puu-Karjaaseen) 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä, huvilayhdyskunta ja julkisia rakennuksia ajanjaksolta joka ulottuu 1930-luvun lopulta 1950-luvulle, sekä uudempaa rakennuskantaa koostuen pääasiassa kerrostaloista 1960-luvun lopulta ja 1970-luvulta. Edellisten lisäksi on erillisiä, mutta volyymiltaan huomattavia ja kaupunkikuvaa hallitsevia rakennuksia rakennettu 1980-luvulta alkaen, lähinnä läntisissä osissa Ratakadun, Laaksokadun, Koulukadun, Torikadun ja Keskuskadun varrella.

Tyylillisesti alue käsittää klassistisia, n.s. funkistyylin sekä muita modernismin muotokieltä noudattavia uudempia rakennuksia. Funkistalojen tai n.s. kansanomaiseen funkistyyliin tai rakennusmestarifunkistyyliin toteutettujen rakennusten suhteellisen suuri määrä alueella ja sen välittömässä läheisyydessä on huomionarvoinen.

Arkkitehtien ja rakennusten suunnittelijoiden joukossa on merkille pantavaa Hilding Ekelundin huomattava panos. Myös Lars Rejström on suunnitellut useita rakennuksia alueella. Muita arkkitehteja ovat esimerkiksi Ole Gripenberg, Kaj Englund, Claus Tandefelt, ja Kasper Järnefelt sekä suurempien rakennusyhtiöiden (esimerkiksi Kekus-Sato ja Talo-Valmiste) suunnittelijat. Paikallisista rakennusmestareista ovat taloja suunnitelleet etenkin Artur Eklöv, Levi Backman, Uno Jansson ja Rainer Holmström. Viimeksi mainitun rooli on ollut merkittävä erityisesti alueella Karjaantie-Maasillantie-Keskuskatu.

Tärkeimpiä kokonaisuuksia alueella on useita ja ne eroavat toisistaan tyylillisesti sekä käyttötarkoituksiltaan. Useampi erillinen rakennus sekä tietyt kokonaisuudet ovat itsestään selvästi suojelemisen ja jälkipolville säilyttämisen arvoisia. Erotuksena varsinaisesta kaupungin ydinosasta koostuu keskustan itäpuolinen alue yhtenäisemmistä osa-alueista, kuten esimerkiksi Puu-Karjaa, Pumppulahtea ympäröivä rakennuskanta sekä rakennuskanta pääväylien Maasillantie, Karjaantie ja Keskuskadun varrella, rintamamiestalot hautausmaata ympäröivissä kortteleissa, kerrostaloalue Mäntynummella jne. Hitaana mutta selvänä suuntauksena on ollut havaittavissa liikekeskustan vaiheittainen siirtyminen kohti Ratakatua kuten myös kerrostalojen rakentaminen keskustasta itään päin (ollen tosin volyymiltään tähän mennessä varovaista ja vähäistä).

Tärkeimmät muutokset katuverkostossa ja kaupunkikuvassa ovat viimeisen puolen vuosisadan aikana olleet:

- Muutokset rautatien ylikulkuväylissä. Aiempi ylityskohta Heikinkatu-Edenkatu suljettiin rautatiesillan valmistumisen jälkeen 1930-luvun loppupuolella. Kauempana idässä oli rautatien risteävät tiet sittemmin Kanavatoriksi nimetyn aukion kohdalla ja noin kilometrin verran itäsuunnassa vanhan myllyn luona. Viimeksi mainittu suljettiin uuden sisäänajotien rakentamisen yhteydessä 1970-luvun alkupuolella (samansuuntainen radan kanssa). Sitävastoin eritasoristeys Kanavatorin kohdalla on myöhäisempi, 1980-luvulla toteutettu parannus, jota sarkastisesti kutsuttiin Heimers undergång:iksi (vapaasti suom. "Heimerin perikato/turmio/loppu"), kunnallispoliitikko Heimer Westerlundin mukaan.
- Alueelle tärkeä muutos oli itäisen sisääntuloväylän rakentaminen maantien ja Ratakadun välillä. N.k. Vanha Helsingintie kulki ennen idästä Fredrikstadin kautta Stegelbackenille ja sieltä edelleen Karjaantielle tai Keskuskadulle. Vanha tie riesti kirkolle johtavan tien kanssa, joka puolestaan jatkui lounaaseen, rautatien yli myllyn kohdalla ja edelleen Tammisaarentienä länteen tai Stålarmin tienä Fagervikin ja Snappertunan suuntaan.
- Puistoalueen muotoutuminen Mustionjoen varrella Maasillan ja Rantapuiston väliselle osuudelle. Tämän osuuden keskiosa sai nimen Pumppulahti siellä sijainneen rautatien pumppulaitoksen mukaan. Puistoalueen ympärille rakennettiin Rantatiekatu (nyttemmin Pumppulahti) ja sen varrelle nousi kaunis asuintaloalue. Puistoalue ja kaksi koulurakennuskompleksia sen molemmin puolin (ammattikoulu ja kansankorkeakoulu) ovat muotoutuneet 1950-luvulta alkaen ja muodostavat huomattavan muutoksen rakennetussa kaupunkiympäristössä kyseisessä kaupunginosassa. Niin Rantapuistoalue, kansankorkeakoulun alue, puisto Pumppulahden yhteydessä kuin ammattikoulunkin alue (entinen esikunta-alue) ovat kehittyneet vähä vähältä meidän päiviimme asti.
- Aiempi teollisuusalue Sementtitehtaan (kansan suussa sitä kutsuttiin myös Valimoksi) ympäristössä on viimeisten kolmen- neljän vuosikymmen aikana käynyt läpi suhteellisen suuria muutoksia hyvin toimivasta ja suhteellisen merkittävästä teollisuusalueesta autioksi, rappiolla olevaksi alueeksi rappioituneine rakennuksineen. Osia alueesta on otettu lämpökeskuskäyttöön ja osaan alueella on suunnitteilla pelastuslaitos.

TÄRKEITÄ KATUNÄKYMIÄ / PERSPEKTIIVEJÄ ALUEELLA

Tärkeimmät orgaaniset, historialliset ja hierarkiset akselit/katuperspektiivit voidaan määritellä seuraaviksi:

A) Kauppiaankatu (vesitornilta/asemanmäeltä Pentbyhyn), jonka aivan erityinen, uusi näkymä avautui läntisen siltarampin purkamisen jälkeen, minkä ansiosta avautui onnistuneesti historiallinen akseli rautatieasemarakennuksen ja Kauppiaankadun välille. Laajennetussa merkityksessä Kauppiaankatu kuuluu Kiila – Billnäsin ruukki –akselille.

B) Keskuskatu (etenkin Nils Grabbenkadun ja Huvilakadun välillä, mutta myös Keskuskadun alku- ja loppupäät)

C) Ratakatu (urheilupuiston ja Kanavatorin välillä), jonka ulkonäkö, käyttö ja liikennejärjestelyt ovat muuttuneet olennaisesti viimeisen 10–15 vuoden aikana – eikä täysin ongelmitta.

D) Bulevardi on kaupungin tärkeimpiä katuosuuksia ja -näkyymiä. Tätä vihreätä, vihreää katua reunustavat julkiset rakennukset sekä Puu-Karjaan huvilat. Katu päättyy Rantapuiston alueeseen, joka jatkuu Pumppulahden alueelle.

E. Nils Grabbenkadulla, josta on tullut sisääntuloväylä saavuttaessa pohjoisen ohitustieltä, on kolme kokonaisuutta: kerrostaloalue, vanhempi kokonaan rapattu alue keskiosassaan sekä uudisrakennukset kadun molemmin puolin sen eteläosassa. Tätä kirjoittaessa Nils Grabbenkadun perspektiivi on muuttumassa, koska katuakselin taustalle Asemanmäen ”kruunuksi” rakennetaan komea yksityistalo. Suurikokoisella rakennuksella on selvät yhtymäkohtansa huomattavasti suuremman Axxell-rakennuksen kanssa ja rakennus muodostaa eräänlaisen päätepisteen Nils Grabbenkadulle.

F. Felix Fromin kadun perspektiivi. Tämä näkymä joka Naapurinkadun ja Ratakadun välillä muodostaa erityislaatuisen sekoituksen on hieno läpileikkaus läpi kaupungin keskuskortteleiden etelä-pohjois -suunnassa.

G. Pumppulahden (aiempi Rantatie) rakennuskanta ja viheralue sisältäen ammattikoulun ja kansankorkeakoulun alueen.

H. Karjaantien ja Maasillantien luonne suurina sisääntuloväylinä sekä niiden suhteellisen yhtenäinen rakennuskanta.

I. Keskuskadun itäinen osa aina kaupungin keskustaan saakka on merkittävä kaupunkinäköymä erilaisine kokonaisuuksineen kuten sen pohjoispuolinen kerrostaloalue Mäntynummi, rintamamiestalot hautausmaata vastapäätä, sekä omakotitalot lähempänä keskustaa lähestyttäessä.

J. Yksittäiset katunäkymät (lukuun ottamatta suuremmat väylät kuten Keskuskatu, Karjaantie, Maasillantie, Bulevardi, Nils Grabbenkatu, Kauppiaankatu ja Ratakatu), joilla on historiallista merkitystä ja rakennuskantaa, on useilla suunilla. Tärkeimpinä näistä m.m. Heikinkatu, Puistokatu ja Esikunnankadun pohjoinen osa, joiden luonne eri aikakausilta peräisin olevine rakennuskokonaisuuksineen ovat säilyttämisen arvoisia.

LÄHIALUEET

Keskusta-Kauppiaankatu -alue rajautuu useisiin merkittäviin kokonaisuuksiin ja kaupunkielementteihin, joiden huomioiminen on tärkeätä kaavoituksellisesta- sekä historiallisesta inventointinäkökulmasta:

- historiallinen rautetiealue asemarakennuksineen, rautatiesiltoineen, parkkialueineen, veturitalia ympäröivine alueineen, asemalaitureineen sekä itse ratapihoineen
- nykyaikainen ja monin tavoin onnistunut Axxell-alue Ratakadun molemminpuolisine rakennusmassoineen sekä alueeseen kuuluva paikoitusalue
- omalaatuinen kerrostaloalue pääasiassa Nils Grabbenkadun länsipuolella, mutta myös sieltä itään Temppele-, Malmi- ja Chicagokatujen varsilla
- lähistöllä sijaitseva, hyvin toimiva ja suurikokoinen urheilupuistoalue
- teollisuusalue sekä ohitustie Pentbyssä
- N.k. ”Amerikanvillat” sekä nykyaikainen asuinalue Pentbyssä
- koulukokonaisuus Bulevardin varrella jatkuen Puu-Karjaan alueena

- historiallisesta näkökulmasta katsoen uusi päivittäistavarakauppakeskittymä Ratakadun ympäristössä
- punatiilirakennusten keskittymä Laaksokadun itäisellä puolella (etelä-pohjoissuunnassa veturitallien ympäristöstä palokunnantalolle ja torin laidan n.k. lihatarkastamon luokse)

Alue Torikatu-Mäntynummi rajautuu seuraaviin merkittäviin kokonaisuuksiin ja kaupunkielementteihin, joiden huomioiminen on tärkeitä kaavoituksellisesta- sekä historiallisesta inventointinäkökulmasta:

- asuintalojen rakennuskanta n.k. Puu-Karjaalla (kyseisen alueen rajaus vaihtelee) Keskuskadun pohjoispuolella, mutta käsittäen myös vanhan puutalorakennuskannan rautatien toisella puolella Vetutallin ympäristössä
- Mustionjoki ja puistoalue Pumpplahdella ja Rantapuistossa, kuten myös viheralue joen toisella puolella
- vanhan ammattikoulun rakennuskokonaisuus
- hautausmaa siihe kuuluvine kappeleineen, seurakuntakoteineen j.n.e.
- n.k. asevelitalot hautausmaan ympärillä (Rauhankatu, Postimestarinkatu, Keskuskatu, Valimokatu, Suntionkau)
- Ratakatu, rautatiealue ja harju
- kulttuurimaisema Maasillassa: jokilaakso, vanha Kuninkaantie, silta, monumentti siihen liittyvine puistoineen sekä näiden jatkumona kirkonmäen kokonaisuus

INVENTOINNIN TYÖMETODIT

Inventointitehtävässä on käytetty seuraavia metodeja sekä tutkimusmenetelmiä:

- **Useampia kenttätutkimuksia** ajanjaksona toukokuu 2014 – helmikuu 2015. Toimitukseen kuuluvat valokuvat on otettu kyseisenä ajankohtana, lukuun ottamatta Karjaantie-Maasillantie-Keskuskatu -alueen kuvia jotka ovat vuodelta 2013.
- **Olemassaolevan rakenskannan dokumentointi valokuvaamalla ja visuaalisen tarkastelun avulla.** Jokainen rakennus ja katuosuus on valokuvattu ja aineisto sisältyy lopulliseen toimitukseen. Jokainen rakennus on käyty läpi visuaalisesti tarkastellen, tutkittu rakennusvalvonnan arkistossa, dokumentoitu ja aineisto on syötetty kaupungin kiinteistörekisteriin. Valtaosaan kiinteistöjä liittyen on ollut seuraavantyyppistä aineistoa: asemapiirroksia, rakennuspiirustuksia, työkuvauksia sekä joissain tapauksissa kunnan viranomaisen ja virkamiesten tai asiantuntijoiden pöytäkirjoja tai muistioita. Arkistomateriaaliin voi myös sisältyä tietoja rakennuksista, jotka aiemmin ovat sijainneet samalla paikalla. Tietyissä yksittäistapauksissa ei arkistomateriaalia ole kyseisiin kiinteistöihin liittyen ollut saatavilla inventointityön aikana.
- **arkisto- ja kirjallisuustutkimus, aiempien tutkimusten sekä kaavojen, kaavamuutosten, yleiskaavojen ja osayleiskaavojen käyttö** (katso lähdeluettelo)
- Nykyisten kiinteistöomistajien, asukkaiden ja asiantuntijoiden **haastatteleminen.** Systemaattista haastattelutyötä ei ole voitu tehdä resurssipulasta ja kiinteistöjen sekä rakennusten määrästä johtuen.
- **työkokoukset** kaupungin (tehtävänantajien) ja maakuntamuseon edustajien, etenkin kaupunginarkkitehti Simon Storen, kaavoitusinsinööri Leena Kankaanpään sekä tutkija Tellervo Saukoniemen, kanssa.
- Työssäni olen tukeutunut vuonna 2013 suorittamastani alueen **Stegelbacken-Maasilta-Kanavatori inventointityöstä** saamiini kokemuksiin, kuten myös meneillään olevaan inventointityöhön **Kråkstan-Kiila -alueen** ympäristössä – molempien töiden ollessa Karjaan kotiseutu- ja museoyhdistyksen tilaamia.
- **aiempi sekä meneillään oleva tutkimus** Karjaan rakennushistoriasta m.m. Hilding

Ekelund Karjaalla (2007) sekä Karjaan pitäjän historia VII -hankkeiden puitteissa (molemmat hankkeet ovat Västnyländska kultursamfundetin hallinnoimia)

ARVIOINTIPERUSTEET

Alue, sen osa-alueet sekä lähistöllä sijaitsevat alueet sekä kokonaisuudet, samoin erilliset rakennukset ja kokonaisuudet, on arvioitu tämän toimeksiannon puitteissa. Arvioinnissa on käytetty kolmea kategoriaa:

- yleishistoriallisesti arvokas rakennus
- arkkitehtonisesti tai rakennushistoriallisesti arvokas rakennus
- maisemallisesti arvokas rakennus

Kyseinen arviointi on tehty kaikista alueella sijaitsevista rakennuksista ja merkinnät on talletettu kiinteistörekisteriin eillisiin sarakkeisiinsa (excel-taulukko). Alempana tässä raportissa olevassa rakennusluettelossa on rakennuksia joita ehdotetaan suojelukohteiksi. Näistä yksittäisistä kohteista on luettelossa mainittu kyseiset arvionnit ja perusteet asiaproosamuodossa.

III. LÄHTÖKOHDAT – OHJAAVAT KAAVAT JA SUOJELUMÄÄRÄYKSET KANSALLISELLA JA MAAKUNNALLISELLA TASOLLA

Tässä kappaleessa käsitellään alueen lähtökohdat kansallisen tason inventointien ja maakuntakaavan perusteella.

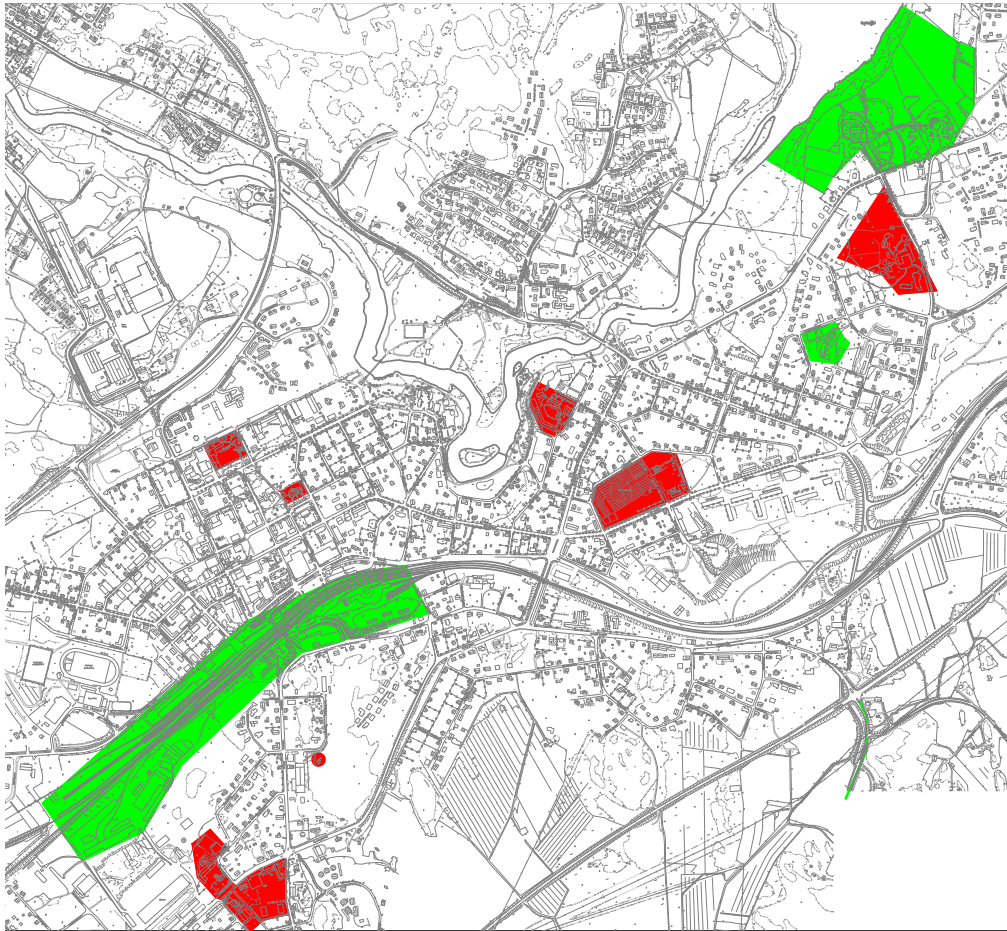
VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄT RAKENNETUT KULTTUURIYMPÄRISTÖT / MUSEOVIRASTON INVENTOINTI RKY

Yksi tärkeä tekijä rakennusten ja kulttuuriympäristöjen suojelemiskysymyksissä on Museoviraston suorittama kulttuuriympäristöjen inventointi, jota yleisesti kutsutaan RKY:ksi, joka on viimeksi päivitetty valtioneuvoston toimesta 1.1.2010. Inventointi luo perustan rakennetuille kulttuurimaisemille, kun huomioidaan kansallisen tason maankäytön tavoitteita, maankäytön- ja rakentamislain mukaisesti. Valtioneuvoston päätökset näistä kansallisista alueenkäyttötavoitteista tulivat voimaan 30.11.2000 ja ne tarkastettiin 1.3.2009.

RKY antaa kansallisella tasolla monipuolisen kuvan rakennettujen ympäristöjen historiasta ja niiden kehityksestä maassamme. Tämä koskee eri seutuja, aikakausia ja erilaisia kohdetyyppejä.

Karjaan keskusta-alueen RKY:ssä olevat kohteet toimivat siten tärkeänä lähtökohtana keskusteltaessa alueen rakennussuojelusta ja kaavoituksesta. Ne käsittävät kaksi kohdetta:

- 1) Karjaan asema ympäristöineen
- 2) Hilding Ekelundin arkkitehtuuri Karjaalla

Kartta museoviraston Kansallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen inventoinnista (RKY).

Rautatieasema- ja ratapiha-alue rajautuvat käsillä olevaan inventointialueeseen ja ne ovat aina toimineet merkittävänä lähtökohtana kaikessa Karjaan keskittymään kohdistuneessa suunnittelutyössä. Alue, joka Karjaan asema-alueeksi RKY:ssä käsitetään, ulottuu tarkkaan ottaen ratapihasta pohjoiseen aina Ratakadulle asti, alueella joka alkaa Kauppiaankadun risteyksestä ja jatkuu länteen päin. Myös Sisu-tehtaan alueen alempi osa sisältyy tähän alueeseen RKY:ssä. Näin ollen on selvää, että alueella on suurin mahdollinen painoarvo keskusta-alueen suunnitelmia ja kaavoja laadittaessa.

Hilding Ekelundin arkkitehtuuri on kokonaisuutena RKY:ssä rajautunut monelle taholle Karjaalla. Tämän inventoinnin puitteissa voidaan nimetä ja huomioida seuraavia Ekelundin koskien rakennussuojelua:

- kaksi koulukokonaisuutta Bulevardin varrella
- kaupungintalo

- apteekkirakennus
- Laaksokadun päiväkot
- lääkärintalo Bulevardilla
- kauppalanjohtajan talo Esikunnankadun-Postimestarinkadun risteyksessä
- vanhan ammattikoulun kokonaisuus
- krematorion kappeli
- seurankuntatalo

Inventointialueen välittömässä läheisyydessä on lisäksi useita tämän epävirallisen kauppalanarkkitehdin suunnittelema rakennuksia. Ne ovat:

- vesitorni
- Kiilan koulukokonaisuus
- urheilupuiston katsomo
- Katariinakoti
- vanhustentalot Lärkkullankadulla ja Matinkadulla
- Lärkkullan kokonaisuus
- kanttorin talo kirkon läheisyydessä

Hilding Ekelundin merkitys Karjaan rakennettuun ympäristöön on ollut suuri myös arkkitehti Lars Rejströmin tuotannon kautta seudulla. Hän oli alkujaan töissä Ekelundin arkkitehtitoimistossa, millä oli vaikutuksensa useampaan Ekelundin rakennukseen Karjaalla. Ehkä eniten tämä koskee nykyistä ylä-aste- ja lukiorakennusta, jonka piirustukset ovat Rejströmin signeeraamia ja jonka katsotaan yleisesti olleen kokonaisuuden suunnittelija. Ekelundin ja Rejströmin roolit ja osuudet koskien koulurakennuksen suunnitelmat eivät tosin ole yksityiskohdissaan selviä. Kansan suussa on rakennusten suunnittelu laskettu Rejströmille kuuluvaksi. Itsenäisenä arkkitehtinakin Rejströmin myöhäisemmässä tuotannossa on selviä vaikutteita Ekelundilta.

KANSALLISESTI MERKITTÄVÄT MAISEMA-ALUEET – KANSALLISMAISEMA

“Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ovat edustavimpia maaseudun kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan.

Suomessa on 156 maisema-aluetta, jotka ovat valtioneuvoston vuonna 1995 tekemän periaatepäätöksen mukaan valtakunnallisesti arvokkaita.

Maisema-alueilla turvataan edustavien ja elinvoimaisten maaseutumaisemien säilyminen. Maankäyttö- ja rakennuslaissa olevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että arvokkaat maisema-alueet otetaan huomioon alueiden käytössä. Ne tulee muun muassa sisällyttää maakuntakaavoihin.

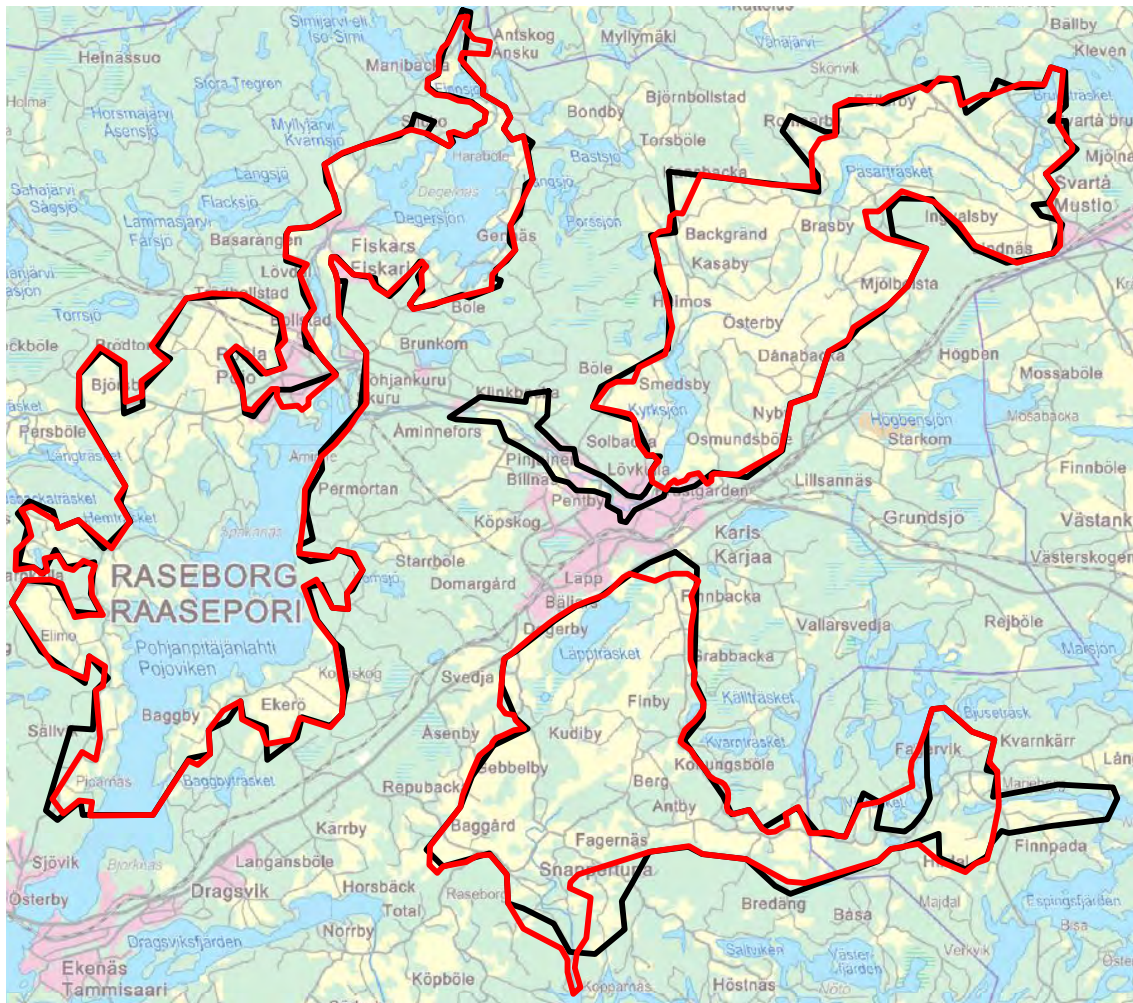
Ympäristöministeriössä on nyt meneillään valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointi.”

“Suomen 27 kansallismaisemaa ilmentävät maamme eri osien edustavimpia luonnon- ja kulttuuripiirteitä. Kansallismaisemalla on voimakas symboliarvo, ja niillä on yleisesti tunnustettu merkitys kansallisessa kulttuurissa, historiassa ja luontokuvassa. Alueiden valinnasta vastasi ympäristöministeriön kansallismaisematyöryhmä. Valinta liittyi Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhlavuoteen 1992.

Kansallismaisemille ei ole määritelty tarkkoja rajoja, eikä niillä siten ole esimerkiksi lailla määriteltyä roolia kaavoituksessa. Kansallismaisemilla on kuitenkin suuri merkitys esimerkiksi matkailullisesti. Monet niistä ovat erityisiä nähtävyyksiä, joihin kohdistuvat muutokset pyritään pitämään vähäisinä.”

Ote ympäristöministeriön internetsivustosta <http://www.maaseutumaisemat.fi>

Karjaan taajama on käytännössä kolmen n.k. maisemallisesti arvokkaaksi maisema- alueeksi määritellyn kohteen ympäröimä, joista kaksi on määritelty jopa kansallismaisemaksi, ympäristöministeriön Suomen arvokkaat maisema-alueet -inventoinnin mukaan. Ne ovat kansallismaisema Snappertunajoki-Fagervik etelässä ja Pohjan ruukkialue pohjoisessa, yhdessä kansallisesti merkittävän Mustionjoen jokilaakson kulttuurimaiseman kanssa Karjaa-Pohjassa. Näistä Mustionjoen jokilaakson kulttuurimaisema halkoo Karjaa keskustaa ja rajautuu tämän inventointiraportin alueeseen. Myös mainitut kaksi kansallismaisemaa rajautuvat Karjaan taajamaan. Näin ollen voidaan sanoa että kyseessä oleva inventointialue on käytännössä kansallisesti merkittävien maisema-alueiden ympäröimä.

Kartta kansallismaisemista sekä kansallisesti arvokkaasta maisemasta. Musta väri kartassa osoittaa alueiden määritellyt rajat ja punainen niiden muutosehdotukset. Tätä kirjoittaessa ei ole tehty päätöksiä muutosehdotuksesta, joka pohjautuu kansallisiin inventointien päivityksiin.

MAAKUNTAKAAVA

Voimassa oleva maakuntakaava Uudellemaalle sai lainvoiman ympäristöministeriössä 8.11.2006 ja käsittää Karjaan ja sen ympäristön alueella erilaisia suojelualueita ja ohjeistuksia. Tärkeimmät tämän inventoinnin alueelle ovat seuraavat.

Alue on merkitty:

- kokonaisuudessaan taajamatoiminnoille
- keskeisiltä osiltaan alueeksi jota tulee tiivistää (koko inventointialue lännestä aina Volmarintielle asti)
- alueena joka on osittain pohjavesialuetta
- alueena jolla sijaitsee kaksi kansallisesti merkittävää muinaismuistokohdetta (Grabben kanava sekä esihistoriallinen hautausmaa Valimokadun varrella)
- osittain alueena, joka kuuluu tai jota on ehdotettu kuuluvaksi Natura2000 luonnonsuojelualueeseen (jokimaisema)
- alueena jossa on tarvetta viheraluevyöhykkeelle (jokiranta alkaen suurinpiirtein kirkonmäeltä ja päättyen suurinpiirtein Åminneforsiin)
- alueena jossa on RKY-kohteita
- alueena joka rajautuu kansallisesti merkittäviin maisema-alueisiin

Kuvassa ote maakuntakaavasta. Kartta on nähtävillä osoitteessa

<http://kartta.uudenmaanliitto.fi/maakuntakaavat/index.html?x=315850&y=6664059&zoom=6&lang=sv&layers=2-0>

IV KAAVOITUS PAIKALLISELLA TASOLLA – YLEISKAAVAT, ASEMAKAAVAT

Koko alueelle, joka suuntautuu ratapihalta pohjoiseen, on viimeksi tehty asemakaava Hilding Ekelundin toimesta. Kaava valmistui ja vahvistettiin 1941. Sen jälkeen on eri osa-alueille tehty useita kaavamuutoksia useampaan kertaan, joten koko alueella on nyt uudempia voimassaolevia kaavoja. Kaupunkisuunnittelullisesti vaikuttavat alueen vahvistetut kaavat hyvin hajanaisilta. Tämä näkyy osittain myös toteutetuissa rakennuksissa ja rakennetussa ympäristössä. Tämän luvun osalta katso Liite 1: Asemakaavat ja kaavamuutokset, nykytilanne.

1970-luku oli suurten visioiden aikakausi. Merkittävässä määrin tämä kävi yksiin niiden laajennussuunnitelmien kanssa, joita Fiskars-yhtiöllä oli Billnäs-Pentby -teollisuusalueelle. Läntisen Uudenmaan aluesuunnittelu yhdistys laati ja hyväksyi alueen runkosuunnitelman 1968. Yleiskaava tilattiin arkkitehtitoimistolta Mona ja Lars Hedmanilta. Se hyväksyttiin kauppalanviranomaisten toimesta 1972. Ennustetun kasvun tarpeita varten tilattiin n.k. keskustasuunnitelma samalta arkkitehtitoimistolta. Rakennuskielto säädettiin 1970 ja jatkettiin etapeissa vuoden 1975 loppuun asti. Kyseisen ajanjakson kaavahankkeiden tuloksena vahvistettiin useita kaavamuutoksia keskustaan ja sen ympäristöön, tilaten ne (muutamain harvoin poikkeuksin) arkkitehtitoimisto Mona ja Lars Hedmanilta. Näistä kaavamuutos nro 113 (säädetty 1977) käsitti hyvin kattavan alueen kauppalan keskeisissä osissa, ja se kuului osana n.k. Keskustakaavaan, joka säädettiin samana vuonna.

Suuri osa Puu-Karjaata sai uuden kaupunkikaavan, nimeltään Karjaan kaupungin Itäinen keskusta-alue, 1980-luvun puolivälissä, arkkitehtitoimisto A-Konsultin toimesta. Niin alue kokonaisuutena kuin sen rakennukset saivat tuolloin suojelumerkin. Keskusta-alueen seuraava kaavahanke toi tullessaan keskustan yleiskaavan, joka astui voimaan 1987, mutta se oli yleisluontoinen sisällöltään eikä käsitellyt keskustan yksityiskohtaisia kysymyksiä. Vuonna 1998 astui voimaan keskustan yleiskaava. Sen puitteissa tehtiin 1990-luvun puolivälissä inventointityö yhteistyönä maakuntamuseon ja Karjaan kaupungin kesken. Työhön liittyen luetteloitiin ja valokuvattiin keskusta-alueen rakennuskanta. Sen tuloksena syntyi luettelo rakennuksista jotka ovat merkittäviä rakennushistoriallisesta, yleishistoriallisesta tai kaupunkikuvallisesta näkökulmasta katsoen ja jotka on syytä säilyttää. Nämä arvokkaat rakennukset jaettiin kolmeen luokkaan, mutta vietiin osayleiskaavaan sr-merkinnällä ilman erityistä määrittelyä. Kyseinen inventointityö on toiminut pohjana ja lähtökohtana seuraaville inventointiraporteille ja suosituksille.

Tässä yhteydessä tärkeä huomio on, että viimeisimmistä inventointi- ja arviointiraporteista on aikaa noin kaksi vuosikymmentä, joka kyseessä olevien alueiden vanhimmissa osissa tarkoittaa ajallisesti noin 20–30 prosenttia lisää rakennetun miljööän rakennushistoriasta ja kulttuurikerroksista.

Nykyisin Karjaan keskusta-Kauppiaankatu -alue koostuu 24:stä voimassaolevasta kaavasta ja kaavamuutoksesta, vanhimman ollessa vuodelta 1934, nuorimman vuodelta 2009. Sen lisäksi on mainittava maanmittari Volmar Svaetichin kaavat ennen vuotta 1930. Kaupungin rakennus- ja kaavahistoriallisesti ehdottomasti tärkein, Hilding Ekelundin vuonna 1941 voimaansaatettu kaava, ei pääosiltaan enää ole alueella voimassa, vaan siellä on käytössä lähes täysin uudemmat kaavoitukset. On toki syytä korostaa, että sillä kaavalla on ollut ratkaiseva merkitys toteutuneelle rakennuskannalle, ja että se on toiminut lähtökohtana myöhemmille kaavamuutoksille.

Torikatu-Tallmo -alue koostuu 22:sta voimassaolevasta kaavasta. Alue sisältyi kokonaisuudessaan Carolus Lindbergin tekemään ja 1934 voimaan saatettuun kaavaan. Se tosin on voimassa enää ainoastaan Mäntynummenharjun eteläpuoleisella alueella ja siten meneillään olevan inventointialueen ulkopuolella. Suurin osa Torikatu-Mäntynummi -alueesta sisältyi Hilding Ekelundin aikaisempaan kaupunkikaavaan vuodelta 1941, tarkemmin ottaen alue keskustasta Suntionkatu-Soturinkatu-Postimestarinkatu-Rauhankatu -linjalle. Kyseisellä kaavalla on ollut ratkaisevin merkitys alueen muotoutumiselle. Kyseiseltä linjalta itään kaavoitettiin sen jälkeen alue Maasilta-Mäntynummi tunnetun kaupunkisuunnittelija Birger Brunilan toimesta. Tämä kaava astui voimaan 1956. Arkkitehti oli jo tehnyt kaavan suuremmalle alueelle Maasillan (itäinen puoli) ja Lärkkullan alueilla yhdessä Hilding Ekelundin kanssa (1951) sekä myöhemmin yksin n.k. SAT-alueella (1960). Brunilan roolia Karjaan kaavoitushistoriassa ei ole tähän mennessä huomioitu riittävästi. Seuraava suuri suunnittelutoimisto kauppalan kaavoitushistoriassa oli arkkitehtitoimisto Mona ja Lars Hedman, joka pitkänä ajanjaksona teki kymmeniä kaavamuutoksia 1960–1980 -luvulla. Hedmanin toimisto uudisti asemakaavan suuressa osassa Torikatu-Mäntynummi -aluetta 1977 voimaan astuneessa kaavassa, joka kattoi hyvin suurin osan koko kaupunkia rautatien molemmin puolin. Verrattaessa alueen Torikatu-Mäntynummi kaavahistoriaa vaikuttaa se huomattavasti Kauppiaankadun ympäristön kaavoitushistoriaa suoralinjaisemmalta ja yksinkertaisemmalta. Alueen topografia ja rakennusten käyttötarkoitukset myös ovat selvemmin eriytyneet.

Yhteenvedon voidaan lyhyesti todeta, että edessä oleva kaavoitustyö koko alueelle on erittäin tervetullut päivitys. Kuntaliitos sekä Karjaan ja Pohjan välisen rajan poistaminen on avannut aivan uusia näkymiä Karjaa-Billnäs -alueella.

KAAVOITUSHISTORIALLINEN KEHITYS

Kaavoitushistoria alueella ajoittuu pääasiallisesti viimeisen runsaan sadan vuoden ajanjaksolle. Yleiset kehityslinjat ovat lähteneet liikkeelle suhteellisen rakentamattoman seudun mittaamisesta ja kaavoittamisesta (Volmar Svaetichin) sotien välisen ajan suurusuuntaiseen kaavoittamiseen (Carolus Lindberg), joka perustui huomattavaan kasvuun asemayhdyskunnassa, josta 1930 tuli kauppala. Kehitys osuu yksiin Suomen huomattavan väestönkasvun ja urbanisoitumisen kanssa kyseisinä vuosikymmeninä. Kauppalan kaavoittaminen muuttui nopeasti tämän jälkeen täsmällisemmäksi ja realistisemmaksi uudessa kaavassa sotien aikana (Hilding Ekelund). Sen jälkeistä aikaa voi luonnehtia kolmella aspektilla kaupunkisuunnittelun näkökulmasta. Nämä ovat arkkitehti Birger Brunilan (1950-luku) sekä arkkitehtitoimisto Mona ja Lars Hedmanin (1960–1980 -luvut) huomattavat panostukset kokonaan uusien alueiden kaavoittamiseksi sekä uusien kaupunkisuunnitelmien luomiseksi aiemmin kaavoitetuille alueille keskustan läheisyydessä. Kolmas aspekti on 2000- ja 2010 -luvuilla ilmeiseksi tullut tosiasia: vaikeus kokonaissuunnittelun ja kokonaisnäkemysten saamiseksi johtuen lukemattomista, 1950-luvulta meidän päiviimme tehdyistä kaavamuutoksista ja rakentamisesta. On yksinkertaisesti voimakas tarve uudelle, yhtenäiselle kaaavalle, joka kattaisi suurimman osan ydinkeskustasta. Näiden suurempien suuntausten rinnalla voidaan todeta että kaavoitushistoria on ollut laaja ja monimuotoinen Karjaalla yleensä ja näillä kyseessä olevien alueilla erityisesti.

Erialaisten kaavojen ja kaavamuutosten arkisto käsittää runsaat 250 eri kaavaa aina kuntaliitoksen 1.1.2009 saakka. Nämä kaikki on tutkittu tämän inventointitehtävän puitteissa. Niistä relevanteimmat ja eniten kyseistä inventointialuetta koskevat selvitetään tässä alempana.

professori Carolus Lindbergiltä 1930. Keskustan katuverkosto on osittain huomattavissa määrin peräisin tältä Svaetichinin ajalta.

Svaetichinin jälkeen keskustasuunnittelussa on ollut kolme suurempaa kaavoitusvaihetta. Kauppalaksi ja maalaiskunnaksi jakamisen jälkeen 1.1.1930, uusi kauppala tilasi asemakaavan kaupunkisuunnittelun professorilta, Carolus Lindbergiltä (joka myös on suunnitellut asemakaavoja Lahteen, Valkeakoskelle ja Hyvinkäälle). Suunnitelma, joka astui voimaan 1934, käsitti koko keskusta-alueen. Sekä mittasuhteiltaan että sisällöltään suuruusuntainen kaava muotoiltiin uudelleen hyvin nopeasti Hildin Ekelundin toimesta uudessa asemakaavassa, joka astui voimaan 1941. Kun Lindbergin suunnitelma ei merkinnyt erityisen paljon toteutuneelle kaupunkikuvalle (se oli voimassa vain seitsemän vuotta), oli Ekelundin asemakaavalla sitäkin suurempi vaikutus. Asemakaava oli pitkään voimassa ja kokonaisuudessaan se korvattiin uusilla kaavoilla ja muutoksilla alkaen 1970-luvun lopulta päättyen nykypäivään. Tältä ajanjaksolta on tuloksena tilkkutäkki erilaisia pienempiä alueita kattavia kaavamuutoksia, jotka on tehty toinen toisensa perään. Koko kaupungin kattavaa asemakaavaa ei siis ole tehty vuoden 1941 jälkeen, siis yli 70 vuoteen.

Toteutunut kaupunkikuva keskustassa on merkinnyt muutosta vanhoista puurakennuksista kolmi-nelikerroksisiin kerrostaloihin, jotka on toteutettu modernistisessä sekä vaihtelevissa tyyli-lajeissa. Laajentumispaine keskustassa oli suurimmillaan 1950–1970 -luvuilla. Lukuunottamatta itse liikekeskustaa muuttui myös puinen omakotitaloalue molemmin puolin NiIs Grabbenkatua suhteellisen suureksi kerrostaloasuinalueeksi. Tämä alue ulottuu pitkin Malminkatua Naapurinkadulle ja Kauppiaankadulle saakka. Toisella suunnalla ei tämä ilmiö ole toteutunut yhtä suurella määrällä, vaikkakin Keskuskadun alun ja Maasillantien varrella on kerrostaloja tai kaksikerroksisia rivitaloja. Huvila-alue, n.k. Puu-Karjaa, on säilynyt aika koskemattomana, ja kerrostaloja on rakennettu lähinnä Keskuskadun varrelle ulottuen Volmarinkadulle saakka. Kokonaisuutena tarkasteltuna on suuria osia Torikadulta itään suuntautuvasta alueesta toteutettu matalana rakennuskantana. Osasyynä tälle oli, että Torikatu-Mäntynummi -alueen itälaidalle rakennettiin suhteellisen iso kerrostaloalue, n.k. Mäntynummi (Tallmo).

Alueen Torikatu-Mäntynummi voidaan sanoa omaavan neljä merkittävää kehitysvaihetta kaavoitushistoriallisesta näkökulmasta tarkasteltuna (tässä yhteydessä on muistettava ettei Puu-Karjaa sisälly inventointitehtävään). Nämä ovat Carolus Lindbergin kaupunkisuunnitelma (1934), Hilding Ekelundin (1941), Birger Brunilan (1956) sekä arkkitehtitoimisto Mona ja Lars Hedmanin (1967–1977). Kolme ensin mainittua ovat, kuten tunnettua, raskaassa sarjassa suomalaisessa kaupunkisuunnitteluhistoriassa. Sen lisäksi on pienempiä osia alueesta läpikäynyt kaavamuutoksia eri aikoina lähihistoriassa, esimerkiksi

kortteli vastapäätä hautausmaata Keskuskadulla (1992), samoin Bulevardin, Torikadun, Naapurinkadun ja Rantapuiston rajaama kortteli (1981) sekä useat korttelit, joissa on suurempia liikekiinteistöjä, viimeisen puolen vuosisadan aikana (Keskuskadun ja ratapihan välinen osuus).

VOLMAR SVAETICHIN – ASEMAYHDYSKUNTA MUOTOUTUU

Volmar Svaetichinin vuonna 1925 signeeraama kaupungin kartta tai asemakaava näyttää tilanteen siten kuin se on kehittynyt niiden vuosikymmenien aikana, jolloin asemayhdyskunta on kasvanut 1800-luvun lopulta alkaen. Asemayhdyskunnan suunnittelu, josta sittemmin tuli kauppalan ja kaupungin keskusta, voidaan epäilyittä panna Volmar Svaetichinin nimiin. Hänen suunnitelmansa mukaan toteutettiin keskustan katuverkko, joka on mitä suurimmassa määrin käytössä nykypäivänä. Tämä koskee nykyiseltä Nils Grabbenkadulta Volmarinkadulle ulottuvaa aluetta sekä aluetta Naapurinkadulta ratapihalle sekä sen eteläpuoleista aluetta (m.m. Asemanmäki ja Kiila).

Yksityiskohta (pääosa) Volmar Svaetichinin 1925 signeeraamasta asemakaavasta. Nykyiset pääväylät Kauppiaankatu, Keskuskatu, Ratakatu ja Nils Grabbenkatu, ovat selvästi näkyvissä. Sama koskee katuverkkoa ja tontteja alueella, jota nykyisin kutsutaan Puu-Karjaaksi.

CAROLUS LINDBERGIN SUURISUUNTAINEEN KAUPUNKISUUNNITELMA

Alue, jonka Carolus Lindberg kaavoitti 1930-luvun alussa, käsitti koko kyseisen inventointialueen ja mitoitettiin (kuten alue lähempänä liikekeskustaa) erittäin optimististen kasvuennusteiden mukaan. Asemayhdyskunnan voimakas kasvu 1920-luvulla loi oletettavasti pohjaa kasvuennusteille ja kaavoitustyölle.

Suunnitelman mukaan umpikorttelit ulottuivat Ratakadun ja Keskuskadun väliltä keskustasta aina Volmarintielle saakka, samaten Keskuskadun ja Eteläisen Jokikadun väliltä Puistokadulle saakka. Keskuskadun varrella umpikorttelirivit jatkuivat aina Kanavatorille ja Rauhankadulle saakka. Rakennusruudut ulottuivat joillain alueilla tontin rajoille. Nykyinen kerrostaloalue Mäntynummella oli tässä kaavassa ja myöhemmin Birger Brunilankin suunnitelmassa kaavassa merkitty samanlaiseksi alueeksi, joka toteutettiin esimerkiksi Maasillantien, Karjaantien, tai Keskuskadun läntisen osan varrelle. Lindbergin suunnitelmassa on myös omakotitaloalue sijoitettu paikalle, jonne myöhemmin tuli sementtitehdas.

Talouselämä joka iski uuden kauppalan ensimmäisinä vuosina oli seurauksia myös rakennustoiminnassa. Huomattavan nopeasti ymmärrettiin, että asemakaavaa piti päivittää.

HILDING EKELUNDIN REALISTINEN ASEMAKAAVA

Jo 1941 astui voimaan Hilding Ekelundin tekemä kauppalan uusi asemakaava keskusta-alueelle, junaradan pohjoispuolelle, urheilupuistosta ja Kråkstanista aina linjalle Karjaantie-Suntionkatu-Soturinkatu-Postimestarinkatu-Rauhankatu-Ratakatu. Tätä suunnitelmaa on monessa yhteydessä nostettu esiin kaavana jonka merkitys oli suurin kauppalan kehitykselle ja rakentumiselle kaavan jälkeisinä vuosikymmeninä. Useat tämän alueen nykyisistä toteutuksista noudattavat tämän kaavan päälinjoja. Puutarhakaupunki-nimitys on peräisin Svaetichinin suunnitelmista sekä Hilding Ekelundin tekemästä kaavoitustyöstä ja sen jälkeisistä kaavoista eri puolilla kauppala.

Suurena erona olivat ne funktionaaliset tai modernistiset ideaalit, joita uusi asemakaava piti sisällään, m.m. ilmavuus, valoisuus, avokorttelit, pienet etupihat istutuksineen ja pensasaidat katujen varsilla. Eräessä selvityksessä kaavamutosta varten (Andelsbodenin varastorakennuksen suunnittelu tontille 3 korttelissa 7) Ekelund itse toteaa, että rakennusoikeuden rajoittamisen tarkoituksena kauppalan keskeisissä osissa oli "... estää huonosti valaistujen ja muutoin sopimattomien asuintalojen rakentamista".

Funktionaalinen kaupunkisuunnitteluideaali oli lyönyt itsensä läpi 1920- ja 1930-lukujen aikana ja sen tuloksena, Ekelundin käsialan muodossa, näkyy selvä muutos Lindbergin konservatiivisempaan asemakaavaan verrattuna. Sama ideaali on nähtävissä Ekelundin

muissa asemakaavoissa kyseisenä aikakautena, ja on toteutettu esimerkiksi Käpylän Olympiakylässä.

Suunnitelma sisälsi rakennusruutuja kaksi- ja kolmikerroksisille liike- ja asuinrakennuksille Karjaan keskustassa ja pitkällä sen ulkopuolella, m.m. kokonaan sittemmin suojellun Puu-Karjaan alueella. Ekelundin kaava ulottui myös Suurtorin ja kauppalantalons pohjoispuolelle, jolloin Bulevardi läheisine kortteleineen sai nykyisen linjauksensa ja muotonsa.

Ekelundin asemakaava ei kattanut täysin Lindbergin tekemän asemakaavan aluetta. Näiden alueiden päivittämiseksi tehtiin myöhemmin uusia kaavoja pääasiassa Ekelundin sekä Birger Brunilan ja arkkitehtitoimisto Mona ja Lars Hedmanin toimesta.

BIRGER BRUNILAN ASEMAKAAVAT

Mainitusta katujenlinjasta, Karjaantie pohjoisessa ja Ratakatu sekä harju pohjoisessa, itään tehtiin Birger Brunilan toimesta vuonna 1956 voimaan astunut asemakaava. Brunilan Karjaan kaavoittajaksi tulon taustalta voidaan löytää hänen läheinen kollegiaalinen suhteensa Hilding Ekelundin kanssa. 1950-luvulla Ekelund ja Brunila olivat yhdessä työstäneet asemakaavaa Maasilta ja Lärkkulla -alueelle Karjaantie-Kirkkokatu-Lärkkullankatu -osuudelle.

Siten ei ole liioiteltua nähdä Ekelundin vuoden 1941 suunnitelmasta juontuvaa tradittoa ja tiettyjä päälinjoja näissä 1950-luvun kaavoissa, joita pari teki yhdessä sekä Brunilan yksinään tekemissä kaavoissa. Täytyy korostaa Hilding Ekelundin olleen tällöin ja paljon myöhemminkin jäsenenä kaupungin järjestäisöoikeudessa. Ehkä silmiinpistävin muutos suhteessa Carolus Lindbergin suunnitelmaan on ilmavuus pääväylien varsilla. Tämä ilmenee rakennusruutujen sijoittumisessa suhteessa tonttien rajoihin. Tämä näkyy myös rakennuskannassa eri tahoilla "puutarhakaupunkia" (ks. esim. Kråkstan, Maasilta, Lärkkulla, Kroggård ja Kiila). Brunilan kaavasta puuttuvat tai lähes puuttuvat kunnianhinnoiset näkymät ja akselit, jotka päättyvät puistoihin ja lehtoihin, kuten on laita myös lukumäärältään ylimitoitettujen juhla-, leikki- ja urheilupaikkojen, torien ja puistoaukioiden, joita Lindberg sisällytti suunnitelmaansa. Tämän Lindbergin kaavassa oli enemmän piirustuspyöjän ääressä suoritettun etätyön leima, kun Ekelundin ja Brunilan uudemmissa kaavoissa on nähtävissä vahvempaa ankkuroitumista paikallistasoon ja realistisempaa näkemystä mahdolliseen kasvun suhteen.

1956 voimaan astunut Brunilan asemakaava käsitti siis alueen Karjaantieltä Ratakadulle sekä idästä Stegelbackenilta katulinjalle Suntionkatu-Soturinkatu-Postimestarinkatu-Rauhankatu-Ratakatu länteen. Alueelle tehtiin Mona ja Lars Hedmanin toimesta uusi kaava Mäntynummen kerrostaloalueesta 1960-luvun lopulla, sekä arkkitehtitoimisto A-Konsultin

toimesta hautausmaan vastapäisen korttelin kaavamuutos vuonna 1992. Siltikin suuressa osassa aluetta on säilynyt niiden Ekelundin ja Brunilan toteutuneissa kaavoissa samaa luonne.

MONA JA LARS HEDMANIN ASEMAKAAVAT

1960- ja 1970 -luvuilla virisi uusi, kasvua ja asuntoalueiden tarvetta koskeva optimismi. Suuri osa tästä tulevaisuuden uskosta pohjautui teollisuuden laajentumisohjelmaan, etenkin Fiskarsin Pentbyn alueen suunnitelmiin. Tämän seurauksena arkkitehtitoimisto Mona ja Lars Hedman sai tehtäväkseen yleiskaavan laatimisen yhdessä rautatiehallituksen, tie- ja vesilaitoksen sekä Billnäsin teollisuusalueen suunnittelijan kanssa. Vuotta myöhemmin Hedmanin pariskunta jatkoi kaavoittamalla Lövkullan aluetta, jonka kaupunki oli hankkinut uudeksi asuinalueeksi. Tämä kaavoitustyö sekä kaavamuutokset rautatien eteläpuolella saatiin valmiiksi myöhemmin 1960-luvulla. Toimisto sai myös tehtäväkseen suuria osia keskustasta kattaneen asemakaavan toteuttamisen, työ joka loppuunsaatettiin 1977.

Hedmanien arkkitehtitoimisto suunnitteli Mäntynummen alueelle 1960-luvun lopussa ja 1970-luvulla uuden, 770:n asukkaan kerrostaloalueen. Uusi kerrostaloalue nousi, vaaleine tiilijulkisivuineen ja laajoine viheralueineen rakennusten ja Keskuskadun välissä, harjun suuntaisesti. Alueelle toteutettu rakennuskanta muutti radikaalisti aiempein kaavojen Keskuskatu-akselille keskittynyttä symetriaa. Harjun eteläpuolta sen sijaan ("hiekkakuoppa") ei ole tähän päivään mennessä kaavoitettu uudelleen ja se on yksi harvoista alueista Karjaalla, missä Lindbergin suunnitelma vuodelta 1934 on edelleen voimassa.

Arkkitehtitoimisto Mona ja Lars Hedmanin Karjaan keskustakaava, sen eteläiseen ja itäiseen osaan (astunut voimaan 1977), on kronologisesti tarkasteltuna seuraava tärkeä suunnitelma alueella Torikatu–Mäntynummi. Tehtävä uuden keskustakaavan laatimiseksi annettiin arkkitehtitoimistolle 1966 ja maalaiskunnan ja kauppalan yhdistyttyä 1.1.1969, saivat he myös tehtäväkseen tehdä yleiskaavan Karjaalle.

Keskustasuunnitelma tai -kaava rajattiin lännessä ja pohjoisessa n.k. SAT-teollisuusalueeseen ja rautatiealueeseen, Ratakatuun, Torikatuun, Bulevardiin ja jokeen, idässä aiemmin mainittuun katulinjaan Karjaantie-Suntionkatu-Soturinkatu-Rauhankatu-Ratakatu ja etelässä Tammisaarentiehen (lukuunottamatta korttelia, joka ympäröi Kiilantien risteystä). Suuressa osa tätä aluetta tämä kaupunkisuunnitelma on edelleen voimassa. Alue oli jo kaavoitustyön aikana melkein kokonaan rakennettu.

Torikatu–Mäntynummi -alueen ulkopuolisista alueista on todettava, että pariskunta Hedman muutti Tornikadun kääntötieksi, joka se tänä päivänä on, erotukseksi Ekelundin suunnitelmasta, jossa sen oli kaavailtu halkovan aluetta vesitornille saakka. Myös

Pumppulahden puistoalue sai uutta ilmettä m.m. kävelysillalla pienelle saarelle sekä saaren muotoutumisessa. On myös huomioitavaa, ettei 1970-luvulla vielä oltu kypsiä n.k. Puu-Karjaan suojelemiseen, ja alueelle säilyikin Hedmanien asemakaavassa Ekelundin aiemmin tekemä kaavan sisältö rakennusruutuineen ja kaksi- kolmikerroksisine kerros- ja/tai rivitaloineen. Kuriositeettiarvoa on maauimalalla, joka suunniteltiin vesitornin itäiselle puolelle etelärinteeseen.

ARKKITEHTITOIMISTO A-KONSULT

Mainittuja asemakaavoja lukuun ottamatta kaupunki turvautui 1970-luvun jälkipuoliskolla sekä 1980-luvun aikana Arkkitehtitoimisto A-Konsulttiin erilaisissa suunnittelutehtävissä. Toimisto teki useampia kaavoja Karjaalle, joista useimmat olivat arkkitehti Staffan Lodeniuksen käsialaa. 1970-luvun puolivälissä toimisto teki uuden kaavan n.k. Sandbon alueelle, tähtäimessä uuden kunnallisen päiväkodin rakentaminen kerrostaloalueen viereen. Tämä kaavamuutos kattoi myös viereisen teollisuusalueen sekä liikennejärjestelyt päiväkotiin ja teollisuusalueelle. Tämän päivän näkökulmasta katsoen, ajat sitten alasajettuine teollisuustoimintoineen ja äskettäin lukkoon lyötyine suunnitelmineen pelastuslaitoksen rakentamisesta, alue voidaan nähdä kouluesimerkkinä siitä, kuinka monta erilaista käyttöä osoittavaa kaavaa samalle alueelle voidaan tehdä suhteellisen lyhyen ajanjakson aikana. Tämä esimerkkialue antaa historiallisesta näkökulmasta tarkasteltuna käsityksen siitä, kuinka lyhyt elämänkaari voi rakennuksilla tai suuremmilla kokonaisuuksilla olla, korostaen samalla kuinka tärkeää on tehdä kaavoitustyö pitkällä tähtäimellä.

Lukuun ottamatta Sandbon aluetta ja useampia suunnitelmia Lepin ja Bäljarsin alueilla tekivät A-Konsultin suunnittelijat Staffan Lodenius ja Helena Kantola 1980-luvun puolivälissä yhden tärkeimmistä kaavamuutoksista kaupungin historiassa. Suunnitelma Itäisestä keskustasta astui voimaan 1988 käsittäen suuri osa n.k. Puu-Karjaasta, tai alueen Torikadun-Bulevardin-Rantakadun-Heikinkadun sisällään pitämän alueen sekä sisäosia Keskuskadun pohjoispuolella sijaitsevista kortteleista. Suunnitelmasta tuli uraauurtava sikäli, että ryhdyttiin ensimmäistä kertaa suojelemaan alueen rakennuskantaa ja miljöötä. Kaavaehdotuksen liitteenä seurasi, verrattuna edellisiin asemakaavoihin, hyvin perusteltu alueen kuvaus erilaisine selvityksineen ja liiteineen.

Tammikuussa 1992 vahvasti lääninhallitus kaupungin tilaaman kaavamuutoksen korttelille 108, joka sijoittuu Keskuskadun varrelle, hautausmaata vastapäätä vajaan kilometrin päässä Puu-Karjaasta. Taustana tälle oli erään kiinteistönomistajan halu rakentaa asuinrakennus sisemmälle piha-alueelle. Tämä oli vastoin voimassa olevaa kaavaa, joka salli rakennusoikeuden kolmikerroksiselle rakennukselle kadun vierellä. Kaupungin viranomaisten mielestä kaava oli vanhentunut eikä ottanut huomioon rakennuslainsäädäntöä ympäristöä

suojelevasta näkökulmasta. Lisäksi nähtiin kyseisen korttelin rakennusten olevan Keskuskadun puolella suurelta osin peruskorjattuja, mikä motivoi rakennusten suojelun. Se toi muassaan kaavamuutoksen tarpeen. Tämä on historiallisesti katsoen hyvin kiinnostavaa tarkasteltuna siitä näkökulmasta, että se paljastaa kiinnostuksen ympäristönsuojeluun heränneen. Arkkitehtitoimisto A-Konsultin tekemän kaavamuutoksen seurauksena alue varattiin pientalo- tai rivitaloalueeksi ja Keskuskatua reunustavien rakennusten rivi suojeltiin ympäristönä, vaikkakaan erillisiä rakennuksia ei suojeltu. Tonttien sisemmille alueille merkittiin rakennusoikeudet uusille rakennuksille. Kaavamuutosta voidaan pitää virstanpylväänä Karjaan kaupunkisuunnitteluhistoriassa yleisesti ja erityisesti koskien Mäntynummelta keskusta suuntautuvaa aluetta. Syytä muuttuneeseen näkemykseen koskien voimassaolevaa kaupunkisuunnitelmaa voidaan etsiä monelta taholta, mutta on ilmeistä, että ajan henki tämän tyyppisten kysymysten osalta oli silloin aivan toinen kuin se oli muutamia vuosikymmeniä aiemmin. Lisäksi ympäristönsuojeluprosessi Puu-Karjaan alueella 1980-luvulla oli varmasti raivannut tietä samansuuntaiselle ajattelulle pienempiä alueita ja kokonaisuuksia koskien.

Laajemmasta perspektiivistä voi nähdä tämän rakennetun ympäristön suojelemista eräänlaisena vastakappaleena Keskuskadun länsipuoliseen alueeseen (Malmikadulta länteen), joka sai suojausmerkinnän osayleiskaavassa vuonna 1998.

KESKUSTAN OSAYLEISKAAVA – SUUNNITTELUKONSULTIT OY 1998

Viimeisin suurempi ja vuosikymmenien ajan tärkein keskustasuunnitelma oli kaupunginhallituksessa 1998 vahvistettu osayleiskaava, joka tehtiin Suunnittelukonsultit Oy:n (Raimo Hannula) kaupungin toimeksiannosta tekemän työn pohjalta. Alue rajautui pohjoiosissaan kaupungin rajaan, Mustionjokeen, Purokatuun sekä Maasillantiehen idässä, Alingsåsinkatuun, Töyrymäenkatuun ja Oy Sisu Ab:n alueeseen etelässä sekä kaupunginosaan 6 lännessä. Osayleiskaava ei koske niinkään kaupunkisuunnittelullisia yksityiskohtia kuin yleisen tason suuntaviivoja maankäytössä, laajentumistahoja, liikenneverkkoa, kaupunkikuvaa sekä m.m. yleisen viihtyisyyden kehittämistä.

Osana työtä maakuntamuseo ja kaupunki toteuttivat yhteistyössä inventoinnin arvokkaista rakennuksista ja ympäristöistä niiden suojelemiseksi. Osayleiskaavassa kaikki suojelemisen arvoiksi luokitellut rakennukset on merkitty sr-tunnuksella tekemättä mitään tarkempaa ryhmittelyä niiden keskinäisestä arvosta. Katsottiin suojeluasteen sekä -tavan voitavan tulla merkityksi asemakaavaan. Sitä ei tosin ole näihin päiviin mennessä tehty. Suunnitelmaan merkittiin yhtenäisiksi, suojelun arvoiksi alueiksi:

- Torikadusta itään suuntautuva puukaupunginosa
- ratapihan eteläpuoleinen rautatiealue
- Keskuskadun länsipuoleinen alue, jossa "funkis-taloja"

Osayleiskaavan 1998 suojelluiksi merkityt erilliset rakennukset ovat:

- pientalorakennuskanta kokonaisuudessaan Torikatu-Bulevardi-kävelytie-Pumppulahti-Heikinkatu-Keskuskatu -alueella siten, että alueen rakennuskanta sen Keskuskadun vastaisen korttelin sisäosissa suojellaan, kun taas rakennukset Keskuskadun puolella eivät saa suojelumerkintää. Poikkeuksen tästä muodostivat kiviset villat Keskuskatu 45:ssä sekä 47:ssä.
- kaupungintalo
- palokunnantalo
- F.F. Fromin kivipalatsi Naapurinkadun itäosassa
- Kauppiaankadun vanha apteekki sekä viereiset rakennukset Naapurinkatu 1 sekä 20
- työväentalo Kauppiaankadulla
- Ehnströmin liikerakennus Kauppiaankadun ja Korkeavuorenkadun kulmassa
- Betelin kirkkorakennus Keskuskadulla
- Villa Haga Ratakadulla
- Grabbegården, Socis, elokuvateatterirakennus ja vanha apteekki Nils Grabbenkadun ja Elina Kurjenkadun risteyksessä
- asemarakennus, rakennukset rautatiealueella sekä Alingsåsinkadun varrella
- n.k. "funkis-talot" Keskuskadun länsiosassa (Malmikadulta länteen)

UUDEMPIA KAAVAMUUTOKSIA KESKUSTASSA

2000-luvulla on tehty vähäisissä määrin kaavamuutoksia alueella Torikatu-Mäntynummi, kaikkien sijaitessa aivan Keskusta-Kauppiaankatu alueen tuntumassa, suurien vähittäistavatakkaparakennusten sekä kahden kerrostalon pystyttämiseksi Keskuskatu 78-80:een. Edellinen kuvaa hyvin, millainen paine uudisrakentamiselle ja kaavamuutoksille Karjaalla on myöhemmin aikoina ollut. Tilanne kielii myös siitä, että nykyisin alueella Torikatu-Mäntynummi voimassa olevat asemakaavat ovat riittävän suuriksi mitoitettut suhteessa yleiseen tarpeeseen. Kyseessä olevan alueen suhteen pitäisikin keskittyä sen tutkimiseen, onko voimassa olevissa asemakaavoissa toivomisen varaa kaikilta osiltaan tai pitäiskö ne päivittää, samaten kuin erillisten rakennusten ja suurempien ympäristökokonaisuuksien suojelun riittävyyden tarkasteluun.

Kaavamuutokset, jotka koskevat Keskuskatu-Kauppiaankatu -aluetta, ovat 2000-luvulla lukumäärältään huomattavasti suuremmat. Kaupunkisuunnitelmat viimeisten 15–20 vuoden ajalta tukevat myös oletusta, että meneillään on ollut selkeä likekeskuksen ja kaupungin ydinkeskustan siirtyminen akselilta Kauppiaankatu-Keskuskatu suunnalle Ratakatu-Kauppiaankatu. 2000-luvun kaavamuutokset käsittelevät lähes yksinomaan laajempia rakennushankkeita Ratakadun molemmin puolin, sekä joitain yksittäisiä hankkeita Kauppiaankadulle ja koulukokonaisuutta Bulevardin varrella. Ratakatu on tällä ajanjaksolla täysin muuttanut muotoaan Papinsuonkadun ja Heikinkadun välisellä osuudella. Vanhan kauppalan unelias sivukatu on muuttunut eläväksi ja tietyllä tavalla ongelmalliseksi liikenteen solmukohdaksi, jossa sijaitsee suurin osa taajaman kaupankäynnistä sekä päivittäisestä toiminnasta.

Elinvoimaisen keskustan kehittymismahdollisuudet kaupoille, asumiselle ja erilaisille palvelumuodoille, sekä kasvun ja uudisrakentamisen mahdollisuudet pitäisi taata. Tämä tulisi tosin tehdä yhteisymmärryksessä rakennussuojelun kanssa siten ettei voimakkaasti perässä laahava tilanne rakennussuojelun kanssa jatkuisi. Suhteellisen pitkän ajanjakson oli Puu-Karjaalla voimassa kerrostalorakentamisen salliva asemakaava. On yksinomaan puhdasta sattumaa ja hyvää onnea, ettei aluetta näinä vuosina tuhottu rakentamalla uusia suuria rakennuksia laajemmassa mittakaavassa, ennen alueen sittemmin saamaa suojelumerkintöjä kaavamuutoksessa vuodelta 1986. Vastaavanlaisen tilanteen ei tulisi toistua tulevana vuosikymmeninä.

V. PÄÄLINJAT, PERSPEKTIIVIT, KOKONAISUUDET: RAKENNUSKANTA JA RAKENNETTU YMPÄRISTÖ YLEISELLÄ TASOLLA (tyylin, aikakauden ja rakennustyyppin mukaan)

Tämän kappaleen tarkoituksena on selvittää yleisellä tasolla alueen rakennuskannan luonteenpiirteitä sekä tärkeimpiä rakennetun ympäristön päälinjoja ja näkymiä suhteessa rakennussuojelua koskeviin kysymyksiin.

Rakennustyypit

Liikekeskustasta Mäntymäelle ulottuvalla alueella voidaan karakterisoida viisi erilaista rakennustyyppiä:

1. Pientalorakennuskanta (säilynyt kahdella erillisellä alueella)
2. Julkisirakennukset (erilaisia toimintoiltaan esim. vanha kaupungintalo, päiväkot, koulurakennukset, kirjasto- ja kulttuurirakennus, vapaakirkon rakennus, hautausmaa, kappeli, yhdistystalo, varasto- ja varikkorakennukset)
3. Liikekiinteistöt (pääasiassa monikerroksisia)
4. Kerrosasuintalot (pääasiassa kahdella alueella, keskustassa sekä Mäntynummella)
5. Teollisuusrakennukset (osittain purettuja tai muutettu muuhun käyttöön)

Niinpä alueella on pääsääntöisesti kaikkia Karjaan taajama-alueen rakennustyyppejä, mukaanlukien yksittäiset teollisuusrakennukset. Viimeksi mainitut, sementtitehdas ja vanhat tekstiilitehtaat, tosin ovat nykyisin muussa käytössä. Alueella on toiminut myös vanha kapsäkkitehdas Elina Kurjenkadulla, sekä margariinitehdas ja SAT:n autotehdas radan eteläpuolella, samaten kuin läheisyydessä sijaitsevat historiallinen sekä moderni teollisuusalue Billnäs-Pentbyssä. Tämän lajin rakennuksiin tulee laskea myös Herrmannsin ylläpitämät laajat kasvihuoneet Maasillan alueella. Alueella on myös sijainnut useampia huoltoasemia ja autokorjaamoita, mutta nämä on nykyisin purettu ja maa-alaltaan puhdistettu, paitsi Kauppiaankadun-Naapurinkadun risteyksessä oleva vanha Kesoilin rakennus, jossa nykyisin toimii automaalaamo.

Pientalo- tai villarakennuskanta. Keskustan rakennuskanta on historiallisesti tarkasteltuna koostunut melkein ainoastaan puurakenteisista taloista, jotka useimmissa tapauksissa olivat kaksikerroksisia. Kauppiaankadulle ja sen läheisyyteen sijoittuvissa rakennuksissa on

sijainnut liikehuoneistoja alakerroksissa ja asuinhuoneistoja yläkerrassa. Nämä klassiset puurakennukset (laudoituksineen sekä mansardi- tai satulakattoineen) pystytettiin suurimmaksi osaksi vuosisadan vaihteen ja 1930-luvun välisenä aikana. Lännestä Nils Grabbenkadulta Heikin- ja Volmarinkaduille idässä ulottuva alueella, kuten osittain tältä linjalta itään suuntautuvalla alueella Maasillan ympäristössä, oli tämän tyyppin rakennuksia. Niitä on jäljellä pääasiassa vain muutamia yksittäisiä taloja Torikadulta länteen (yksi Torikadulla, muutamia Malminkadun varrella, Betel-rakennus, yksi Felix Fromin kadulla, muutamia Naapurinkadulla). Itään Torikadulta Volmarinkadun suuntaan on kuitenkin yksi laajempi vanhempi puutaloalue jota on nimitetty Puu-Karjaaksi. Jatkona tälle alueelle on nähtävä puurakennuskanta, joka vielä on jäljellä rautatielinjan eteläpuolella. Tämä koskee niin asemanmäkeä ja sitä ympäröivää aluetta kuin veturitallin itä- ja eteläpuoleista aluetta. Puistokatu jatkuu rakennushistoriallisesti katsoen loogisesti Edenkatuna ratapihan toisella puolella.

Pientalorakennuskanta kyseisellä alueella on hyvin säilynyt Torikadulta itään Maasillalle, Lärkkullaan ja Pappilan alueelle, kuten myös keskusta-alueen luoteisosissa muutamissa jäljelle jääneissä kortteleissa. Pientalorakennuskanta viimeksi mainituissa kortteleissa on suppea, mutta jatkuu Malmikatua pitkin Nils Grabbenkadun länsipuoleiselle alueelle ja muodostaa näin kokonaisuuden, joka jatkuu yli inventointialueen rajojen. Valtaosa näistä rakennuksista on peräisin 1930-luvun lopun ja 1950-luvun lopun väliseltä ajalta, ja huomattavan suuri osa niistä on rakennettu n.k. funkistyyliin, tai tarkemmin sanoen ovat n.k. rakennusmestarifunkista tai kansanomaista funkista.

Julkisrakennukset. Virallisia rakennuksia rakennettiin keskusta-alueelle 1910-luvulta alkaen. Nämä ovat olleet m.m. koulurakennukset Bulevardin varrella (Freländer, Ekelund & Rejström) 1910-1950-luvuilla (myöhempine saneerauksineen ja lisärakennuksineen), kaupungintalo 1940-luvun alusta (Ekelund), päiväkotit Laaksokaudlla (Ekelund), n.k. Läkargården (Ekelund) ja terveyskeskus Bulevardin vareell 1950-1980-luvuilla, samoin kuin lihatarkastamoraakennus 1930-luvulta sekä kirjasto-, poliisi- ja kulttuuritalo Fokus 1970-luvun ensimmäiseltä puoliskolta. Edellisten lisäksi nousi alueelle Torikatu-Mäntynummi kirkollinen kokonaisuus hautausmaan ympärille kappeleineen (Ekelund) ja seurakuntakoteineen 1960-luvulla, kaupungin varikko ja päiväkotit Sandbo Harjukadulle sekä ammattikoulu 1950–1960-luvuilla ja kansankorkeakoulu 1970-luvun jälkipuoliskolla.

Osan rakennuksista, joita voidaan kutsua julkisrakennuksiksi, muodostavat yhdistystalot sekä vastaavat alueelle pystytetyt rakennukset. Näitä ovat Työväentalo tai Rientola Kauppiaankadulla, kirkkorakennus Betel Keskuskadulla, kuin myös nykyisen Kirjapainoteatterin ja Luckanin rakennus Torikadulla (entinen painotalo). Nykyisin myös

vanha, tyylikäs asuintalo Naapurinkadulla toimii Pro Gardberg Centerin yhdistystalona. Kulttuurihistoriallista arvoa on myös Chicago-bad niminen yleinen sauna, joka entisellä Pentbynkadulla eli nykyisellä Chicagonkadulla, sai lähes julkisrakennuksen merkityksen.

Alueen julkisrakennukset ovat selkeästi keskittyneet kahdelle tai kolmelle alueelle: kortteliin torin ympärillä ja Bulevardin varrelle, koulut Pumppullahden molemmin puolin sekä hautausmaan alueelle.

Liikekiinteistöt, moderni Karjaa. Modernit liikekiinteistöt alkoivat ilmestyä 1940-luvulta alkaen kasvavaan kauppalaan. Osin tämä toteutui olemassaolevien kaksikerroksisten puutalojen uudelleen- ja lisärakentamisella Kauppiaankadun varrella, kuten myös purkaen ja uudisrakentaen.

Kauppiaankadun pohjoisosassa on edelleen jäljellä osia tästä vanhasta rakennuskannsta ja se muodostaa aivan selvästi säilyttämisen arvoisen kokonaisuuden, rakennuksineen molemmin puolin Kauppiaankatua Malminkatu-Bulevardin ja Korkeavuorenkadun välisellä osuudella. Purkamalla ja uudelleen rakentamalla muodostui Kauppiaankadun eteläinen osa lähes umpikortteliksi, kaikkien julkisivuinensa antaessa Kauppiaankadun suuntaan. Aivan erityisenä kokonaisuutena on mainittava, kymmenvuotiskautena 1949–1959 suunniteltu, läntinen osa Kauppiaankadusta Elina Kurjenkadun ja Ratakadun välissä. Sitä vastapäätä on vastaavan pituinen, hieman modernimman ilmeinen liikekiinteistökokonaisuus.

Läheinen mutta vanhempaa perua on Alvar Fromin liiketalo Ratakadulla, arviolta 1930-luvulta. Muista erillisistä liikekiinteistöistä voidaan mainita m.m. vanhat apteekkirakennukset Kauppiaankadun pohjoispäässä samoin kuin myöhemmin Elina Kurjenkadulla (Ekelund), Konsumin rakennus Kauppiaankatu 13:ssa, aiempi tehdas- ja konttorirakennus Korkeavuorenkatu 3-5:ssä (1940–1970 -luku), kuten myös pieni liikerakennus 1960-luvun alusta (Rejström) idyllisine pikkukaupunkileimoineen palokunnantaloa vastapäätä Keskuskatu 82:ssa.

Neljä rakennusta Kauppiaankadun keskiössä muodostavat kansan suussa pankkikulmaksi kutsutun risteyksen. Yhdessä nämä muodostavat kaupungin hierarkkisimman paikan merkittävine pikkukaupungin talous-, pankki- ja kiinteistöhistoriakokonaisuuksineen. Kiintoisasti näistä pankkirakennuksista jokaisen on arkkitehdin suunnittelema ja eri vuosikymmeninä (1948, 1959, 1968, 1975) ja alue muodostaakin hyvän esimerkin erilaisten tyylien esiintymisestä keskitettyssä paikassa. Kahdella rakennuksista on kansallisella tasolla tunnettu ja kuuluisa suunnittelija, arkkitehdit Erik Lindroos ja Olli Kivinen. Myös Ratakadulla sijaitseva Villa Haga (Waldemar Aspelin 1909) rakennettiin alkujaan Nordiska Aktiebolagetin

pankkitoimintaa varten. Rakennuksessa on sen jälkeen ollut m.m. postikonttori ja nykyisin siellä sijaitsee Karjaan nuorisotalo.

Kaksi muuta suurempaa liikekiinteistöä muodostavat Karjaan puhelimen kauniit rakennukset Keskuskadun ja Laaksokadun varsille 1960- ja 1980 -luvuilta (Rajström), sekä tätä vastapäätä ja vähän myöhäisemmin pystytetty Keskuskadulla sijaitseva posti- (entinen) ja KELA-rakennus.

Toisentyypisiä liikekiinteistöjä ovat ne suuremmat, modernit kaupparakennukset tai n.k. marketit, jotka pystytettiin 1960- ja 1970 -luvulla. Esimerkkinä voidaan mainita kaupungin ensimmäinen itsepalveluun perustuva ruokakauppa (marketti), joka sisustettiin 1960-luvulla Kauppiaankatu 26:een aiemmin rakennettuun liiketaloon, samoin kuin ne suuremmat T- ja K-kaupat Keskuskatu 96:ssa sekä Kauppiaankatu 14:ssa (1970-luku), sekä E-ketjun kauppa- ja ravintolakompleksi Ratakadun varrella (1980-luku). Uusimmat tämä genren lisät ovat suuremmat S- ja K-myymälät, kuten myös Lidlin kiinteistö (1990- ja 2000-luvuilta), jotka kaikki sijaitsevat Ratakadulla muutaman kivenheiton päässä itään vanhan kaupunkikeskustan keskiöstä.

Pienempi liikekiinteistöjen keskittymä löytyy myös Kanavatorin ympärillä, missä tänä päivänäkin on liiketiloja kolmella kaikkiaan neljästä sivustaan.

Monikerrokset asuintalot. Useampikerrokset talot tulivat Karjaalle modernismin myötä. Ensinnä nämä nousivat liikekatu Kauppiaankadulle yhdistettyjen liike- ja asuinkiinteistöjen muodossa. Parhaina esimerkkeinä tästä ovat jo mainitut Kauppiaankadun länsipuolen rakennukset Ratakadun ja Elina Kurjenkadun välisellä osuudella sekä Karjaan Säästöpankin talo Kauppiaankatu 12:ssa. Puhtaasti asuinkäyttöön tarkoitettuja useampikerroksisia taloja alettiin rakentaa Karjaalla 1950-luvulla. Vanhin näistä on Keskuskatu 76, rakennus jonka siipiosassa aiemmin sijaitsi Alko ja joka on Hilding Ekelundin piirtämä 1958. Toinen varhainen esimerkki on Claus Tandefeltin vuonna 1965 piirtämä kerrostalo Meltolan sairaalan henkilökunnalle Koulukadulla. Nämä kaksi kerrostaloa ovat sekä iältään että tyyliiltään poikkeavia, ja kaunis rapattu fasadi on niin tyyllillisesti kuin yhtenäisesti samankaltainen kuin kaupungin muu vanhempi arkkitehtuuri.

1960-luvun lopulla ja 1970-luvulla rakennettiin inventointialueella lisää kerrostaloja asumiskäyttöön. Mäntynummen kerrostalot muodostavat yhtenäisimmän kerrostaloalueen Karjaalla. Harjulle suunniteltiin ja rakennettiin 1960-luvun lopulla sekä 1970-luvulla kaikkiaan yhdeksän kerrostaloa samojen rakennuttajien ja heidän suunnittelijoidensa toimesta (Keskus-Sato ja Talovalmiste). Yhdessä rakennustyypiltään erilaisen, mutta muutoin

yhteneväisen, Mäntynummea vastaapäätä sijaitsevan talorivistön kanssa ne muodostavat suhteellisen monumentaalisen sisääntuloväylän pikkukaupunkiin Keskuskadun itäpäässä.

Toinen asuinkäyttöön suunniteltu ja rakennettu kerrostaloalue sijaitsee inventointialueen luoteisosissa Chicagonkadun, Malminkadun ja Tempelikadun varsilla, ollen rakennettu pääosiltaan periodin 1976–1980 aikana. Sama kerrostaloalue jatkuu Nils Grabbenkadun länsipuolella. Alueelle on ominaista sen suhteellinen yhtenäinen kerrostaloalue, mutta erillisiä pienempiä asuintaloja on edelleen säilynyt alueella.

Toisentyyppisiä monikerroksisia, asuinkäyttöön tarkoitettuja rakennuksia ovat kaupunkiin rakennetut ja suunnitteilla olevat palvelutalot. Näistä yksi sijaitsee Felix Fromin kadun varrella ja toinen Keskuskadun ja Koulukadun kulmassa. Viimeksi mainittu muodostaa tyyllillisen kokonaisuuden korttelin kaikkien muiden rakennusten kanssa. Vastaavanlaisia palvelutaloja suunnitellaan terveystalokompleksin läheisyyteen, jonka lähiympäristö on mitä soveliaimmin palvelufunktioita ajatellen.

Teollisuusrakennukset. Alueella on kolme vanhempia, teollisuustuotantoa varten rakennettuja kiinteistöjä. Hallitsevin niistä on kommandiittiyhtiö F.F. Fromin Korekavuorenkadulla sijaitseva yhdistetty konttori- ja teollisuusrakennus, joka rakennettiin 1942 (Levi Backman) ja jota laajennettiin 1978 (C-O. Backman). Rakennuksessa toimi aikanaan myös tekstiilitehdas FIX. Nykyisin rakennuksella on useampia käyttömuotoja, kuten m.m. kansalaisopiston ja yksityisen lääkärin toimintopaikan. Rakennus harmain rapattuine ulkopintoineen sopii hyvin yksin muiden naapurikortteleiden vanhempien rakennusten kanssa ja sillä on dominoiva asema Karjaan keskustassa.

Paavo Sopen-Luoma rakennutti n.k. Grabbegårdenin 1950-luvulla Nils Grabbenkadulle sukien, sukkahousujen ja tekstiilien valmistamista varten. Rakennus on arkkitehti Lars Rejströmin piirtämä ja siinä on Ekelundille ja Rejströmille tyyppillisiä piirteitä. Yhdessä Nils Grabbenkadun muiden dominoivien vanhempien ja suurempien rakennusten sekä Elina Kurjenkadun vanhan apteekin kanssa se muodostaa merkittävän kokonaisuuden. Teollisen toiminnan lopettamisen jälkeen rakennuksessa on sijainnut lukuisia virallisia tahoja sekä toimintoja. Nykyisin siellä vaikuttaa ammattikoulu Axxellin hallinto-osasto.

N.k. valimolla tai sementtitehtaalla, joka sijaitsi Valimotiellä, oli suuri historiallinen merkitys alueelle. Suuri osa alueen rakennuksista on kuitenkin purettu ja jäljellä olevia käytetään kaupungin varastoina ja varikkoina. Alueelle on rakennettu lämpökeskus ja kaupungin uusi pelastuslaitoksen rakennus nousee paikalle 2015.

Laajemmat kokonaisuudet (katso liite 2)

1) Kauppiaankadun liike- ja asuintalot

Kauppiaankadun rakennuskanta voidaan kuten todettua jakaa kolmeen osaan.

A) Pohjoisessa, Bulevardi-Malminkadun ja Korkeavuorenkadun välisellä alueella on Kauppiaankadun alue, missä sijaitsee kaupungin vanhin säilynyt liikekiinteistökokonaisuus. Kiinteistöjen sekä liiketoiminnan pienet mittasuhteet, niiden historiallinen ikä ja patina, kuten myös arkkitehtonisesti korkealuokkaiset julkisivut tekevät alueesta ainutlaatuisen omalla tavallaan. Eri tyyppiset rakennukset eri aikakausilta muodostavat tässä yhdessä suhteellisen arvokkaan kokonaisuuden.

B) N.k. ”bankhörnetin” neljä rakennusta Kauppiaankadun keskiössä muodostavat Karjaan absoluuttisen keskustan ja symbolisella tasolla näillä neljällä vankalla pankkirakennuksella on myös suuri kulttuuri- ja taloushistoriallinen arvo. Eri arkkitehtien vuosikymmeninä 1940–1970 suunnittelemana on tämä ”neliapina” sekä jakava että täydentävä luonteeltaan. Selkeä ja suuri arkkitehtoninen ja maisemallinen arvo on Karjaan Säästöpankin rakennuksella (Kauppiaankatu 12), joka on kuuluisan arkkitehdin Erik Lindroosin suunnittelema 1948. Rakennuksen vihreät muurit, sen kauppojen ikkunat ja kulmaportaali yhdessä matalemmän siipirakennuksen kanssa muodostavat keskellä Kauppiaankatua eräänlaisen portaalirakennuksen, jota vasten muut rakennukset sitten peilaavat itseään muotokielensä ja aikakautensa ideaalin kautta.

C) Kauppiaankadun eteläosa lännen puolella muodostaa Ratakadun ja Elina Kurjenkadun välisen korttelin, joka suurelta osaltaan on tärkeä ja suhteellisen yhtenäinen kaupunkikuvaltaan. Rakennukset Kauppiaankadun varrella ovat V.J. Heinon piirtämiä 1950 ja 1951 sekä arkkitehti Lars Rejströmin 1959, ja muodostavat ajanmukaisen sekä yhtenäisen rakennusmassan, joka osin pääfasadeissa ja erityisesti pihan puolen fasadeissa muodostaa selkeän yhtenäisen muotokielen. Korttelin muihin rakennuksiin kuuluvat arkkitehti Hilding Ekelundin piirtämä vanha apteekki sekä lähiympäristöönsä nähden vähemmän yhtenäinen viisikerroksinen talo Ratakadun ja Nils Grabbenkadun kulmassa.

2) Kaupungin keskustan pääväylät ja niiden näkymät: Kauppiaankatu, Nils Grabbenkatu, Bulevardi, Keskuskatu, Ratakatu

Kaupungin pitkänomainen rakennuskanta painottuu suurien pääväylien varsilla. Nämä ovat itä-länsi -suunnassa Ratakatu, Keskuskatu ja Bulevardi sekä etelä-pohjois -suunnassa Kauppiaankatu ja Nils Grabbenkatu. Ne muodostavat kaupunkikuvan selvästi tärkeimmät

katunäkymät.

3) Liikekeskustan asteittainen siirtyminen etelään, akselilta Kauppiaankatu-Keskuskatu akselille Ratakatu-Kauppiaankatu

Tämä ilmiö on selvä jo muutaman vuosikymmenen ajalta ja pitää näin ollen olla yhtenä perusteena ja tärkeänä näkökulmana tulevassa suunnittelussa. Ratapihan ja Ratakadun liikennejärjestelyt asettavat kuitenkin tiettyjä vaatimuksia ja rajoituksia.

4) Pienempien katujen rakennus- ja kulttuurihistorialliset näkymät: Felix Fromin kadun poikittaisperspektiivi, Heikinkatu, Puistokatu, Esikunnankatu

Suurempien näkymien ohella kaupunki tarjoaa lukuisia pienempiä, mutta samalla tavoin merkityksellisiä ja huomioitavia katunäkymiä. Niitä ovat ennen kaikkea poikittainen Felix Fromin katu sekä Puistokatu, Heikinkatu ja Esikunnankatu.

Ensin mainittu on eteläisen kujansa sekä pohjoisen kävely- ja pyöräilyreitinsä ansiosta saanut poikittaisen leiman koko alueella vanhalta kunnanrajalta ratapihalle.

Puistokatu ja Heikinkatu kuuluvat kaupungin vanhimpaan katuverkkoon ja siten myös rakennukset niiden varsilla ovat kaupungin vanhinta rakennuskantaa. Lisäksi katujen linjaukset risteävät Keskuskatua ja muistuttavat historiallisen kaupunkikaavan muodosta. Vanha kauppalanrakennuskanta ei löydy ainoastaan toistaiseksi suojellulla alueella Puu-Karjaassa, vaan on levittäytynyt Keskuskadun yli aina toiselle puolelle ratapihaa.

Esikuntaan ja ammattikouluun liittyen Esikunnankadun rakennuskanta muodostaa erityislaatuisen kokonaisuuden suurelta osalta samalta aikakaudelta peräisin olevine rakennuksineen. Kadun sekä sen lähialueen topografia on niin ikään luonteenomaista alueelle.

5) Bulevardin kokonaisuus, julkisrakennukset ja kokonaisuuteen kuuluva viheralue

Bulevardi on nähtävä suurena kokonaisuutena. Hieno puistokatu risteää merkittävien kokonaisuuksien kanssa, jotka yhdessä luovat Bulevardin laajan näkymän. Nämä ovat puutalorakennuskanta idässä, ryhmä julkisrakennuksia kadun keskiosassa ja lännessä, sekä viheralueet koko matkalla. Yhdessä itäisen jatkeensa Rantapuisto-Mustionjoki-Pumppulahti kanssa se muodostaa tärkeän ja arvokkaan kaupunkimaiseman.

6) Puu-Karjaa laajemmassa perspektiivissä: osin toistaiseksi suojellun Puu-Karjaan eteläpuoli, osin vanha puisten omakotitalojen rakennuskanta ratapihan eteläpuolella, osin Naapurinkadun, Torinkadun ja Bulevardin sisään jäävä alue

Tuntuu erityisen mielekkäältä nostaa esille ja osoittaa tässä yhteydessä vanhempaa, historiallista puisten villojen rakennuskokonaisuutta, joka on nimeltään Puu-Karjaa ja joka on suojeltu. Tämän alueen rajoittamiseen/rajaamiseen on kukaties erilaisia syitä (silloin kun se suoritettiin ja saatettiin voimaan), mutta faktaksi jää, että niin rakennushistoriallisesti kuin kaupunkisuunnitteluhistoriallisesti nämä otsikossa mainitsemat alueet muodostavat kokonaisuuden. Yksi syy suojellun Puu-Karjaan niukalle rajaamiselle voisi olla kaupunkihistoriallinen tendenssi haluta pidentää liikekeskustaa ja kaupunkikeskittymän tiheää sekä korkeaa rakennuskantaa itään suunnitellun pääkatu Keskuskadun varrelle. Tämän huomaa jo Carolus Lindbergin kaupunkisuunnitelmassa 1930, samoin kuin sitä seuranneissa suunnitelmissa.

Kaupungissa ei ole ollut eikä liioin ole hahmotettavissa lähitulevaisuudessa kasvua, joka vaatisi sellaisia mittasuhteita kuin kaupunkisuunnitelmat ovat tähän mennessä antaneet olettaa toistaiseksi suojellun Puu-Karjaan ympäröivien alueiden osalta. Mahdollista kasvua ja mahdollista tarvetta tonttien korkeaan hyödyksikäyttämiseen voidaan tänä ja tulevana päivänä ohjata muualle.

Kaupungin viihtyisyys sekä historialliset kerrostumat, jotka ovat muodostuneet ja kasvaneet tämän rakennuskannan alusta lähtien, ovat niin arvokkaita, että nämä alueet pitäisi säilyttää, eikä vähä vähemmältä supistaa niitä.

7) Sisääntuloväylien näkymät ja rakennuskanta funkis- tai myöhäisfunkistyyliin: Keskuskadun itäosa, Karjaantie, Maasillantie

Sisääntuloväylillä kaupungin itäosissa on kokonaisuuksia, joilla on arkkitehtonista ja kaupunkimaisemallista arvoa.

Tämä koskee tyyliltään ja muodoltaan yhtenäistä rakennusrivistöä Keskuskadun sisääntulon kohdalla (niin pohjois- kuin eteläpuolella), jotka jatkuvat yhtä merkittävänä kokonaisuutena hautausmaan ympärillä n.k. asevelitalojen muodossa.

Sama koskee myös Karjaantien ja Maasillantien rakennuskantaa yleisesti ja erityisesti suuria rapattuja asuintaloja siellä, usein kaksikerroksisina.

8) Arkkitehtoninen perintö ja arvo joidenkin arkkitehtien kokonaistuotannossa Karjaalla: Hilding Ekelund (katso alla olevaa luetteloa suosituksista erillisten rakennusten suojelemiseksi), Lars Rejström (katso alla olevaa luetteloa suosituksista erillisten rakennusten suojelemiseksi), Kaj Englund (rintamamiestalot), Ole Gripenberg (esikuntarakennukset)

Joidenkin arkkitehtien tuotanto Karjaalla on esille nostamisen arvoinen kokonaisuutena. Jo aiemmin on arkkitehti Hilding Ekelundin rooli ja perintö tunnustettu ja tähdennetty. Sen huomaa jopa kaupunginhallituksen hyväksymässä luettelossa kansallista arvoa omaavien rakennetuista ympäristöistä, missä Ekelundin tuotanto Karjaalla nousee esille.

Ole Gripenbergin rooli vanhojen esikuntarakennusten ja Maasillan varrella sijaitsevien kiinteistöjen suunnittelussa on niin ikään tunnettu ja on tuotu esille m.m. ammattikoulun alueen inventoinneissa.

Kaj Englundin suunnittelijan rooli n.k. asevelitalojen osalta, jotka sijaitsevat hautausmaan molemmin puolin, Rauhankadulla sekä Keskuskadun-Hiekkaharjunkadun-Valimokadun-Rauhankadun rajaamalla alueella ja jotka myös muodostavat kokonaisuuden, voidaan myös huomioida ja nostaa esille kokonaisuutena.

Lars Rejströmin (1921–2009) roolia merkittävänä, suhteellisen suuren määrän rakennuksia Karjaalle suunnitelleena arkkitehtina ei ole tähän mennessä tutkittu laajemmin. Tätä kirjoittaessa on meneillään kotiseutuyhdistyksen ohjaama paikallishistoriallinen hanke, jonka tavoitteena on nostaa esille ja tutkia Rejströmin ja muiden modernien suunnittelijoiden roolia ja tuotantoa Karjaalla. Rejström syntyi Karjaalla ja työskenteli vastavalmistuneena arkkitehtina Hilding Ekelundin arkkitehtitoimistossa Helsingissä 1948–1955. Hän perusti oman arkkitehtitoimiston 1955. Rejström oli naimisissa Rachel (o.s. Sigberg) kanssa ja asui Kauniaisissa, mutta suoritti useampia toimeksiantoja entisellä kotiseudullaan. Niin Ekelundin kanssa työskennellessä kuin itsenäisenä arkkitehtina suunnitteli Rejström yksin tai yhdessä muiden kanssa suuren määrän rakennuksia Karjaalle. Ne on merkitty Rejströmin itsensä tekemään karttaan rakennuksista, jotka Ekelund sekä hän itse ovat piirtäneet Karjaalle. Hänen päätökseen Karjaalla on ehdottomasti laskettava nykyinen ruotsinkielinen yläaste ja lukio Bulevardilla, Grabbegården, kaksi Laaksokadulla sijaitsevaa Karjaan puhelimen kaksi rakennusta, liikerakennukset Kauppiaankadun molemmissa päissä sekä rakennus Keskuskadulla vaatapäätä palokunnantaloa, samaten kuin useampia muita asuin- ja julkisrakennuksia.

Lars Rejströmin tekemä kartta Ekelundin ja Rejströmin suunnittelemissa rakennuksista Karjaalla. Siniset nuppineulat merkitsevät Ekelundin rakennuksia, punaiset Rejströmin julkisia rakennuksia ja valkoiset Rejströmin asuinrakennuksia.

Ne kyseisten arkkitehtien suunnittelemat erilliset rakennukset, joilla on katsottu olevan riittävästi arkkitehtonista, historiallista ja maisemallista arvoa, on otettu mukaan luetteloon erillisistä rakennuksista, joille ehdotetaan rakennussuojelua (katso alla).

9) N.k. asevelitalot hautausmaan molemmin puolin

Ainakin Rauhankadulla, Postimestarinkadulla ja Soturinkadulla, samaten kuin Keskuskadun-Hiekkaharjunkadun-Valimokadun-Rauhankadun rajaamassa korttelissa, on n.k. asevelitaloja, jotka rakennettiin talvisodan jälkeen. Ne on kaikki suunniteltu arkkitehti Kaj Englundin tyyppiirustusten mukaan, jokainen sisältäen asuintalon ja ulkorakennuksen. Uusia esimerkkejä näistä voi vielä löytyä muualta Karjaalta (inventointi- ja tutkimustyön edetessä).

10) Seurakuntakodin, kappelin ja hautausmaan muodostama kokonaisuus

Epäilyksettä yksi Karjaan merkittävimmistä arkkitehtonisista kokonaisuuksista on Hilding Ekelundin ja hänen toimistonsa piirtämät rakennukset hautausmaalla, erityisesti siunauskappeli sekä seurakuntakoti. Rakennukset sekä niiden historia on nostettu esille aiemmin eri yhteyksissä. Tähän kokonaisuuteen tulee laskea hautausmaa kokonaisuutena

ruumishuoneineen (vanha valkoiseksi kalkattu pieni rakennus hautausmaan sisällä) ja rakennusten välisine viheralueineen. On merkille pantavaa, ettei kaupunki ole nimennyt mitään paikkaa tai katuja seudun rakennushistoriaan niin paljon vaikuttaneen henkilön mukaan. Hautausmaa tai lähistöllä sijaitseva, uusien hankkeiden kohteena oleva alue vanhan ammattikoulun ympärillä voisivat olla sopivia vaihtoehtoja asian korjaukseksi.

11) Wilckininkadun viheralue ja katunäkymä

Kaupunginosalleen tärkeän katunäkymän muodostavat Wilckininkatu ja sen viheralue ja rakennuskanta. Tämä näkymä sekä kaupunkisuunnitteluhistoriallinen akseli pitäisi huomioida alueen tulevassa suunnittelussa.

12) Funkisasuintalot Karjaalla (m.m. Artur Eklövin, Uno Janssonin, Levi Backmanin, Rainer Holmströmin rakennusmestarifunkis)

Tämä kaavoituksessa ja rakennussuojelukysymyksissä aiemmin huomioitta jäänyt kokonaisuus, n.k. kansanfunkistalojen kokonaisuus, on syytä nostaa esille. Tämä ”ilmiö” on monella taholla huomioitu arkkitehtuuri- ja taidehistoriallisessa ammattikunnassa, mutta ei lähemmin tutkittu tähän päivään mennessä. Tätä kirjoittaessa on käynnissä n.k. Funkisprojekti Karjaan museo- ja kotiseutuyhdistyksen hallinnoimana, jonka alaisuudessa allekirjoittanut toimii tutkijana ja palveluntoimittajana. Paikallisten rakennusmestareiden luoma funkistalojen tai laajempien rakennusten kokonaisuus on huomattava ja paikkakunnalle merkittävä ominaispiirre. Rakennussuunnittelijoiden kourallinen on tässä luonut kokonaisuuden erikoisista ja edustavista asuinrakennuksista, jotka ovat säilyttämisen arvoisia.

Rakennuskannan ikärakenne sekä rakennemuutos (liite 3)

Rakennuskannan ikä vaihtelee 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä meidän päiviin saakka. Useimmat rakennukset ovat peräisin 1930-luvun lopulta noin 1980 väliseltä ajanjaksolta. noin 1950-luvun puolivälin väliseltä ajanjaksolta. Näistä suuri osa ovat 1930-luvun lopun noin 1950-luvun puolivälin väliseltä ajanjaksolta. Ei ehkä ole oikeutettua puhua rakennusbuumista käsiteltäessä tätä aikaa, muttei myöskään täysin väärin. Karjaa levittäytyi inventointialueen sisällä ja sen ulkopuolellekin juuri tänä aikana. Viimeiseltä vuosisadan neljännekseltä on olemassa suhteellisen vähän uusia rakennuksia alueella Torikadulta Mäntynummeen ja Maasillalle. Alueella Torikadulta Nils Grabbenkadulle on sitä vastoin rakennuskanta uusiutunut melko lailla enemmän viimeisten 25 vuoden aikana, tosin vähäisessä määrin siinäkin. Rakennuskannan ikärakeenteesta, katso liite 3.

VI. RAKENNUSKANTA, ERILLISET RAKENNUKSET

(luettelo yksittäisistä kohteista ja kiinteistöistä, katso liite 4–5)

Seuraava luettelo käsittää ainoastaan relevantit rakennukset sekä relevantin rakennus- ja kulttuurihistorian. Näillä rakennuksilla on erityistä nähty olevan sellaista arvoa, että on katsottu tarpeelliseksi arvioida mahdollista suojelusmerkintää näille tulevassa kaupunkisuunnittelussa. Kaikki alueen rakennukset ovat tietenkin tutkittu ja arvottu ja niiden tiedot on syötetty sovitulla tavalla kaupungin kiinteistörekisteritasoon (katso raportin toimitukseen liitettyä excel-tiedostoa jossa kiinteistörekisteripohja).

Arvosteluperusteita tai kriteereita on kolmea kategoriaa:

1. Rakennukset joilla on rakennushistoriallista tai arkkitehtonista arvoa
2. Rakennukset, joilla on yleistä historiallista arvoa (esim. kulttuurihistoriallista, taloushistoriallista, sosiaalihistoriallista tai muuta vastaavaa historiallista arvoa)
3. Rakennukset, joilla on maisemallista arvoa, joko kaupunkimaisemallisesti tai osana merkittävästä kaupunkimaisemasta

Näin ollen rakennukset tässä luettelossa suositellaan suojeltaviksi kahden kategorian mukaan:

- A) Rakennukset joita ehdotetaan suojelukohteiksi
- B) Rakennukset joita ehdotetaan mahdollisiksi suojelukohteiksi

Huom: Näistä kategorioista on sovittu inventointitehtävän toimeksiantajan kanssa.

KORTTELI 1 Suurtori – Koulukatu – Bulevardi – Torikatu

1) Tontti 1, Kaupungintalo (kiinteistö nro 71005100010001)

Suunnitteluvuosi: 1942-1943

Suunnittelija: arkkitehti Hilding Ekelund

Kerroslukumäärä: yksi kerros sekä kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Toteutunut kaupungintalo on keskiosa suunnitellusta kolmiosaisesta rakennussarjasta, jota ei kuitenkaan toteutettu. Alkuperäisten suunnitelmien mukaan olisi itäinen rakennus koostunut korkeammasta, kuutiomaisesta torniosasta ja länsiosassa olisi sijainnut m.m. yksi virkamiesasunto. Toteutuneen rakennuksen laajennussuunnitelmat laati Hilding Ekelund 1945-1949, mutta näitäkään ei toteutettu. Kuntaliitokseen 2009 saakka keskusteltiin aika ajoin suuremman tilan tarpeellisuudesta kaupungin erilaisia toimintoja varten.

Kulttuurihistoria: Alkuperäisten suunnitelmien mukaan rakennus käsitti kunnallisen kirjaston ja lukusalin pohjakerroksen itäisessä osassa, erillisine sisäänkäynteineen päädyssä, samoin yleistä saunaa naisille ja miehille pohjakerroksen keskellä. Siitä juontuvat kaksi savupiippua pääportaalin yläpuolella. Sisäänkäynti saunaosastoon oli talon takapuolella. Ekelund piirsi jopa talon huonekalut, jotka nykyisin ovat jäljellä talossa ja kaupungin teknisellä osastolla.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Kaupungintalo toteutuneessa ja nykyisessä muodossaan omaa suuren arkkitehtonisen arvon, ja samaten suuren maisemallisen arvon yhdessä Suurtorin ja sen muiden rakennusten sekä pohjospuoleisen puistoalueen ja itäpuoleisen Puu-Karjaan alueen kanssa. Toteutunut rakennus tulee ymmärtää omassa yhteydessään, keskiosana kahdelle siipirakennukselle. Sen yksityiskohdat kuten rappusten balustradi, kattokoristeet sekä interiöörin huonekalut ovat myös arkkitehdin piirtämiä.

Muut seikat: -

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: suojelumerkintä säilytetään

KORTTELI 2 Korkeavuorenkatu – Laaksokatu – Bulevardi – Koulukatu

2) Tontti 1, Muuntajatorni, Torni, Korkeavuorenkatu 3 (kiinteistö nro 71005100020001)

Suunnitteluvuosi: ei tietoja, luultavimmin 1920- tai 1930 -luvulla

Suunnittelija: ei tietoja

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: tiili

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: Rakennettu n.k. muuntajarakennukseksi, mutta vuonna 1996 suunniteltu uudelleen kaupungin kokouspaikaksi ja vierasmajaksi nimeltään "Torni".

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Tämä vanha ja arvokas tiilirakennus edustaa teknisen funktion omannutta (muuntaja), kaunista tiilirakennusta, joka kauniilla ja merkityksellisellä tavalla täydentää korttelin ja läheisten korttelien vanhaa rakennuskantaa ja sille luonteenomaista punatiilistä kokonaisuutta, jota vahvistavat m.m. ratapiha-alueen veturitalli suurten liikerakennusten toisella puolella, palokunnantalo sekä Laaksokadun punatiiliset rakennukset.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

3) Tontti 2, Lihatarkastamo, Sosiaalianslia, Koulukatu 10 (kiinteistö nro

71005100020002)

Suunnitteluvuosi: 1931 (valmistui 1933)

Suunnittelija: H.B. Törnqvist

Kerrosluku: yksi kerros sekä kellarikerros

Julkisivumateriaali: tiili

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: Rakennus rakennettiin liha- ja maitotarkastamoksi. 1960-luvun lopulla rakennus uudelleensuunniteltiin kaupungin sosiaaliansliaksi. Vuodesta 2014 lähtien se on toiminut ravintolana ja lihakauppana nimeltään Köttkontrollen. Rakennuksen eteläpuolen yhteyteen on rakennettu suurempi terassi.

Kulttuurihistoria: Rakennuksen erilaiset käyttötakroituksset (katso yllä) ovat tärkeä osa kauppalan/kaupungin historiaa.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus on sinällään kaunis ja suhteellisen hyvin säilynyt esimerkki julkisesta, kivistä rakennuksesta 1930-luvun alusta. Sen hierarkkinen sijainti Suurtorin laidassa, yhdessä sitä ympäröivien julkisten rakennusten kanssa, tekevät kokonaisuudesta tärkeän elementin kaupunkimaisemalle. Rakennus on myös osana punatiilirakennusten nauhassa, joka kulkee rautatiealueen veturitalleilta m.m. yli suurten liikerakennusten palokunnantalolle ja Laaksokadun punatiilisille rakennuksille. Rakennuksella on näin ollen arkkitehtonista, historiallista ja maisemallista arvoa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

4) Tontti 4, Lastentarha Barnens gård, Labyrintti, Laaksokatu 11 (kiinteistö nro 71005100020001)

Suunnitteluvuosi: 1959/1967

Suunnittelija: arkkitehti Hilding Ekelund

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta sekä kellarikerros

Julkisivumateriaali: tiili, rapattu

Kattomuoto: satulakatto, pulpettikatto

Rakennushistoria: Rakennettu kauppalan ensimmäiseksi kunnalliseksi päiväkodiksi. Siipiosan suunnitteli myös arkkitehti Hilding Ekelund 1967. Rakennusta kutsuttiin alunperin Barnens gård:iksi, sittemmin Laaksokadun päiväkodiksi ja nyttemmin Labyrintiksi

Kulttuurihistoria: Siipiosan suunnitteli myös arkkitehti Hilding Ekelund 1967. Rakennusta kutsuttiin alunperin Barnens gård:iksi, sittemmin Laaksokadun päiväkodiksi ja nyttemmin Labyrintiksi.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Päivkotirakennuksella on historiallista arvoa ollen kaupungin ensimmäinen kunnallinen päiväkotito. Arkkitehtoonisesti tämä rakennus edustaa mdoernimpaa tyyliä kuin Ekelundin paikkakunnan aikaisemmat suunnitelmat ja rakennukset. Pohjakaava ja julkisivut antavat monimuotoisen vaikutelman, Ekelundille tyypillisine porrastuksineen eri suuntiin. Rakennuksella on merkittävät arkkitehtooniset ja esteettiset arvot yksittäisenä rakennuksena ja se on osa Ekelundin rakennusperintöä Karjaalla. Yksittäisenä ja yhdessä lähellä sijaitsevien Ekelundin muiden rakennusten kanssa (kaupungintalo, koulurakennus, terveyskeskus ja Läkargården) on rakennuksella kaupunkimaisemallista arvoa ja muodostaa kokonaisuuden joka on merkittävä myös kansallisesti katsottuna.

Muuta: "Leikkimökki", voidaan olettaa olevan saman suunnittelijan käsialaa, koska siinä on Ekelundille tyypillisiä piirteitä. Jos leikkimökin on suunnitellut joku muu niin tämä on ainakin saanut vahvoja vaikutteita Ekelundin tyylistä.

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 3 Korkeavuorenkatu – Felix Fromin katu – Bulevardi – Laaksokatu

5) Tontti 1, Felix Fromin katu 3 (kiint.nro 71005100030001)

Suunnitteluvuosi: luultavasti 1920-luvulta (mahd. jopa vanhempi), rakennusta on laajennettu 1934 ja 1938

Suunnittelija: laajennukset suunnitteli H.B. Törnqvist

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto jossa kattolyhty

Rakennushistoria: Rakennuksen vanhimmat osat ovat luultavasti jo 1920-luvulta (mahd. jopa vanhemmat) pystytetyt silloisten Suokadun ja Puutarhakadun kulmassa. 1934 toimitettiin H.B. Törnqvistin suunnitteleman lisärakennuksen tarkastus. Sama suunnittelija toteutti myös vuoden 1938 laajennuksen.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Tämä komea puinen asuintalo kaupungin ytimessä on mielenkiintoinen monesta näkökulmasta. Rakennus ja tontti edustavat vanhaa puutarhakauppalaä hyvällä tavalla. Vanhimmat osat edustavat luultavasti 1920-lukua (tai vanh.). Ajoitusta tukevat rakennuksen klassistiset piirteet. Laajenukset edustavat samaa tyyliä ja kokonaisuutena on saatu edustava rakennus jonka tyyli juontaa 1920-luvun klassismista tai sitä aikaisemmasta klassismin piirteistä. Yhdessä naapuritontin puhtaan funkistyyllisen huvilan (1938) kanssa nämä rakennukset ovat edustavia esimerkkejä vanhojen pikkukaupunkien talokannasta.

Tyylikkäänä ja komeana esimerkkinä kaupungin vanhasta puutalokannasta rakennus edustaa selviä arkkitehtonisia ja maisemallisia arvoja.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

6) Tontti 4, Laaksokatu 12 (kiint.nro 7100510030004)

Suunnitteluvuosi: 1939

Suunnittelija: rakennusmestari Artur Eklöv

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: karaattilevyjä asennettu n. 1982 (aikaisemmin luult. rapattu)

Kattomuoto: tasakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus kuuluu tyypillisiin n.k. funkistaloihin Karjaalla (vertaa ruotsin villa-sana) ja sen suunnitteli rakennusmestari Artur Eklöv joka oli yksi Karjaan ehdottomasti merkittävistä rakennussuunnittelijoista 1930-1960-luvuilla. Rakennus edustaa n.k. kansanomaista funkista, eräänlaista rakennusmestarifunkistyyliä. 1980-luvun saneerauksen yhteydessä asennettiin nykyiset karaattilevyt. Alkuperäisessä rapatussa muodossa rakennus yhdistyi luontevalla tavalla ympäröiviin rakennuksiin tällä kaupungin keskeisellä paikalla. Yhdessä joidenkin yksittäisten pienasuuntojen kanssa keskustan aivan ytimessä voidaan nämä rakennukset mahdollisesti tulkita olevan väärin sijoitetut (suhteessa kaavoitukseen), varsinkin jos ei huomioida esim. alkuperäisiä julkisivumateriaaleja ja muotoja.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: Rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä. Tosin (asumaton?) rakennus näyttää päältäpäin huonokuntoiselta.

7) Tontti 5, Korkeavuorenkatu 3-5, Fromin talo, Fixtalo (kiint.nro 71005100030006)

Suunnitteluvuosi: 1942, lisärakennus 1978

Suunnittelija: rakennusmestari Levi Backman, lisärakennus suunnittelutoimisto C-O. Backman

Kerroslukumäärä: kolme kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: tasakatto/pulpettikatto

Rakennushistoria: Korttelin eteläosan rakennusmassa rakennettiin tehdas- ja konttorirakennukseksi kahdessa osassa. Vanhempi itäinen osa suunniteltiin 1942 ja nuorempi osa lännessä 1978. Uudempi puoli on melkein yhtä iso kuin vanhempi. Rakennus muutettiin konttori-, liike- ja koulutustoimintaa varten 1990.

Kulttuurihistoria: Alunperin rakennus oli F.F.From Ky:n tutoanto- ja konttorikäytössä. Myöhemmin rakennus laajennettiin länteen päin ja siinä toimi tekstiilitehdas FIX Svenska Trikä Oy (m.m. verhotuotantoa). Kunnan kansanopisto sekä erilaiset yksityiset tahot ja liikkeet ovat toimineet talossa viime aikoina.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksen vanhemman osan, tontilla nro 6, suunnitteli rakennusmestari Levi Backman 1942. Se edustaa osittain kaupungille ja sen keskustalle erikoisen rakennustyypin, mutta myös tyyllillisesti se edustaa hyvin onnistuneella tavalla n.k. puhdasta funkistyyliä. Laaksokadun ja Korkeavuorenkadun julkisivut ovat suojelemisen arvoisia. Suunnittelutoimisto C-O. Backmanin piirtämä lisärakennus vuodelta 1978 on onnistuneella tavalla liitetty kokonaisuuteen.

Rakennuksella on siten selviä arkkitehtoonisia-, historiallisia- sekä maisemallisia arvoja.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: koko rakennusmassa tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 4 Puutarhakatu – Kauppiaankatu – Bulevardi – Felix Fromin katu

8) Tontti 2, Kauppiaankatu 21, “Pyöräkeskus” (kiint.nro 71005100040002)

Suunnitteluvuosi: 1938

Suunnittelija: rakennusmestari Artur Eklöv (mahd. myös omistaja Jakob Herrmans, suullinen tieto kiinteistön nykyiseltä omistajalta Sture Wallsilta)

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu, pelti

Kattomuoto: tasakatto

Rakennushistoria: Rakennettiin rakennusmestari Artur Eklövin piirustusten mukaan 1938. Myöhempiä pienempiä muutoksia Eklövin suunnitelmien mukaan tehtiin 1957, koskien uutta ovea Puutarhakadulle päin (parturin sisäänkäynti) sekä pohjoispään yläparvekkeen kaidetta ja katosta ja siihen kuuluva kolmiosainen ikkuna.

Kulttuurihistoria: Alkuperäinen omistaja oli kuuluisia Herrmansin suku (kolme veljeä Ruben, Josef ja Jakob) joka vuokrasi, sittemmin omisti, suuret osat korttelista ja jotka myös omistivat viereisen talon ja johtivat kasvihuonetoimintaa nykyisen yläasteen alueella Bulevardin varrella. Tämä toiminta siirrettiin myöhemmin Maasillan kupeeseen Josef Herrmansin (avioitui toisessa avioliitossa Lisa Fromin kanssa) toimesta ja hänen omistajakautenaan. Sinne hän myös rakennutti komean huvilan.

Kauppiaankatu 21:n rakennutti veli Josef Herrmans (hän toimi sittemmin lähetystöpastorina Afrikassa) like- ja asuintaloksi. Liikkeistä jotka ovat toimineet talossa mainittakoon Herrmansin ohella legendaariset Pyöräkeskus ja Wahlbergin polkupyörä- ja mopoverstas kellarissa. Tätä toimintaa on talossa harjoitettu jo monta vuosikymmentä. Kiinteistön on pitkään omistanut Pyöräkeskuksen omistaja Sture ja Benita Walls.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on selviä arkkitehtonisia-, yleishistoriallisia, ja maisemallisia arvoja. Mahdollisissa saneerauksissa voisi pyrkiä alkuperäisen julkisivumateriaalin käyttöön, eli rapattuun pintaan. Ikkunat, ovet ja parveke ovat tyyppilliseen funkistyyliin toteutuneita ja niistä tulisi pitää kiinni.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

9) Tontti 5, Kauppiaankatu 23, "Herrmans" (kiint.nro 71005100040005)

Suunnitteluvuosi: mahd. 1910-luku

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: mansardikatto aumattuine päätyineen ja lyhtyineen

Rakennushistoria: ei tietoja

Kulttuurihistoria: Rakennuttaja oli Herrmansin perhe (asuivat sitä ennen vuokralla Stationsbackanilla, suullinen tieto Sture Wallsilta), johon kuuluivat veljekset Ruben, Josef ja Jakob. Nämä olivat vahvasti sidoksissa kauppalan like-elämään ja Betelin vapaakirkolliseen seurakuntaan. Ruben oli puuseppä ja hän harjotti pienimuotoista puutarhaa torimyyntiä varten. Josef harjoitti kasvihuonetoimintaa laajemmassa mittakaavassa, ensin nykyisen ruotsinkielisen yläasteen tontilla ja myöhemmin erittäin laajasti Maasillan vieressä, jossa hän myös rakennutti ison ja komean huvilan. Jakob Herrmans rakennutti funkistalon osoitteeseen Kauppiaankatu 21. Ruben Herrmans jäi asumaan perheen alkuperäiseen taloon Kauppiaankatu 23:seen.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on suuri kulttuurihistoriallinen arvo yrittäjäperhe Herrmansien kautta. Arkkitehtonisesti rakennus edustaa liikekatu Kauppiaankadun vanhimpia jäljellä olevia taloja, ja se on yksi vanhan kauppalan komeimmista yksityishuviloista. Tyyllisesti talossa on kartanomaisia piirteitä pienessä mittakaavassa, jugendtyylisillä ja klassistisilla yksityiskohdilla. Rakennus ja sen sijainti antavat kaupungille myös hienon maisemallisen arvon.

Muuta: -

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: suojelumerkintä säilytetään

KORTTELI 6 Keskukatu – Kauppiaankatu – Korkeavuorenkatu – Laaksokatu

10) Tontti 1, Nordea, Köpmansgatan 11 (kiint.nro 71005100060001)

Suunnitteluvuosi: 1968

Suunnittelija: arkkitehti Carl-Olof Lindqvist

Kerroslukumäärä: kolme kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: kivielementit

Kattomuoto: tasakatto

Rakennushistoria: Helsingin Osake-Pankki rakennutti talon omaa toimintaa varten. HOP toimi paikalla ennen sitä puisessa kaksikerroksisessa rakennuksessa.

Kulttuurihistoria: Rakennus kuuluu historialliseen n.k. pankkikulmaukseen ja siten kaupungin/paikkakunnan absoluuttiseen keskustaan.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus edustaa 1960-luvun lopun liikekeskusta- ja suunnitteluihanteita ja se on hyvä esimerkki tämän tyyppisestä modernismista. Voidaan sanoa että rakennus käy modernismin vuorovaikutuksellisuutta yhdessä muiden paikalla olevien pankkirakennusten kanssa, m.m. sen takia että ne ovat kaikki eri vuosikymmeniltä (1940-, 1950-, 1960- ja 1970-luvuilta). Yhdessä niiden modernien ja tyyllisesti ehjien rakennusten kanssa jotka sijaitsevat Kauppiaankadun eteläisellä osalla nämä rakennukset ovat kauniita esimerkkejä modernismin perinnöstä kaupungin ytimessä.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

11) Tontti 7, Kauppiaankatu 13, Karis Gård, "Konsum" (kiint.nro 71005100060007)

Suunnitteluvuosi: 1958-1959

Suunnittelija: luultavasti Osuusliike Konsumin oman suunnittelutoimiston erään J. Ylihannu -niminen suunnittelija

Kerroslukumäärä: kolme kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: levyjä

Kattomuoto: tasakatto/pulpettikatto

Rakennushistoria: Suunniteltiin Konsumin Karjaan konttoriksi, tavarataloksi sekä hotelli- ja ravintolatoimintaa varten.

Kulttuurihistoria: Paikalla oli aiemmin Aftonro -niminen kiinteistö ja rakennus, jonka omisti suutari Emil Takolander. Konsumin kauppa ja ravintola on tärkeä osa Karjaan kulttuurihistoriaa ja se oli yksi seudun legendaarisista ravintoloista.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus on läpikäynyt erilaisia saneerauksia ja muutoksia, mutta edustaa kuitenkin omalla tavallaan oman aikakautensa tyyliä ja liiketaloihanteita. Muodostaa parin yhdessä viereisen noin kymmenen vuotta myöhemmin suunnitellun talon kanssa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

12) Tontti 2, Keskuskatu 73, Betel (fast.nr 71005100060002)

Suunnitteluvuosi: Ei tietoja. Arvoilta noin 1900- tai 1910-luvulta.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto, mansardikatto, tornihuppu

Rakennushistoria: Kirkkorakennus on yli sata vuotta vanha ja se pystytettiin arviolta 1900-luvun alkuvuosina.

Kulttuurihistoria: Evankelinen vapaakirkko Betel-seurakunnalla on oma osansa Karjaan historiassa ja sillä on ollut läheiset siteet Billnäsin vapaakirkkoon ja baptismiin, sekä m.m. Herrmans-sukuun.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Kirkkorakennus on omalla tavallaan ainutlaatuinen, myös sijainnillaan aivan kaupungin keskustassa. Jo ikänsä puolesta, mutta myös erikoisen tyyliensä ja rakennustyyppinsä takia on rakennus suojelemisen arvoinen. Rakennuksella on merkittävää arkkitehtonista-, yleishistoriallista- ja maisemallista arvoa.

Muuta: -

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: suojelumerkintä säilytetään

KORTTELI 7 Ratakatu – Kauppiaankatu – Keskuskatu – Laaksokatu

13) Tontti 1, Keskuskatu 98, Yhdyspankki, Apteekki (kiint.nro 71005100070001)

Suunnitteluvuosi: 1959

Suunnittelija: arkkitehti Olli Kivinen

Kerroslukumäärä: kolme kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: levyjä

Kattomuoto: tasakatto

Rakennushistoria: Pohjoismainen Yhdyspankki pystytti modernististen liike- ja asuinrakennuksen arkkitehti Olli Kivisen suunnitelmien mukaisesti. Kivinen toimi tunnetusti sittemmin professorina. Rakennuksessa toimi myöhemmin Suomen Yhdyspankki ja tänä päivänä siellä toimii m.m. Karjaan apteekki.

Kulttuurihistoria: Osana n.k. pankkikulmausta rakennus edustaa omalta osaltaan Karjaan kulttuuri- ja taloushistoriaa.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus kuuluu puhdaspiirteisimpiin modernistisiin rakennuksiin Karjaan keskustassa ja liikekatu Kauppiaankadulla. Yhdessä kolmen muun pankkirakennuksen kanssa tässä risteyksessä, muodostavat rakennukset selvän kokonaisuuden. Rakennuksen arkkitehtoninen arvo kärsii tietyssä mielessä rakennuksen kunnosta sekä rakentamattoman naapuritontin johdosta.

Rakennuksella on selvät arkkitehtoniset ja maisemalliset arvot och se kuuluu selvästi siihen 1950- ja 1960-luvun modernismiin joka tulisi säilyttää. Varsinkin julkisivut aikakaudelle tyypillisine nauhaikkunoine sekä parvekkeiden plastisuus ja rakennuksen yleinen graafinen muoto on säilyttämisen arvoisia. Mahdollinen lisärakennus tai muu muutos tulisi huomioida rakennuksen päävolyyymia mahdollisimman parhaalla tavalla.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennuksen tai osia siitä tulisi saada suojelumerkintä

14) Tontti 14, Ratakatu 61, Villa Haga (kiint.nro 71005100070014)

Suunnitteluvuosi: 1909

Suunnittelija: arkkitehti Waldemar Aspelin

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta, kellarikerros ja vinttikerros

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto, aumattu

Rakennushistoria: Julkisivussa tehtiin tiettyjä muutoksia samanaikaisesti kun sitä sisustettiin postikonttoriksi, rakennusmestari Rainer Holmströmin suunnitelmien mukaan 1961. Silloin muutettiin pihanpuoleisen julkisivun ikkuna- ja oviratkaisut, m.m. pidennettiin ikkunarivistö toisessa kerroksessa.

Kulttuurihistoria: Rakennuksessa on toiminut useita yhteiskunnallisia funktioita (pankin, postina, nuorisotalona, kansliatilana).

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Komealla ja kauniisti säilyneellä alkuperäisellä pankkirakennuksella on suuri arkkitehtoninen-, historiallinen- ja maisemallinen arvo. Se edustaa harvoja jugendrakennuksia paikkakunnalla ja on yksi Karjaan merkityksellisimpiä rakennuksia sekä sijainniltaan, hallitsevilta mittasuhteiltaan että myös senkin takia että historiallisessa rakennuksessa on jatkuvaa toimintaa.

Muuta: Julkisivujen nykyinen, joitakin vuosia vanha väritys ei liene alkuperäinen (aikomuksista huolimatta). Keltainen yleistyi talonvärinä lähinnä 1920-luvulta lähtien. Rakennus oli pitkään valkoinen/vaalea vihreillä kulma- ja vuorasulaudoilla, joka on myös saattanut olla lähellä alkuperäistä väritystä. Julkisivun värit, katso lähemmin alkuperäistä väritettyä piirustusta joka säilytetään Nordean varastoissa.

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: suojelumerkintä säilytetään

15) Tontti 14, Keskuskatu 90, Fokus (kiint.nro 71005100070014)

Suunnitteluvuosi: 1971

Suunnittelija: arkkitehdit C-O. Lindqvist ja M. Langenskiöld

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: marmorilevy (aikaisemmin pesubetonielementtejä)

Kattomuoto: tasakatto

Rakennushistoria: Julkisivumuutos suunniteltiin Lindqvist & Langenskiöldin toimesta 1998, jolloin pesubetonielementit saivat vaaleat marmorilevyt Italiasta päällysmateriaaliksi.

Rakennuksessa on tehty erilaisia muutoksia ja saneerauksia. Aikaisemmin rakennusosien välissä kulki katutasossa läpikulkukäytävä, joka sittemmin on sisälletty sisätiloihin. Autotallin siipi eteläpuolella purettiin noin 2010-2011 kun kahvilan ulkoterassi rakennettiin.

Kulttuurihistoria: Rakennuksessa toimi alussa kirjasto, bussi- ja taksiasema, poliisiasema, nimismiehen kanslia, sekä galleria ja nuorisotalo. Muita toimintoja rakennuksessa on ollut m.m. erilaiset kansliatilat ja paikallishistoriallinen arkisto Aresti, vanhoissa putkoissa. 2000-luvulla rakennettiin n.k. Takapiha jonka yhteydessä poliisilaitoksen vanhat autotallit purettiin. Vuoden 1934 tontin pohjakaavassa näkyy Fokuksen paikalla m.m. tenniskenttä ja erilaiset ulkorakennukset.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Fokus-rakennus on yksi keskustan erityispiirteisistä modernista rakennuksista. Julkisivumuutos 1998 on suhteellisen hyvin onnistunut, kuitenkin niin että alkuperäinen vaikutelma on muuttunut (aikaisemmin betonia). Kulttuurirakennus Fokus "valaisee" ympäristöä arkkitehtuurillaan ja rakennusvolyymeillaan jotka variaatioineen muodostavat pieniä piazzettoja etu- ja takapuolella. Alunperin molempien rakennusvolyymien välissä oli ulkoinen läpikulkukäytävä. Vinoaasettelu tontilla luo liikkeen tuntua muuten niin tiukassa asema-kaavassa. Kahden (tai kolmen) rakennusvolyymin suhde toisiinsa sekä sisäänkäynnit eri puolilla tekevät kokonaisuudesta dynaamisen ja avoimen. Tuleva saneeraus ja mahdolliset tulevat lisärakennukset ja muutokset tulisi tehdä suurella huolella suhteessa rakennuksen alkuperäiseen tyyliin ja volyymeihin.

Sekä sisä- että ulkovalaistukseen voisi kiinnittää enemmän huomiota. Sama pätee sekä etu- ja takapihojen että jalkakäytävien kuntoon ja tyyliin.

Rakennuksella on niin arkkitehtonisia, yleishistoriallisia kuin myös maisemallisia arvoja.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 9 Keskuskatu – Laaksokatu – Korkeavuorenkatu – Koulukatu

16) Tontti 2, Koulukatu 8, "Meltolan sairaalan henkilöstöasunnot" (kiint.nro 71005100090002)

Suunnitteluvuosi: 1965

Suunnittelija: arkkitehti Claus Tandefelt

Kerroslukumäärä: kolme kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: tasakatto

Rakennushistoria: Kiint.Os. Ulfsberg rakennettiin Meltolan sairaalan (Raaseporin tuberkuloosipiirin kuntayhtymä) henkilöstöasuntotarpeita varten.

Kulttuurihistoria: Aikaisemmin paikalla sijainneessa rakennuksessa toimi n.k.

Tuberkuloosidispensääri, Karjaan toimisto (Koulukadun ja Keskuskadun kulmassa).

Aikaisempi talo oli nimeltään Villa Ulfsberga, kaksikerroksinen ja rakennettu 1904-1906.

Talon osti 1933 tohtori Artur Lindroth.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Kerrostalolla on kulttuurihistoriallinen arvo Meltolan sairaalan ja tuberkuloosipiirin aikaisempaan Karjaan toimistoon. Rakennus kuuluu Karjaan vanhimpiin kerrostaloihin jotka ovat ainoastaan asuinkäyttöä varten. Rakennuksella on selviä arkkitehtonisia arvoja, m.m. ranskalaiset parvekkeet, julkisivujen ikkunajäsentely och ikkunoiden plastillisuus suhteessa rapattuun seinäpintaan. Rakennus kuuluu myös niihin keskustan vanhoihin rapattuihin rakennuksiin jotka muodostavat oman tyylillisen kokonaisuuden.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

17) Tontti 3, Keskuskatu 67 – Korkeavuorenkatu 6, Karjaan puhelin

(kiint.nro 71005100090003)

Suunnitteluvuosi: 1956, 1980

Suunnittelija: arkkitehti Lars Rejström

Kerroslukumäärä: kaksi ja kolme kerroksisia, kellarikerros

Julkisivumateriaali: tiili, rapattu, pelti

Kattomuoto: satulakatto, tasakatto

Rakennushistoria: Tontti ja rakennukset kuuluvat Karjaan puhelin Oy:lle. Arkkitehti Lars Rejström suunnitteli n.k. vanhan puhelinkeskuksen rakennuksen 1956 ja sai neljännesvuosisataa myöhemmin tehtäväkseen suunnitella yhtiön päärakennuksen.

Kulttuurihistoria: Kortteli koostuu kahdesta kulttuurihistoriallisesti tärkeästä omistajasta/insituutiosta Karjaan historiassa; Karjaan puhelin ja Meltolan sairaala/Folkhälsan.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Vanhempi rakennus osoittaa arkkitehdille tyypillistä muotokieltä 1950-luvulta. Rapatut julkisivut ovat hyvässä tasapainossa tiilisen julkisivun kanssa. Rakennuksen mittasuhteet ovat onnistuneita ja rakennus on harmonisessa sopusoinnissa naapurirakennusten kanssa. Uudemmassa rakennuksessa, ”päämajassa”, arkkitehti on näyttänyt osaavansa uusiutua vuosikymmenten saatossa, mutta samalla osaavansa luoda rakennuksen joka pysyy vuosikymmenten ajan. Molemmat rakennukset edustavat puhelinyhtiön voimaa..

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: molemmat rakennukset tulisivat saada suojelumerkintää

KORTTELI 10 Keskuskatu – Koulukatu – Suurtori – Torikatu

18) Tontti 1, Keskuskatu 63, "Brankkis" (kiint.nro 71005100100001)

Suunnitteluvuosi: 1933 (1939, 1964)

Suunnittelija: arkkitehti Artur Kullman, matalamman lisärakennuksen suunnitteli 1939 August Haga. (Arvid Engblom, nähtävästi projektin vastuullinen rakennusmestari, suunnitteli muutoksia katutasen kahvio- ja ruiskutilaan jo 1933, kaikesta päätellen muutos josta oli päätetty rakennusvaiheessa)

Kerroslukumäärä: kolme kerrosta

Julkisivumateriaali: tiili

Kattomuoto: satulakatto, aumattu

Rakennushistoria: Rakennuksen toiseen kerrokseen tehtiin muutos 1942 Levi Backmanin suunnitelmien mukaisesti, jotta sitä voisi käyttää elokuvien näyttämistä varten. Itäisen julkisivujen muutos rakennusmestari Knut Adolfssonin vuoden 1945 suunnitelmien mukaan. Eteläjulkisivu muutettiin tekemällä lisärakennus paloautoja varten varikkohallin eteen. Autohallin yläpuolelle tuli suuri parveke. Tämän lisärakennuksen suunnitteli arkkitehti Lars Rejström. Hän suunnitteli myös pienemmän lisärakennuksen kaakkoiskulmassa 1973-1974. Vuonna 2006 tontille rakennettiin varastorakennus.

Kulttuurihistoria: Kiinteistöä kutsuttiin Brandlureniksi. Borgmästarsin tila möi maapalstan VPK:lle vuonna 1910. Uuden kivirakennuksen tieltä siirrettiin liiteri itään lähelle Torikatua. Tätä rakennusta muutettiin 1946 asuintaloksi ja purettiin lopulta 1990-luvun alkupuolella. Eräs Gustaf Melander Hangosta teki myös piirustuksia uudelle VPK-talolle. Tässä suunnitelmassa talosta olisi tullut klassisen puuarkkitehtuurin mukainen kahdessa kerroksessa. Tätä suunnitelmaa ei siis toteutettu. Toteutuneella rakennuksella on erittäin suuri kulttuurihistoriallinen arvo seudulle.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonista ja kulttuurihistoriallista arvoa, ja se on merkittävä osa kaupunkimiljöötä, keskeisellä ja hierarkkisella paikalla.

Muuta: -

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: suojelumerkintä säilytetään

KORTTELI 11 Ratakatu – Koulukatu – Keskuskatu – Torikatu

19) Tontti 4, Torikau 4 – Keskuskatu 82 (kiint.nro 71005100110004)

Suunnitteluvuosi: 1961

Suunnittelija: arkkitehti Lars Rejström

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: tiili ja rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Holger Adolfsson rakennutti tämän liikerakennuksen veljensä rakennusmestari Knut Adolfssonin välityksellä.

Kulttuurihistoria: Ennen nykyistä rakennusta tontin läntisessä kulmassa sijaitsi kaupparakennus jonka oli rakennettanut Axel Adolfsson (isä?), Knut Adolfssonin 1935 tekemien piirustusten mukaan. Tätä rakennusta pidennettiin sittemmin itään 1937. Knut Adolfsson piirsi myös kioskirakennuksen joka sijaitsi Torikadun ja Keskuskadun kumassa.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus kuuluu siihen liikerakennusten tradition joka on ollut näissä kortteleissa. Yksittäisenä rakennuksena se kuuluu onnistuneella tavalla Lars Rejströmin Karjaalle suunnitteleminen rakennusten kokonaisuuteen. Julkisivut ovat arkkitehdin muiden lähellä olevien rakennusten tyylin mukaisia (m.m. Bulevardin koulurakennus, vanha puhelinkekus Laaksokadulla). Rakennus kuuluu olennaisena osana Keskuskadun ja Kauppiaankadun rakennuskantaan ja on hieno esimerkki liikerakennuksesta 1960-luvun alusta. Rakennukseen kuuluvat pienet liikkeet ja kahvila antavat myös kaupunkimaisemallisesti lisäarvoa, näyteikkunoineen, ulkoterasseineen sekä leveän jalkakäytävän ansiosta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

20) Tontti 4, Torikatu 4 (kiint.nro 71005100110004)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Molemmat rakennukset löytyvät vuoden 1935 asemapiirrokselta (laadittu kaupparakennussuunnitelmia varten, katso kohde nro 19 ylempänä), ja tyyllisesti rakennusta voidaan arvioida olevan 1910- tai 1920-luvulta.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: mansardikatto

Rakennushistoria: ei tietoa

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Puurakennus, joka luultavasti on hirsirakenteinen, kuuluu Karjaan vanhimpiin ja komeimpiin, ja se kuuluu maantieteellisesti n.k. Puu-Karjaan alueeseen. Rakennuksella on arkkitehtonista ja historiallista arvoa, ja se kuuluu arvokaana osana muuhun vanhaan puisen rakennuskantaan keskustassa. Yhdessä arkkitehdin piirtämän naapurirakennuksen, sekä samalla tontilla olevan ulkorakennuksen kanssa muodostavat nämä kokonaisuuden jota on syytä suojella.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: Rakennus tulisi saada suojelumerkintä, ja ulkorakennus voisi mahdollisesti osittain saada suojelumerkintää.

KORTTELI 12 Ratakatu – Torikatu – Keskuskatu – Heikinkatu

21) Tontti Ratakatu 49 (kiint.nro 71005100120003)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Luultavasti rakennettu n. 1905.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: mansardikatto, satulakatto

Rakennushistoria: Rakennus kuuluu kaikesta päätellen aivan varhaisimpiin huviloihin joita rakennettiin rautatiealueen ympärille 1900-luvun alussa. Talonmuotojen perusteella voidaan olettaa että rakennusta on laajennettu osissa. Vanhin osa on mansardikattoinen länsipuoli, kun taas itäinen osa lienee rakennettu myöhemmin. Rakennuksen möivät August ja Konkordia Bergman Rautatiekirjakauppa Oy:lle 1928, jonka jälkeen rakennus oli tämän tahon omistuksessa pitkään. Kaupakirjasta käy ilmi että aikaisempien omistajien mukaan tonttia oli vuokrattu 1905 lähtien ja uusittu 1925. Tästä voidaan riittävin perustein olettaa että rakennus pystytettiin 1905 jälkeen. Lisärakennus tehtiin luultavasti 1920- tai 1930-luvulla. Länsipuolella olevan verannan rakennettiin rakennusmestari Fjalar Poppiuksen vuonna 1931 tekemien suunnitelmien mukaisesti. Ulkorakennus on luultavasti suunnilleen yhtä vanha kuin päärakennus.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on selviä historiallisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja. Myös arkkitehtonisesti ja maisemallisesti on rakennuksella merkittäviä arvoja. Rakennus on tänä päivänä läntisin yhtenäisen vanhan Puu-Karjaa -alueeseen kuuluva talo Ratakadulla, ja se kuuluu yhdessä naapuritalon ja itäpuolella, radan molemmin puolin olevien puukortteleiden kanssa niihin vanhoihin puutaloihin joita pystytettiin vuosisadan alussa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus ja ulkorakennus tulisi saada suojelumerkintä

22) Tontti 4, Ratakatu 47 (kiint.nro 71005100120004)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta noin 1910- tai 1920-luku, mahdollisesti jopa vanhempi.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto, kattolyhtyineen

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Talo kuuluu vanhimpiin huviloihin kaupungin keskustassa sekä Heikinkadun ja Ratakadun varrella. Nämä kadut kuuluvat myös vanhimpiin katuosuuksiin Karjaalla. Rakennuksella on sekä arkkitehtonista, historiallista ja maisemallista arvoa. Ulkorakennus, m.m. käymälöineen ja liitereineen, on hieno esimerkki niistä vanhoista ulkorakennuksista jotka löytyvät vielä kaupungin puutarhoissa. Se on todennäköisesti saman ikäinen kuin asuintalo.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus ja ulkosrakennus tulisi saada suojelumerkintä

23) Tontti 8, Keskuskatu 76 (kiint.nro 71005100120008)

Suunnitteluvuosi: 1959

Suunnittelija: arkkitehti Hilding Ekelund

Kerroslukumäärä: kolme kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Kaupunki osti tontin 1958 ja rakennutti ensimmäisen varsinaisen asuinkerrostalon kauppalan liikekeskustan ulkopuolella. Vuonna 1969 lisättiin neljä parvekettä ja lastauspaikan yläpuolella tehtiin katos, rakennusmestari Knut Adolfssonin suunnitelmien mukaan.

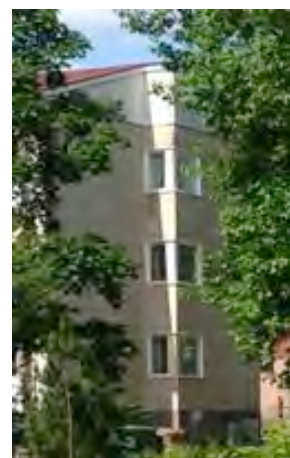
Kulttuurihistoria: Siipiosassa toimi pitkään paikkakunnan Alkomyymälä, jonka seurauksena perjantai-iltapäivisin oli pitkät jonot jalkakäytävälle asti. Noin 1980-luvun lopusta alkaen on siipiosassa toiminut paikallislehti Etelä-Uusimaa. Aikaisemmin tontilla sijaitsi Villa Blom -niminen rakennus, jonka suunnitteli rakennustoimisto Backman & Eklöv 1945.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on historiallista arvoa ollen kaupungin vanhimpia asuinkerrostaloja, ja kulttuurihistoriallista arvoa siinä sijainneiden yritysten muodossa. Rakennuksella on arkkitehtonisia arvoja kuulumalla siihen merkittävään ja isoon kokonaisuuteen jonka Hilding Ekelund suunnitteli paikkakunnalle, mutta myös yksittäisenä rakennuksena m.m. rauhallisten ja sopusuhteisten julkisivujen takia. Olettamuksena on että Ekelund myös suunnitteli keittiöiden sisustukset, jotka ainakin osittain on säilynyt joissain huoneistoissa (osittain samanlaisia löytyy m.m. Olympiakylässä). Rakennuksella on myös maisemallista arvoa. Tyypillisiä Ekelundpiirteitä ovat m.m. itäpäädyn julkisivu ja sen ikkunat.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 13 Keskuskatu – Torikatu – Eteläinen Jokikatu – Huvilakatu

24) Tontti 4, Keskuskatu 55 (kiint.nro 71005100130004)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta noin 1920-luku, mahdollisesti vanhempi.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja osittainen kellarikerros

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: mansardikatto ja satulakatto

Rakennushistoria: Vanhempi mansardikattoinen osa voidaan arvioida olevan 1920- tai 1910-luvulta (mahd. jopa aikaisemmin). Pohjoissiipi rakennettiin vasta 1961, rakennusmestari Tage Backmanin piirustusten mukaan.

Kulttuurihistoria: Talon omisti Hege Berglund joka oli Berglunds bussar -nimisen linja-autoyhtiön omistaja. Rakennusmestari Rainer Holmström teki 1963 piirustukset pihassa olevaan suurehkoon autotalliin.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus kuuluu puutalovyöhykkeeseen Puu-Karjaalla, ja on sijainniltaan läntisin jäljellä oleva Keskuskadun varrella. Puuvuorauksineen ja mansardikattoinen rakennus muodostaa komean taustan Keskuskadulle idältä tultaessa. Huvilakadun perspektiivissä on sen läntinen puoli eheä vanhojen puutalojen suhteen. Rakennuksella on arkkitehtonista, historiallista ja maisemallista arvoa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 15 Ratakatu – Heikinkatu – Keskuskatu – Puistokatu

25) Tontti 3, Puistokatu 4 (kiint.nro 71005100150003)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Osia rakennuksesta voidaan arvioida olevan huomattavasti vanhempia kuin lisärakennus jonka suunnitelmat ovat vuodelta 1954. Vanhimmat osat ovat arviolta 1920-luvulta tai vielä vanhempia.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: rapattu, levyjä

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Muutos- ja lisärakennussuunnitelmat 1954 teki Knut Lönnngren (nykyisen omistajan, entisen kaupungininsinöörin Olof Lönnngrenin isä).

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Talolla on sekä historiallista että maisemallista arvoa, osana Puu-Karjaan huvilakokonaisuutta, sekä osana Puistokadulle ominaista historiallista ja rakennushistoriallista ilmettä.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

Vasemmalla Puistokatu 4. Oikealla alkuperäinen rakennus ositteessa Puistokatu 8 (rakennusvalvontaviraston arkisto). Valokuva, joka on arviolta 1950- tai 1960-luvulta, näyttää vanhan n.k. aikalaismiljöön Puistokadun ja Heikinkadun varrella.

26) Tontti 4, Puistokatu 6 (kiint.nro 71005100150004)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta 1900-luvun ensimmäisiltä vuosikymmeniltä.

Suunnittelija: Alkuperäisestä suunnittelijasta ei tietoja. Huomattavan muutos- ja laajennussuunnitelman teki arkkitehti Lars Rejström.

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: mineriittilevyjä

Kattomuoto: satulakatto, modernin muotoinen

Rakennushistoria: Osan rakennuksesta lienee vuosisadan alkusta, ehkä noin 1905 paikkeilta, jolloin tonttia vuokrattiin. Laajennussuunnitelma vuodelta 1935 oli rakennusmestari Artur Eklövin käsialaa, ja vuonna 1958 arkkitehti Lars Rejström teki huomattavan muutos- ja laajennussuunnitelman.

Kulttuurihistoria: Alkuperäinen talo kuuluu niihin taloihin jotka rautatieläiset pystyttivät, tässä tapauksessa veturinkuljettaja Walfrid Wikman. Kulttuurihistoriallisesti merkittävä oli myös Sopen-Luoman perhe, joka omisti kiinteistön suuren laajennuksen aikoihin 1950-luvulla.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Talolla on sekä arkkitehtonista, historiallista ja maisemallista arvoa, osana Puu-Karjaan huviloita, Puistokadun ominaista ja historiallista ilmettä ja osana Lars Rejströmin suurta ja merkittävää rakennusperintöä paikkakunnalla.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

27) Tontti 6, Heikinkatu 5 (kiint.nro 71005100150006)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta 1900- tai 1910-luvulta.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Muutostyöt ”pankinjohtaja-asunnoksi” suunnitteli Kansallis-Osake Pankin suunnittelija 1950-luvulla. Sen jälkeen talon omisti lääkäri joka 1970-luvun alussa rakennutti laajennusosan ja samalla muutostöitä, Erkki Koposen ja Rolf Långströmin suunnitelmien mukaan.

Kulttuurihistoria: Talo on toiminut m.m. pankinjohtaja- ja lääkärinasuntona.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus on yksi tutunomaisimmista puuhuviloista Karjaalla, ja sillä on yksittäisenä rakennuksena sekä historiallista että arkkitehtonista arvoa. Osana Heikinkadun vanhaa rakennuskantaa on sillä myös maisemallista arvoa. Sekä katu että rakennus kuuluu paikkakunnan vanhimpiin.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

28) Tontti 7, Heikinkatu 3 (kiint.nro 71005100150007)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Talo on luultavasti pystytetty 1900-luvun alussa, jolloin alueen tontit mittautettiin ja vuokrattiin.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerros lukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella ja kiinteistöllä on arkkitehtonista, historiallista ja maisemallista arvoa, sekä yksittäisenä rakennuksena että osana arvokasta kokonaisuutta Heikinkadun varrella ja molemmin puolin ratapihaa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä (rakennuksen kunnosta riippuen)

KORTTELI 16 Ratakatu – Puistokatu – Keskuskatu – Volmarintie

29) Tontti 1, Puistokatu 1 (kiint.nro 71005100160001)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä.

Suunnittelija: Ei tietoa. Muutostyösuunnitelmat vinttikerrosta varten 1939 laati rakennusmestari Artur Eklöv.

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Rakennus ja kiinteistö lienevät 1900-alun vuosikymmeneltä, ja kuuluu luultavasti niihin puutaloihin jotka rautatieläiset rakensivat alueella.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on historiallista, arkkitehtonista ja maisemallista arvoa sekä yksittäisenä rakennuksena että osana arvokasta rakennuskokonaisuutta Puistokadun ja Heikinkadun varrella ja ratapihan molemmin puolin.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

30) Tontti 2, Ratakatu 39 (kiint.nro 71005100160002)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on historiallista, arkkitehtonista ja maisemallista arvoa sekä yksittäisenä rakennuksena (yksityiskohtineen) että osana arvokasta rakennuskokonaisuutta Puistokadun, Heikinkadun ja Ratakadun varrella ja ratapihan molemmin puolin. Myös ulkorakennus on vanha.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

31) Tontti 7, Puistokatu 5 (kiint.nro 71005100160007)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus, tiili

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: Pienempi julkisivumuutos pihalle päin suunnitteli rakennumestari Erik Brandtberg 1955. Pihan siipiosaa (autotalli ja pesutupa) suunnitteli rakennusmestari Fjalar Poppius 1956 ja Erik Brandtberg 1959.

Kulttuurihistoria: Volmar Svaetichin perheineen asuivat tässä talossa.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on historiallista, arkkitehtonista ja maisemallista arvoa sekä yksittäisenä rakennuksena (yksityiskohtineen) että osana arvokasta rakennuskokonaisuutta Puistokadun, Heikinkadun ja Ratakadun varrella ja ratapihan molemmin puolin. Rakennus on yksi Puu-Karjaan komeimmista puuhuviloista ja sen julkisivut hallitsevat Puistokadun kaunista näkymää.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

32) Tontti 8, Puistokatu 3 (kiint.nro 71005100160008)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: mineriittilevyjä (luultavasti puuvuoraus levyjen alla)

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Rakentamisesta ei ole tietoa. Verannan lisärakennus, sekä julkisivumuutos (levyihin) 1969.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on historiallista, arkkitehtonista ja maisemallista arvoa sekä yksittäisenä rakennuksena että osana arvokasta rakennuskokonaisuutta Puistokadun, Heikinkadun ja Ratakadun varrella ja ratapihan molemmin puolin.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

33) Tontti 9, Ratakatu 37 (kiint.nro 71005100160009)

Suunnitteluvuosi: 1949

Suunnittelija: rakennusmestari Knut Adolfsson

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Muutokset ja lisärakennus: autotalli Knut B. Lindgrén 1961, ”torniosan” toinen kerros Kennet Lindroos 1999, ja suurempi laajennus idässä 2000-luvulla.

Kulttuurihistoria: Alkuperäinen nimi Villa Långström.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on tietty arkkitehtoninen ja historiallinen arvo (ikä, tietyt elementit), sekä merkittävä maisemallinen arvo edustavana vanhempana rakennuksena sisääntuloväylä Ratakadun ja radan varrella. Kuuluu siihen osaan Karjaan rakennushistoriaa jota hyvällä syyllä voidaan säilyttää, kauniina ja edustavana esimerkkinä sodanjälkeisestä talonrakentamisesta paikkakunnalla.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 17 Keskuskatu – Heikinkatu – Pumpsulahti – Volmarintie

34) Tontti 3, Heikinkatu 9 (kiint.nro 7100510017003)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto, kattolyhty mansardikattomuotoinen

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on historiallista, arkkitehtonista ja maisemallista arvoa sekä yksittäisenä rakennuksena (yksityiskohtineen) että osana arvokasta rakennuskokonaisuutta Puistokadun, Heikinkadun, Keskuskadun ja Ratakadun varrella ja ratapihan molemmin puolin. Rakennus on yksi Puu-Karjaan komeimmista puuhuviloista. Myös ulkorakennus on vanha ja todenäköisesti jatkettu eri osissa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

35) Tontti 4, Keskuskatu 47 (kiint.nro 71005100170004)

Suunnitteluvuosi: 1931

Suunnittelija: arkkitehti, professori Carolus Lindberg

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta, vinttikerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: sileäksi rapattu

Kattomuoto: aumakatto, lyhtyineen

Rakennushistoria: Tilanomistaja A. Kvarnström rakennutti talon.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on suurta arkkitehtonista, historiallista ja maisemallista arvoa.

Muuta: -

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: suojelumerkintä säilytetään

36) Tontti 5, Keskuskatu 45 (kiint.nro 71001500170005)

Suunnitteluvuosi: 1941

Suunnittelija: rakennusmestari Uno Jansson

Kerroslukumäärä: kaksikerrosta, vinttikerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: sileäksi rapattu

Kattomuoto: aumakatto, lyhtyineen

Rakennushistoria: Tilanomistaja Ruben Nyberg rakennutti talon.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on suurta arkkitehtonista, historiallista ja maisemallista arvoa.

Muuta: -

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: suojelumerkintä säilytetään

37) Tontti 6, Volmarintie 8 (kiint.nro 71005100170006)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: rakennusmestari B.A. Grann (kattolyhtyjen ikkunat y.m. lisäykset rakennusmestari Fjalar Poppius 1947)

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: aumakatto, lyhtyineen

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus kuuluu niihin tämän korttelin suuriin rakennusprojekteihin jotka tehtiin 1930- ja 1940-luvuilla. Rakennuksella on arkkitehtonista ja maisemallista arvoa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

38) Tontti 13, Heikinkatu 11 (kiint.nro 71005100170013)

Suunnitteluvuosi: Ei tietoa. Arviolta 1900-luvun alusta tai 1800-luvun lopulta.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto, kattolyhty

Rakennushistoria: Talo siirrettiin Terijoelta 1920-luvulta, yhdessä joidenkin muiden talojen kanssa, Karjaalle. Talo on todennäköisesti siis vuosikymmeniltä ennen sitä. Rakennuksessa ei ole jugendaihteita. Rakennus on osittain muutettu 1920-luvun jälkeen. Kellarikerros kaivettiin jälkikäteen, 1980-luvulla.

Kulttuurihistoria: Suullisen tiedon mukaan talossa olisi jossain vaiheessa asunut n.k. Pumpumestari tai tämän veli. Pumppuasema ja talo sijaitsi Mustionjoen varrella, ja sieltä pumpattiin vettä rautatielle Heikinkadun alla kulkevassa putkessa.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on historiallista, arkkitehtonista ja maisemallista arvoa sekä yksittäisenä rakennuksena (yksityiskohtineen) että osana arvokasta rakennuskokonaisuutta Puistokadun, Heikinkadun, Keskuskadun ja Ratakadun varrella ja ratapihan molemmin puolin. Myös ulkorakennus on vanha.

Muuta: -

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: suojelumerkintä säilytetään

KORTTELI 24 Bulevardi – Torikatu – Naapurinkatu – Rantapuisto

39) Tontti 1, Bulevardi 7, Villa Ström (kiint.nro 71005100240001)

Suunnitteluvuosi: 1932 (laajennus 1960)

Suunnittelija: rakennusmestari Artur Eklöv, laajennuksen suunnitteli rakennusmestari Knut B. Lindgrén

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: mansardikatto, satulakatto

Rakennushistoria: Rakennuttaja Eber Österberg, joka oli tunnettu Billnäsiläinen (paikallisen kulttuurihahmon Kurre Österbergin isä), rakennusmestari Artur Eklövin v. 1932 suunnitelmien mukaan. Rakennusmestari Knut B. Lindgrén teki 1960 piirustukset suurta laajennusta varten.

Kulttuurihistoria: Silloinen omistaja Gösta Ström rakensi tontille kaksi kasvihuonetta rakennusmestari Rainer Holmströmin 1954 suunnitelmien mukaan.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus kuuluu historiallisesti, rakennushistoriallisesti, kaavoituksellisesti, maantieteellisesti ja tyyllisesti suojeltuun Puu-Karjaan alueeseen. Itse asiassa koko kortteli nro 24 kuuluu osana samaan alueeseen ja useat korttelin rakennukset pitäisi suojata riippumatta siitä että kortteliin on eri vaiheessa rakennettu kerrostalo, rivitalo ja aivan uusi paikoitusalue. Korttelin ei tulisi kaavoittaa kerrostaloja varten, vaan päinvastoin integroida sitä Puu-Karjaan suojeltuun alueeseen. Tällä yksittäisellä rakennuksella on tärkeää arkkitehtonista arvoa ja se edustaa 1930-luvun alun rakennuksia, ennen funkiksen laajempaa läpimurtoa. Myös ulkorakennus jossa sijaitsee m.m. sauna voisi suojata esimerkkinä vanhan kauppalan ulkorakennuksista.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus ja ulkorakennuksen tulisivat saada suojelumerkintä.

40) Tontti 2, Bulevardi 5 (kiint.nro 71005100240002)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta 1920- tai 1910-luvulta. Tontille on viime vuosikymmenten aikana rakennettu rivitalo.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: mansardikatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonista, historiallista ja maisemallista arvoa. Yhdessä vanhan Puu-Karjaan rakennuskannan kanssa se edustaa tärkeitä rakennushistoriallista perintöä.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

41) Tontti 7, Bulevardi 1, Villa From (kiint.nro 71005100240007)

Suunnitteluvuosi: 1953

Suunnittelija: arkkitehti Lars Rejström

Kerroslukumäärä: yksi kerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Rakennuttaja Lars From. Tonttialue kuului aiemmin pohjoisessa olevaan komeaan Fromin “palatsin” tonttiin. Tontinjaon seurauksena “palatsin” eteläinen puutarha hävisi. Täten komea kivirakennus on tavallaan piiloutunut rakennuskannan ja puutarhojen taakse, eikä näy nykyisessä kaupunginkuvassa juuri lainkaan.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Tämä omakotitalo kuuluu kaupungin hienoimpiin moderniin yksityisiin asuintaloihin. Vaikkakin on valitettavaa että tontti jaettiin majesteettisen Fromin palatsin tontista, ja siten perusteellisesti muutti sen tontin ja puutarhan, on tällä rakennuksella Bulevardi 1:ssä korkea arkkitehtoninen arvo. Yhdessä saman kadun varrella olevan koulurakennuksen ja joidenkin kerrostalojen kanssa on tämä yksi Rejströmin päätöistä. Maisemallisesti sijaitsee rakennus haastavalla paikalla Puu-Karjaan, Rantapuiston ja myöhemmin sinne siirretyn Antkärrgårdenin, Fromin palatsin ja Bulevardi-kadun ympäröimänä. Tästä huolimatta on rakennus sijoitettu onnistuneen kauniisti ympäristöön ja sen moderni muotokieli ei ole ristiriidassa ympärillä oleviin rakennuksiin ja ympäristöön. Eräänlaisena myöhäisen 1950-luvun funkiksen edustajana rakennus onkin tärkeä osa kaupungin rakennettua maisemaa.

Muuta: Kuriositeettina mainittakoon että arkkitehti Rejström on tässä projektissa ollut kotikamaralla. Hänen lapsuudenkotinsa sijaitsee nimittäin kadun toisella puolella.

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

42) Tontti 8, Naapurinkatu 2, "Fromin palatsi" (kiint.nro 71005100240008)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta 1910- tai 1920-luvulta.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: sileäksi rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: Rakennuttaja F.F. From, tunnettu liikemies Karjaalla. Palatsista etelään sijaisi ennen hieno symmetrinen puutarha.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: N.k. Fromin palatsi on kaupungin edustavin ja silmiinpistävin yksityinen huvila. Rakennuksella on suurta arkkitehtonista, historiallista ja maisemallista arvoa.

Muuta: Harmaatiilinen ulkorakennus on kaikesta päätellen myös vanhaa, ehkä samanikäinen päärakennuksen kanssa.

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: suojelumerkintä säilytetään

KORTTELI 25 Bulevardi – Koulukatu – Naapurinkatu – Torikatu

43) Tontti 8, Naapurinkatu 14 (kiint.nro 71005100250008)

Suunnitteluvuosi: 1923

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: jyrkkä satulakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Pienen asuintalon rakennushistoria on tuntematon, ainoastaan rakennuspiirustusten kopioita on säilynyt rakennusvalvonnan arkistosta. Piirustukset on päivätty 1923, ja rakennus on luultavasti pystytetty pian sen jälkeen. Rakennus edustaa, vaikkakin pienessä mittakaavassa, hyvällä tavalla 1920-luvun klassismia pienen asuintalon muodossa. Sijoitus (koulurakennusten ja Naapurinkadun välissä) ja rakennuksen mittasuhteet tekevät tästä kiehtovan ja erikoisen. Rakennus edustaa epätavallista 1920-luvun asuintalojen esimerkkiä Karjaalla.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

44) Tontti 11, Bulevardi 9, Karjaan ruotsinkielinen yläaste, Karis-Billnäs Gymnasium

(kiint.nro 71005100250011)

Suunnitteluvuosi: 1956

Suunnittelija: arkkitehti Lars Rejström, arkkitehtitoimisto Hilding Ekelund (tieto maakuntamuseon lausunnosta 1999, katso kaavamuuos nro 210:n arkistomappi)

Kerroslukumäärä: kolme kerrosta, kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu, tiili

Kattomuoto: pulpettikatto, satulakatto

Rakennushistoria: Rakennus viimeisteltiin 1950-luvun lopussa. Vuonna 1980 tehtiin suurempi laajennus ja lisärakennus kun lisättiin siipirakennuksia lisättiin idässä (keittiö, veistossali) ja lännessä (luokkahuoneita y.m.). Myös tämän jälkeen on tehty muutostöitä ja saneerauksia, viimeisin 2014.

Kulttuurihistoria: Paikalla sijaitsi aiemmin m.m. Herrmansin kasvihuoneiden ulkorakennus. Näistä on säilyneitä piirustuksia rakennustoimistolta Backman & Eklövilta vuodelta 1943.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Koulurakennus on hyvä ja merkittävä esimerkki arkkitehti Lars Rejströmin tuotannosta Karjaalla. Hänen suuri rakennusperintönsä Karjaalla voidaan nähdä kokonaisuutena ja jotkut yksittäiset rakennukset ovat arkkitehtonisesti ja esteettisesti korkealaatuisia. Bulevardin koulurakennus on eittämättä Rejströmin päätyö paikkakunnalla ja yksi päätöistä koko hänen tuotannossaan. Rakennushistoriallista arvoa nostaa myös se, että Rejström itse suunnitteli suuren laajennuksen ja muutostyöt 1980, kun siipiosat liitettiin alkuperäiseen rakennusmassaan. Tämä lisäsi entisestään etupihan kehystys kohti etelää. Rejström suunnitteli myös muita saneerauksia ja muutoksia 1980-luvulla. Rakennus on siten suureksi osaksi yksittäisen suunnittelijan tulosta (joistakin myöhemmistä lisäyksistä ja saneerauksista huolimatta). Yhdessä ala-asteen kanssa lännessä muodostaa koulurakennus ainutlaatuisen rakennusparin kahden läheisten ja kaupungille tärkeiden arkkitehtien piirustuspöydältä. Niiden keskinäinen suhde, johtuen Rejströmin työskentelystä Ekelundin toimistolla on varmasti ollut merkitystä sekä Rejströmin että Karjaan arkkitehtuurille.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 26 Bulevardi – Kauppiaankatu – Naapurinkatu – Koulukatu

45) Tontti 4, Naapurinkatu 18, Katariinankoulu, aikaisempi Karis-Billnäs Samskolan (kiint.nro 71005100260004)

Suunnitteluvuosi: 1942

Suunnittelija: arkkitehti Hilding Ekelund

Kerroslukumäärä: neljä kerrosta, osittain kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto, tasakatto

Rakennushistoria: Rakennus on läpikäynyt useita lisärakentamis- ja muutostyövaiheita, m.m.:

- Hilding Ekelund 1955-1956, lisärakennus silloisesta rakennuksesta länteen päin
- Arkkitehti Lars Rejström 1978, saneeraus ja uusi sisääntulo, Karjaan koulureformin yhteydessä
- Lars Rejström 1989, suuri laajennustyö m.m. jakelukeittiö, ruokasali, veistossali ja muu opetustila

Kulttuurihistoria: Paikalle rakennettiin jo 1914 arkkitehti Max Frelanderin piirustusten mukainen koulurakennus, Karis-Billnäs Samskola. Rakennus paloi 1918 ja korvattiin lähes identtisellä koulurakennuksella pian sen jälkeen. Vuonna 1941 tilattiin laajennussuunnitelmat koululle arkkitehti Hilding Ekelundilta. Nämä säilyneet suunnitelmat eivät tosin toteutuneet. Vanha koulurakennus nimittäin paloi 1941 ja uusia piirustuksia kivirakennusta varten tilattiin. Ekelundin uusien piirustusten mukainen koulurakennus valmistui sitten 1942-1943. Kuriositeettina voidaan mainita että rehtori Gardberg itse (joka siis myös piirsi oman talonsa piirustukset, koulun naapuriin) myös laati koulun laajennussuunnitelmia 1930-luvun lopulla. Tätä tehdessään hän varmaankin oli saanut inspiraatiota oman talonsa suunnittelusta.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Koulurakennuksella on suuri kulttuuri- ja yleishistoriallista merkitystä. Yksittäisenä rakennuksena se edustaa yksi Hilding Ekelundin tärkeimmistä rakennuksista Karjaalla, ja edustaa myös tärkeällä tavalla sitä niukkuuden tyyliä joka dominoi maamme rakentamistavass ja tyylissä sotien aikana ja jälkeen. Rakennus hallitsee kukkulallaan Bulevardia ja sen sijainti antaa koululle aurinkoisen ja valoisan etupihan. Rakennuksella on useita Ekelundille tyypillisiä elementtejä, kuten rakennusosien astettain porrastuminen, ikkunoiden ja ikkuna-akselien jako ja jäsentely, dekoratiiviset ikkunat päädyssä ja Naapurinkadun julkisivussa.

Kaupunkimaiseman näkökulmasta rakennus on vanhin ja arvokkain Bulevardin varrella olevista julkisista rakennuksista. Alue ja sen jatkuminen Rantapuistolle, Puu-Karjaata ja Pumpullahtea päin on huomioitu tärkeänä kaupunkimaisemana kansallisella tasolla.

Idylliseen kokonaisuuteen kuuluu ilman muuta koulunpiha rakennuksineen, jotka täytyy huomioida lähialueiden suunnittelussa.

Muuta: Moderni katos pääsisäänkäynnin edessä tulisi tilaisuuden tullen parantaa huomioiden arkkitehtuurihistoriallisesti arvokasta rakennusta. Nykytilassaan katos häiritsee julkisivua huomionarvoisella tavalla.

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus kokonaisuudessaan tulisi saada suojelumerkintä

46) Tontti 7, Bulevardi 19, Läkargården (kiint.nro 71005100260007)

Suunnitteluvuosi: 1965 (lisärakennus 1970)

Suunnittelija: arkkitehti Hilding Ekelund

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: tiili, puuvuoraus

Kattomuoto: pulpettikatto

Rakennushistoria: Talo jota kutsuttiin Läkargårdeniksi (suom. suunn. Lääkärintalo) rakennettiin pitämään sisällään terveyskeskuksen ja hammaslääkärivastaanoton, sekä alunperin kaksi lääkäriasuntoa ja autotallin. Vuonna 1970 Ekelund suunnitteli asuinsiiven jatko-osaa pohjoiseen päin kolmatta lääkäriasuntoa varten (“kunnallislääkärille”).

Kulttuurihistoria: Rakennuksessa toimi pitkään kaupungin terveyskeskus. Siinä on myös toiminut hammaslääkäri ja eläinlääkäri.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on suuri arvo osana sitä ainutlaatuista rakennusperintöä jota Hilding Ekelund on Karjaalle suunnitellut, ja jota kaupungin tulisi vaalia. Yksittäisenä rakennuksena se edustaa osin Ekelundin tunnettua osaamista mitä tulee asuinrivitalosuunnitteluun (Maunula, Tammisaari jne.). Rakennuksen siipiosa Bulevardinlle päin on myös hyvä esimerkki Ekelundin monien Karjaalla olevien julkisten rakennusten modernismista. Huomionarvoisia ovat m.m. murrettu kattomuoto jota voi verrata esim. seurakuntakotiin tai Kansalaiskoulun kattoon Kiilassa. Kaupunkimaisemassa rakennus muodostaa vastakappaleen Ekelundin suunnittelemaalle koulurakennukselle, mutta myös onnistuneen melkein suljetun sisäpihan yhdessä n.k. Gardbergin talon puutarhan kanssa. Laajemmassa perspektiivissä on rakennus osana niitä tärkeitä rakennuksia jotka jatkuvat aina Maasillasta Kauppiaankadulle. Kapeammassa mutta sitäkin arkkitehtuurihistoriallisemmassa perspektiivissä se on osana Ekelundin Karjaan kokonaisuutta. Sitä lähellä olevista Ekelundin rakennuksista mainittakoon koulu, kaupungintalo ja päiväkotit Laaksokadulla, kaikki kivenheiton päässä toisistaan. Selvempää ja suurempaa arkkitehtuurihistoriallista kokonaisuutta samalta tekijältä saa etsiä meidän pikkukaupungistamme.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

47) Tontti 8 Naapurinkatu 20, “Gardbergin talo” (kiint.nro 71005100260008)

Suunnitteluvuosi: 1937

Suunnittelija: John Gardberg

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: Rakennuksessa asuivat rehtori John Gardberg ja hänen perheensä. 2000-luvulla talo siirtyi Pro Gardberg Center -yhdistyksen käyttöön ja omistukseen. Yhdistys vuokraa tonttia kaupungilta.

Kulttuurihistoria: Rakennuksella ja sen asukkailla on ollut suuri merkitys Karjaalle. John Gardberg oli paitsi samskolanin rehtori (naapurissa) myös kotiseutuihminen, paikallishistorioitsija, harrastearkeologi ja hänellä oli monta muuta rautaa tulella. Hänellä oli suuri merkitys sivistykselle ja kulttuurielämälle Karjaalla.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus on kaunis helmi ja esimerkki yleisihmisen taidosta suunnitella om talonsa. Selvistä klassisistista piirteistä huolimatta on rakennuksella myös selvä moderni funkistyyli. 2000-luvulla talossa on tehty merkittävä ja pieteettinen saneeraus Pro Gardberg Center -yhdistyksen toimesta ja se on nykyään yhdistys- ja kulttuurikäytössä.

Muuta: -

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: suojelumerkintä säilytetään

KORTTELI 27 Naapurinkatu – Ruukintie

48) Tontti 1, Naapurinkatu 3, “Vanha apteekki” (kiint.nro 71005100270001)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta 1900-luvun alusta.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta, vintti- ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: mineriittilevyjä (alunperin hirsi- ja paanuseinät)

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: Rakennuksessa toimi pitkään Karjaan apteekki. Aina rakentamisesta lähtien on rakennuksella on merkittävä ja itsestäänselvä rooli eräänlaisena Kauppiaankadun alun porttaalirakennuksena. Yhdessä Naapurinkadun muiden huviloiden ja toisen päädyn Fromin palatsin kanssa nämä muodostavat pienen kokonaisuuden patriisihuviloita tai kauniiden huviloiden rypäs paikkakunnan sivistyneistölle.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on suuri arkkitehtoninen, historiallinen ja maisemallinen arvo.

Muuta: -

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: suojelumerkintä säilytetään

49) Tontti 2, Naapurinkatu 1, Villa Eriksson (kiint.nro 71005100270002)

Suunnitteluvuosi: 1938

Suunnittelija: rakennusmestari H.B. Törnqvist

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on rakennushistoriallista arvoa kauniina esimerkkinä n.k. kansanomaisena funkiksenä komeassa mittakaavassa. Rakennuttaja oli Arthur Eriksson ja yhdessä rehtori Gardbergin talon ja rakennustalon kanssa naapuritonteilla kuuluivat nämä kolme rakennusta paikkakunnan eliitille silloisessa kauppalassa. Kaikkiin kolmeen kuului myös suunnitellut puutarhat joka vielä tänäkin päivänä on hahmottavissa kauniilla piholla. Rakennuksella on myös tärkeä maisemallinen arvo Naapurinkadun kokonaisuudelle.

Muuta: -

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: suojelumerkintä säilytetään

KORTTELI 29 Malminkatu – Nils Grabbenkatu – Naapurinkatu – Chicagonkatu

50) Tontti 3, Malminkatu 9 (kiint.nro 71005100290003)

Suunnitteluvuosi: 1933

Suunnittelija: rakennusmestari Artur Eklöv

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: mansardikatto

Rakennushistoria: Muutoksia ja lisärakennuksia useissa vaiheessa.

Kulttuurihistoria: Rakennuttajana toimi eräs Karl-Emil Lindholm. Kutsuttiin myöhemmin nimellä Villa Werthmann.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on tietty historiallinen ja maisemallinen arvo osana jäljellä olevaa vanhaa rakennuskantaa Malminkadulla, ja joka aikoinaan oli kiinteästi osana keskustan puutalovyöhykettä.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

51) Tontti 4, Malminkatu 7 (kiint.nro 71005100290004)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta 1920-luvulta tai 1910-luvulta.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: mansardikatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Komea esimerkki puurakennuskannasta Kråkstanissa (vertaa Puu-Karjaan aluetta). Osana vanhaa huvila- aluetta keskustan läheisyydessä. Rakennuksella on arkkitehtonista, historiallista ja maisemallista arvoa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

52) Tontti 6, Chicagonkatu 4 (kiint.nro 71005100290006)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta noin 1930- tai 1940-luvulta.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: mineriittilevyjä

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: Rakennuksessa sijaitti legendaarinen yleinen sauna nimeltään ”Chicago bad”, joka sittemmin antoi nimensä kadulle kuntayhdistyksen kadunnimireformissa 2009.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Komea esimerkki vanhasta rakennuskannasta keskustan läheisyydessä. Rakennuksella on maisemallista arvoa osana vanhaa huvila-aluetta lähellä keskustaa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

53) Tontti 7, Naapurinkatu 28 (kiint.nro 71005100290007)

Suunnitteluvuosi: 1938

Suunnittelija: rakennusmestari Artur Eklöv

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: Rakennuttaja oli Edvin Rönblad. Molemmissa kerroksissa oli asuinhuoneita ja katutasossa sijaisi peltisepänverstas.

Kulttuurihistoria: Rakennus on esimerkki alueen vanhoista huviloista joissa on ollut käsityöläis- tai pajatoimintaa.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Kaunis esimerkki Artur Eklövin suunnittelemista rapatuista funkisvilloista Karjaalla. Rakennus on osittain muutettu mutta sekin on Eklövin käsialaa vuodelta 1966. Rakennus kuuluu vanhaan huvila-alueeseen lähellä keskustaa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

**KORTTELI 31 Korkeavuorenkatu – Tempelikatu – Nils Grabbenkatu – Malminkatu –
Kauppiaankatu**

54) Tontti 1, “Enströms”, Kauppiaankatu 16 (kiint.nro 51007100310001)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta vuosisadanvaihteen tienoilta.

Suunnittelija: ei tietoa, julkisivumuutoksen Korkeavuorenkadulle päin (pieni talo) suunnitteli rakennusmestari Knut Birger Lindgrén 1961.

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: mineriitiilevyjä (alunperin puuvuoraus)

Kattomuoto: mansardikatto lyhtyineen

Rakennushistoria: Yksi muutostyöpiirustus arviolta noin 1940-luvulta on säilynyt. Pienempään taloon Korkeavuorenkadulle päin tehtiin julkisivunmuutos 1961. Tässä osassa rakennuskokonaisuutta on toiminut m.m. kampaamo ja hautaustoimisto.

Kulttuurihistoria: Vanhimman piirustuksen mukaan talossa toimi sekä leipomo että kauppa. Enströmin perhe on harjoittanut kauppaa rakennuksessa vuosikymmenten ajan. On vielä epäselvää kuka rakennutti talon.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella ja sen sivurakennuksilla on merkittävä arvo sekä rakennushistoriallisesti, kulttuurihistoriallisesti että maisemallisesti, yhtenä keskustan vanhimmista liikerakennuksista.

Kaupunkimaisemassa tämä rakennus ja rakennus Kauppiaankatu 18:ssa muodostavat esimerkin yhtenäisestä linjasta vanhoista liikerakennuksista, joita hyvällä syyllä on suojeltava. Rakennuksella on suojausmerkintä osayleiskaavassa 1998. Yhdessä m.m. Betelin kanssa tämä rakennus on vanhimpia keskustan jäljellä olevia rakennuksia. Vuosikymmenten aikana rakennuksessa on toiminut tekstiili kauppa “Enströms” (m.m. kauppiat Aina ja Lars Enström), aiemmin myös leipomo ja kauppa.

Muuta: Kiinteistö on yksi harvoja säilyneitä (Kauppiaankatu 18 on yksi harvoja muita), joilla on erilaista vanhaa rakennuskantaa jäljellä, sivu- ja ulkorakennuksineen, ja joka antaa vanhan pikkukaupungin rakennuskannan leimaa.

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: suojelumerkintä säilytetään

55) Tontti 2, “Werthmanns”, Kauppiaankatu 18 (kiint.nro 71005100310002)

Suunnitteluvuosi: Monimuotoinen suunnittelu- ja rakennushistoria. Varhaisemmat säilyneet piirustukset ovat julkisivunmuutos 1938 jonka teki rakennusmestari H.B. Törnqvist. Sen jälkeen on rakennukseen tehty useita muutoksia ja lisäyksiä.

Suunnittelija: H.B. Törnqvist, Uno Jansson, K. Sjöholm, Rainer Holmström

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Alkuperäisen rakennuksen ikä ja suunnittelija ei ole tiedossa. Runko koostuu kaksikerroksisesta puisesta rungosta, luultavasti 1910- tai 1920-luvulla (mahd. vanh.). H.B. Törnqvist suunnitteli julkisivumuutoksen kolmella näyteikkunalla ja kahdella kaupanovella ja rappusilla vuonna 1938. Nykyinen julkisivu on suurimmaksi osaksi tulosta siitä lisärakennuksesta jota K. Sjöholm suunnitteli 1950. Tämän lisäksi on m.m. rakennusmestari Rainer Holmström myöhemmin suunnitellut muutostöitä pihasiipeen.

Kulttuurihistoria: Rakennuksessa on toiminut useita pikkupaikkakunnalle kuuluvat funktiot/liikkeet m.m. lehden toimitus, paino, hautaustoimisto ja kukkakauppa.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Tämä on yksi liikekatu Kauppiaankadun parhaiten säilyneitä ja komeimpia vanhoja liiketaloja. Sekä historiallisesta, rakennushistoriallisesta ja kulttuurihistoriallisesta näkökulmasta on rakennuksella selvä merkitys pikkukaupungin ominaispiirteelle ja sitä suositellaan vahvasti suojeltavaksi. Suurin osa Kauppiaankadun tämän korttelin julkisivut ovat kokonaisuutena säilyttämisen arvoisia. Useiden kiinteistöjen rakennuskanta ovat historiallisesti, kulttuurihistoriallisesta ja arkkitehtuurihistoriallisesti arvokkaita. Tämän lisäksi niillä on pikkukaupunkien vanhoille liikekaduille tärkeätä piitoreskiä ja nautinnollista arvoa.

Muuta: Kiinteistö on yksi harvoja jäljellä olevia joilla on vanhaa rakennuskantaa erilaisine ulko- ja sivurakennuksineen, joka antaa vanhan pikkukaupungin leimaa ja tuntua.

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

56) Tontti 4, “Rientola”, Kauppiaankatu 22 (kiint.nro 71005100310004)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytävissä tietoja kiinteistöstä. Rakennettiin 1916/1917.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta (vinttikerros) ja kellarikerros osittain katutasossa

Julkisivumateriaali: puuvuoraus, kivijalka

Kattomuoto: satulakatto, mansardikattoinen pääty

Rakennushistoria: Talon historiasta, katso Rientolan historiikka ja arkistomateriaalia.

Kulttuurihistoria: Talolla on suurta yhdistys-, poliittista- ja kulttuurihistoriallista arvoa.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Tämä puinen yhdistystalo edustaa kansallisella tasolla merkittävää esimerkkiä n.k. Työväen taloista, toisin sanoen yhdistystaloja työväenliikkeen yhdistyksille. “Talo”, tai “Talon” kuten rakennusta edelleenkin kutsutaan ruotsiksi, dominoi Kauppiaankadun tämän korttelin rakennusriviä sijainnillaan ja hahmollaan. Varsinkin voimakas ja kadulle päin korkea kivijalka sekä komea julkisivu kadulle päin kertovat maskuliinisesta ja voimakkaasta muotokielestä.

Muuta: -

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: suojelumerkintä säilytetään

57) Tontti 11, Tempelikatu 7 (kiint.nro 71005100310011)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta 1910- tai 1920-luvulta.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus kuuluu Karjaan edustavimpiin ja komeimpiin kivihuviloihin klassistisessa tyyliässä. Hallitsevat katto- ja kulmalistat ovat yhdessä päätykolmion ja portaalin kanssa kauniita dekoratiivisia elementtejä. Rakennuksella on selviä arkkitehtonisia, historiallisia ja maisemallisia arvoja.

Muuta: On jokseenkin erikoista että klassiseen tyyliin kuuluva rakennus on sijoitettu tontille pääty vinosti kohti katua.

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: suojelumerkintä säilytetään

58) Tontti 12, “Kirjakauppa” ja “Dalen”, Kauppiaankatu 24-26 (kiint.nro

71005100310012)

Suunnitteluvuosi: 1939 / 1955 / 1962

Suunnittelija: B. Lindgrén, Lars Rejström, Rainer Holmström

Kerroslukumäärä: kaksi-kolme kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu, pelti

Kattomuoto: tasakatto (mahd. pulpettikatto)

Rakennushistoria: Alkuperäinen uudisrakennus tontilla rakennettiin B. Lindgrénin piirustusten mukaan 1939. Pihan puolella pystytettiin sittemmin autotalli- ja ulkorakennus rakennusmestari Rainer Holmströmin piirustusten mukaan (tosin myös vaimon Else Holmströmin signeeramina – tietävästi Else piirsi usein miehensä työpiirustukset puhtaaksi). Lisärakennuksen kolmessa kerroksessa suunnitteli arkkitehti Lars Rejström (joka aiemmin oli työskennellyt Hilding Ekelundin toimistossa).

Kulttuurihistoria: Rakennuksella on kulttuurihistoriallista arvoa siinä toiminneiden kauppojen ja konditorion kautta. Rakennuksen kulmassa on toiminut kirja- ja paperikauppa jo monta vuosikymmentä. Legendaarinen WI-Box -konditorio toimi myös pitkään rakennuksessa.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Vanhempi, matalampi rakennus on puhtain funkisrakennus kaikista Karjaan liikerakennuksista. Vaalealla, sileäksi rapatulla rakennuksella on monta funkiselementtejä: isot, funktionaaliset näyteikkunat (jaettu litteillä pilari- tai pilasterinomaisilla välikappaleilla), tasakatto, valkoiset/vaaleat rapatut julkisivut, tyylipuhdas dekoratiivinen kuvio portaalin ympärillä ja kerroslistan funktionaalinen muoto. Rakennus muodostaa kauniin portaalirakennuksen liikekatu Kauppiaankadulle katsottuna notkosta Bulevardin alkupäästä. Yhdessä vastapäätä olevien rakennusten kanssa (samassa mittakaavassa ja samalta aikakaudelta) muodostaa tämä osa Kauppiaankatua myös maisemallisesti tärkeä arvon.

Uudempi rakennus kiinteistöllä, arkkitehti Lars Rejströmin piirtämänä, on myös hyvä esimerkki oman aikakauden, 1960-luvun liike- ja asuintaloista keskustan ytimessä. Rakennuksen voimakas horisontaalinen leima on arkkitehtonisesti arvokas, vanhemman rakennuksen vastakohtana. Samanlainen funktionalistinen ihanne puhdaspiirteine ikkunanauhoine näkyy myös Kauppiaankatu 2:ssa joka on myös samaisen suunnittelijan kädenjälkiä. Rakennuksella on arkkitehtuurihistoriallista arvoa osana sitä rakennusperintöä jota arkkitehti Lars Rejström on jättänyt jälkeensä Karjaalla.

Muuta: Rainer Holmströmin piirtämän ulkorakennus on melko ainutlaatuinen tyyppiltään Karjaalla, koska se on yksi harvoja rapatuista jälkifunktionalistisista ulkorakennuksista joka on säilynyt suhteellisen alkuperäisessä kunnossa.

Suojelustatus: -

Suositus: rakennukset kokonaisuudessaan tulisi saada suojelumerkintä, tai ainakin vanhempi rakennus. Ulkorakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintää, esimerkkinä aikakauden ulkorakennuksista.

KORTTELI 32 Keskuskatu – Nils Grabbenkatu – Korkeavuorenkatu – Kauppiaankatu

59) Tontti 2, Karjaan Säästöpankki, Kauppiaankatu 12 (kiint.nro 71005100320003)

Suunnitteluvuosi: 1948

Suunnittelija: arkkitehti Erik Lindroos (kansallisesti tunnettu arkkitehti)

Kerroslukumäärä: kolme kerrosta ja kellarikerros, sekä siipirakennus jossa yksi kerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu kivitalo

Kattomuoto: tiilinen satulakatto

Rakennushistoria: Rakennuttajana toimi Karjaan Säästöpankki.

Kulttuurihistoria: Tämä on yksi keskeisimmistä ja tärkeimmistä liike- ja pankkirakennuksista Karjaan historiassa. Rakennus ja säästöpankki on osana termiä “pankkikulmaus” (“bankhörnet”), jolla tarkoitetaan Kauppiaankadun ja Keskuskadun risteystä.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus hallitsee Karjaan tärkeintä historiallista liikekatua, ja sijaitsee Kauppiaankadun keskiössä, Keskuskadun risteyksessä. Myös siipiosa Keskuskadun puolella sekä piharakennus ja sisäpiha muodostavat päärakennusmassan kanssa maisemallisesti arvokkaan kokonaisuuden. Komea, 1940-luvun liikerakennuksia edustava rakennus on arkkitehtonisesti ja kulttuurihistoriallisesti suojelemisen arvoinen. Rakennuksella on paikan hierarkkiselle merkitykselle sopiva hahmo “pankkiristeyksessä”, sekä Ekelundin Karjaalla olevan arkkitehtuuriin nähden sopiva rapattu julkisivu sekä ulospäin työntyvät räystäät. Erik Lindroos on yksi maamme tunnettuja 1900-luvun arkkitehtejä. Hän on eniten tunnettu n.k. Pääpostin (yhdessä Jorma Järven ja Kaarlo Borgin kanssa 1938) sekä Arabia-tehtaiden sekä oman kodin ja ateljeen (Munkkiniemessä) suunnittelijana.

Muuta: Aikaisemmin tontilla sijaitsi B.A. Grannin suunnittelema kaksikerroksinen puutalo.

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus kokonaisuudessaan tulisi saada suojelumerkintä

**KORTTELI 33 Elina Kurjenkatu – Nils Grabbenkatu – Keskuskatu – Kauppiaankatu
60) Tontti 6, Nils Grabbenkatu 5, “Grabbegården” (kiint.nro 71005100330006)**

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta 1950-luvulta.

Suunnittelija: arkkitehti Lars Rejström. Tieto saatu arkkitehdin itse tekemän nuppineulakartan mukaan. Kartassa on merkitty Ekelundin ja Rejströmin piirtämät rakennukset.

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta, vinttikerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: Rakennuttaja oli tehtailija Paavo Sopen-Luoma. Rakennus pystytettiin Karjaan Tekstiili Oy:n m.m. sukien, sukkahousujen ja tekstiilien tuotantoa varten (aina 1970-luvulle asti). Talossa on myös toiminut m.m. hammaslääkärivastaanotto, sosiaalitoimisto, vero toimisto, kunnanvaltuuston kokoussali ja nykyään siinä toimii ammattikoulu Axxellin hallinto-osasto.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Grabbegården on tyypillinen ekelundmäinen rakennus mitä tulee julkisivujen muotokieleeseen. Rejström, joka työskenteli Ekelundin toimistolla ennen oman arkkitehtitoimiston perustamista, on tässä aika varhaisessa teoksessa ottanut voimakkaita vaikutteita oppimestarilta. Grabbegården kuuluu Rejströmin pääteoksiin hänen vanhassa kotikaupungissaan. Pitkä julkisivu Nils Grabbenkadulle päin sekä päätyjen isokokoiset ja vinokulmaiset ikkunat antavat suhteellisen hallitsevan ja komean vaikutuksen, ja rakennus toimii tärkeänä “vastakappaleena” vanhalle Socis-rakennukselle.

Rakennus muodostaa yhdessä muiden vanhojen lähellä sijaitsevien rakennusten kanssa kauniin kokonaisuuden rakennuksia samankaltaisine rapattuine julkisivuineen (vanha apteekki, elokuvateatteri, Socis, rapattu asuintalo Nils Grabbenkadun ja Keskuskadun kulmassa, sekä tieyssä mielin Elina Kurjenkadun ja Kauppiaankadun varrella olevien rakennukset).

Muuta: -

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: suojelumerkintä säilytetään

KORTTELI 34 Ratakatu – Nils Grabbenkatu – Elina Kurjenkatu – Kauppiaankatu

61) Tontti 3, Kauppiaankatu 2, "R-Kioskin talo" (kiint.nro 71005100340002)

Suunnitteluvuosi: 1959

Suunnittelija: arkkitehti Lars Rejström

Kerroslukumäärä: kolme kerrosta, vinttikerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu, pelti

Kattomuoto: murrettu kattomuoto, pulpettikatto ja tasakatto

Rakennushistoria: Arkkitehti Lars Rejström teki 1959 piirustukset tähän moderniin liike- ja asuinrakennukseen kolmessa kerroksessa rakennuttajille, rakennusmestari Knut Adolfssonille ja urakoitsijalle Ragnar Rehnström (myöhempi möi oman osuutensa 1968 ensimainitulle). Knut Adolfsson suunnitteli 1973 kaksi asuinhuoneistoa vinttikerrokseen. Muutoin on vain pienempiä muutoksia tehty julkisivuihin (kioskiluukku y.m.)

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksen sijainti vastapäätä asemarakennusta sekä Kauppiaankadun alkupäässä merkitsee sitä että rakennus on tärkeässä keskiössä monelta eri suunnalta katsottuna. Rakennus on yksi arkkitehti Rejströmin päätöistä hänen vanhalla kotipaikkakunnallaan. Pääjulkisivu ja pihan puoleinen julkisivu eriiä toisistaan merkittävästi. Kauppiaankadulle ja Ratakadulle päin julkisivuja dominoi modernismin muotokieli joka tässä tapauksessa korostaa katutason liikkeitä sekä nauhaikkunat ja kerroslisat ylemmillä kerroksilla (luultavasti kaupungin vanhimmat oikeoppiset nauhaikkunat). Rakennuksen eteläkulma on asennettu vinosti, mikä korostaa rakennuksen pitkänomaisuutta (suhteessa Kauppiaankadun näkymään) ja vaikutelmaa modernista "liikkeestä". Pihan julkisivut sitä vastoin ovat rapatut ja asuinkerrosten ikkunat ja koko julkisivu sulaa hyvin yhten viereisen talon pihan julkisivun kanssa (Kauppiaankatu 4). Ratakadun päätyyn on etu- ja takajulkisivujen ratkaisut yhdistetty. Myös katto kielii uudesta aikakaudesta pienessä kauppalassa. Murrettu ja kaareva muoto jossa on sekä pukpetti- että tasakatto antaa vahvan modernin vaikutelman.

Rakennuksen julkisivujen saneeraukset ja väritys pitäisi tarkoin valvoa.

Yhdessä Kauppiaankatu 4 ja 6 kanssa muodostavat nämä kolme rakennusta yhtenäisen rivistön liike- ja asuintaloja jotka ovat tyyppillisiä 1950-luvulle. Pihanpuoleisella sivulla kaikki kolme muodostavat eheän kaupunkimaiseman, kun pääjulkisivun puolella Kauppiaankatu 2:ssa on eriävä julkisivu suhteessa kahteen muuhun. Varhaisen 1950-luvun niukkuuden ja pidättäväisyys (sodanjälkeisen suunnitteluihanteita) kohtaavat tässä myöhäisen 1950-luvun rohkean modernin. Tämä oli Karjaan Kauppiaankadun portti, nähtynä asemalta ja etelästä. Se oli yksi tärkeimmistä sisääntuloväylistä silloisessa kauppalassa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

62) Tontti 4, Kauppiaankatu 4, M. Broman & P. Sopen-Luoma, myöh. KOP:in talo

(kiint.nro 71005100340004)

Suunnitteluvuosi: 1950

Suunnittelija: arkkitehti V.J. Heino

Kerroslukumäärä: kolme kerrosta, vinttikerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Rakennettu arkkitehti V.J. Heinin 1950 tekemien piirustusten mukaisesti liike- ja asuinrakennukseksi (m.m. kultasepäneliike). Rakennusmestarina toimi Axel Roselius (Hanko). Julkisivut ja sisätilojen huonejako on arkistomateriaalin perusteella suurin piirtein alkuperäisessä muodossaan (sauna-osasto rakennettiin kellariin rakennusmestari Tage Backmanin piirustusten mukaan 1973).

Kulttuurihistoria: Bromanin kultasepäneliike on toiminut rakennuksessa tähän päivään saakka. Kansallis-Osake Pankin Karjaan konttori sijaitsi myös pitkään rakennuksessa.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus muodostaa pikkukaupungin mittakaavaan vaikuttavan rakennusmassan, ja kauniin osan siitä kokonaisuudesta jonka arkkitehti Heino piirsi tähän kortteliin 1950-luvun alussa. Yhdessä Kauppiaankatu 2:ssa ja 6:ssa sijaitsevien rakennusten julkisivujen kanssa muodostavat nämä yhtenäisen perinnön suurinpiirtein samalta aikakaudelta, joistakin eroista huolimatta (esim. ikkunajaot). Erityisen mielenkiintoinen on porttikäytävä sisäänpäin käännettyine julkisivuine ja parvekkeineen sekä näyteikkunoiden ja portaalien muodot. Rakennus kuuluu suureen modernisointiprosessiin kauppalan keskustan liikekadun varrella sodan jälkeisinä vuosikymmeninä.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

63) Tontti 5, Kauppiaankatu 6, Osuuspankin talo (kiint.nro 710051000340005)

Suunnitteluvuosi: 1951

Suunnittelija: arkkitehti V.J. Heino

Kerroslukumäärä: kolme kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: tasakatto ja loiva satulakatto

Rakennushistoria: Rakennettu V.J. Heinon piirustusten mukaisesti. Silloin rakennus koostui matalammasta kaksikerroksisesta osasta Elina Kurjenkatua kohti. Pankkitilat olivat alunperin rakennuksen eteläpäässä, jossa sijaitsi sisäänpäin vedetty pankin sisäänkäynti. Muut katutaso-tilat olivat tarkoitettuja kauppoille. Elina Kurjenkadun varrella oleva siipiosa rakennettiin myöhemmin. Myöhemmät piirustukset ovat arkkitehti Lars Rejströmiltä 1958 (siipirakennus ja kulmaosa), arkkitehti Rainer Hackmanilta 1964 (siipirakennus ja kulmaosa, toteutettu versio), rakennusmestari Knut Birger Lindgréniltä 1964 (Elina Kurjenkadun jalkakäytävän kavennus sekä Kauppiaankadun puoleinen julkisivunmuutos), sekä arkkitehti Kasper Järnefeltiltä 2005 (pankkisalin interiööri, sisäänkäynti ja ramppi ulkopuolella).

Erityiset elementit ja yksityiskohdat: rapatut julkisivut, kauniit mittasuhteet ikkunoiden ja seinäpinnan välillä, ikkunoiden sekä sisäänkäyntikulman muodot, näyteikkunoiden funkishenki, kuparilistat, graniittiportaalit kivijalan liuskekivet, rappuset ulos jalkakäytävälle.

Lisärakennukselle teki 1958 suunnitelmat arkkitehti Lars Rejström, ja tämän yhteydessä kolmas kerros pidennettiin kohti pohjoista niin että rakennus oli kokonaisuudessaan kolmekerroksinen ja siten yhtenäinen räystäskorkeus. Täten rakennus myös korreloi paremmin naapuritalon kanssa etelässä, samanlaisen julkisivun muodossa. Rakennusmestari Knut birger Lindgrén suunnitteli 1964 jalkakäytävän sisennys Elina Kurjenkadulla sekä julkisivumuutoksen Kauppiaankadun puolella. Sen seurauksena katosi alkuperäinen sisäänvedetty sisäänkäynti pankkiin rakennuksen eteläpäässä.

Kulttuurihistoria: Tontilla pystettiin kaksikerroksinen, mansardikattoinen kaunis puutalo 1930-luvun puolivälissä, rakennusmestari Artur Eklövin piirustusten mukaan. Tämän rakennuksen purkaminen ainoastaan noin 20 vuotta myöhemmin uuden, laajemman ”liikepalatsin” tieltä on hyvä esimerkki siitä miten kauppa kasvoi näinä aikoina. Ennusteet ja visiot, mutta myös kasvu ja toteutuneet projektit, olivat suuret. Tontin Elina Kurjenkadun puolella sijaitsi ennen Andelsbodenin huonekaluliike, erillisessä suhteellisen pienessä rakennuksessa.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on itsessään ja yhdessä lähellä olevien Kauppiaankadun samalla puolella sijaitsevien rakennusten tärkeä rakennushistoriallinen arvo ja se edustaa onnistuneella tavalla sen ajan liike- ja

pankkiarkkitehtuuria. Koko rakennusrivistö Kauppiaankadun täällä puolella Elina Kurjenkadun ja Ratakadun välillä muodostaa aikakaudelle yhtenäisen rakennuskokonaisuuden.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

64) Tontti 6, Elina Kurjenkatu 4, "Uusi apteekki" (kiint.nro 7100510340006)

Suunnitteluvuosi: 1938

Suunnittelija: arkkitehti Hilding Ekelund

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Apteekkari Uno Nyberg rakennutti uuden apteekin Karjaan keskustaan tälle tontille Hilding Ekelundin vuoden 1938 lokakuussa päivätyjen piirustusten mukaisesti. Tämä rakennus on Ekelundin ensimmäinen Karjaalla och mielenkiintoinen monella tavalla, m.m. silläkin tavalla että Ekelundin isä toimi apteekkarina Kangasniemellä. Apteekkari Ingman jatkoi toimintaa talossa aina 1990 asti, jolloin seuraaja sitten siirsi apteekkitoimintaa nykyiselle paikalle "pankkikulmaukseen".

Rakennuksella on monta Ekelundille tyypillisiä muotoja ja yksityiskohtia. Nämä ovat esimerkiksi pyöreät vintti-ikkunat, siipirakennuksen mezzanino-tapainen ikkunarivistö räystäään alapuolella, harmoninen kattokulma, tasapainoinen ikkunajako ja ikkunoiden syvyys seinäpinnasta sekä läntisen päädyn porrastus. Rakennus tasapainoilee funktuksen ja 1920-luvun klassismin perinnön välillä, joka oli Ekelundin pitkään tunnusomaista 1920-luvun klassismin jälkeenkin.

Arkistomateriaali ei todista etteikö siipiosa voisi olla pystytetty vanhan tallin/teurastamon päälle, tai että ne olisivat muulla tavoin integroita rakennettuun siipiosaan. Asemapiirroksen perusteella tämä oletamus on mahdollinen, mutta hypoteesi vaatii vielä tarkempia kenttätutkimuksia.

Kulttuurihistoria: Hilding ja Eva Ekelund olivat hyviä ja pitkäaikaisia perheystäviä apteekkari Nybergin perheen kanssa (tieto on saatu Ulla Enebäckiltä, Ekelundien tyttäreltä). Tonttia omisti ennen Theodor Björklund joka 1930-luvulla anoi lupaa muuttaa tontilla sijainnutta tallia teurastamoksi.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Apteekkirakennus ja siihen kuuluva siipirakennus kuuluvat siihen ainutlaatuiseseen määrään rakennuksia jotka kansallisella tasolla tunnettu arkkitehti Hilding Ekelund suunnitteli Karjaalle. Rakennus pitää sisällään monta erikoispiirrettä jotka ovat arkkitehdille tunnusomaisia, kuten ikkunoiden hienot mittasuhteet suhteessa muuhun seinäpintaan, pyöröikkuna päädyssä, hienosti totetutuneet mittasuhteet julkisivuissa ja kokonaisuudessa (sis. siipiosan), pohjakaavan porrastukset y.m. Yhdessä lähellä olevien muiden rapattujen rakennusten kanssa nämä muodostavat myöskin historiallisesti ja maisemallisesti arvokkaan kokonaisuuden joka on säilyttämisen arvoinen ja joka on syytä pitää perustana keskustan julkisivumääräyksiä määriteltäessä.

Muuta: -

Suojelustatus: suojelumerkintä

Suositus: Suojelumerkintä säilytetään. Suositellaan lämpimästi pidättyväisempää mainostamista ja kyltittämistä julkisivulla tulevaisuudessa. Tämä koskee kaikkia rakennushistoriallisesti merkittäviä rakennuksia keskustassa, mutta myös tavallisia rakennuksia.

KORTTELI 100 Pumppulahti – Esikunnankatu – Keskuskatu – Volmarintie

65) Tontti 1, Keskuskatu 43 (kiint.nro 71005201000001)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta samanaikainen muun vanhan Puu-Karjaan puutalokannan kanssa, noin 1920- tai 1930-luvulta (mahd. vanhempi).

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: mineriittilevyjä, alunperin luultavasti puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on maisemallista ja historiallista arvoa osana vanhempaa puutalokantaa joka kuuluu Puu-Karjaa -alueeseen, ja se kuuluu myös pääväylän Keskuskadun hallitseviin rakennuksiin.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

66) Tontti 2, Keskuskatu 41 (kiint.nro 71005201000002)

Suunnitteluvuosi: 1933

Suunnittelija: ingenjör Harald E. Lönngren

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Ulkorakennus suunniteltiin samanaikaisesti ja se rakennettiin mankelituvaksi, käymäläksi, liiteriksi ja pesutuvaksi. Suhteellisen iso lisärakennus- ja muutostyö tehtiin 2010-luvulla.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on maisemallista ja historiallista arvoa osana vanhempaa puutalokantaa joka kuuluu Puu-Karjaa -alueeseen, ja se kuuluu myös pääväylän Keskuskadun hallitseviin rakennuksiin. Rakennus on hyvässä kunnossa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

67) Tontti 3, Keskuskatu 39 (kiint.nro 71005201000003)

Suunnitteluvuosi: 1938

Suunnittelija: rakennusmestari Levi Backman

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: karaattilevyjä ja puuvuoraus

Kattomuoto: tasakatto

Rakennushistoria: Lisärakennuksen (itäinen siipiosa) suunnitteli myös Levi Backman vuonna 1940.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on maisemallista ja historiallista arvoa osana vanhempaa puutalokantaa joka kuuluu Puu-Karjaa -alueeseen, ja se kuuluu myös pääväylän Keskuskadun hallitseviin rakennuksiin. Tyyllillisesti rakennus kuuluu n.k. kansanomaiseen funkikseen ja se on edustava esimerkki Levi Backmanin funkisrakennuksista.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

68) Tontti 5, Pumppulahti 14 (kiint.nro 71005201000005)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: Rakennusmestari Levi Backman, Backman & Eklöv. Torsten Backmanin tekemät aiemmat piirustukset peruttiin. Myös rakennusmestari Bruno Lindgrén teki toteuttamatta jääneitä rakennuspiirustuksia tontille.

Kerroslukumäärä: yksi kerros ja vinttikerros (kellari?)

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on merkittävää maisemallista arvoa osana vanhempaa huvilakantaa Pumppulahden ympärillä. Rakennus on myös hyvä esimerkki n.k. kansanomaisesta funkiksesta paikkakunnalla, ja siten sillä on myös arkkitehtonisia arvoja.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

69) Tontti 6, Pumppulahti 16 (kiint.nro 71005201000006)

Suunnitteluvuosi: 1939

Suunnittelija: rakennusmestari Bruno Lindgrén

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: tasakatto (vai loivasti aumattu?)

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonista arvoa ollen tyypillinen kansanomaisen funkiksen edustaja, sekä maisemallista ja historiallista arvoa osana vanhempaa puutalokantaa Pumppulahden ympärillä ja lähialueita.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

70) Tontti 7, Pumppulahti 18 (kiint.nro 71005201000007)

Suunnitteluvuosi: 1939

Suunnittelija: rakennusmestari Levi Backman

Kerroslukumäärä: yksi kerros, vinttikerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: Rakennuksella on rapattu pinta, mutta alkuperäispiirustusten mukaan rakenukselle olisi tullut puuvuoraus.

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Levi Backman suunnitteli ulkorakennuksen samanaikaisesti.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonista, historiallista ja maisemallista arvoa, osana vanhempaa puutalokantaa Pumppulahden ympärillä ja lähialueita.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

71) Tontti 8, Pumppulahti 20 (kiint.nro 71005201000008)

Suunnitteluvuosi: 1942

Suunnittelija: rakennusmestari Axel Roselius

Kerroslukumäärä: yksi kerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: 1990-luvun toisella puoliskolla osa interiööristä muutettiin ravintolakäyttöä varten.

Kulttuurihistoria: Ravintola Riviére toimi talossa 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on tietty arkkitehtoninen arvo, mutta varsinkin maisemallista arvoa, osana vanhempaa puutalokantaa Pumppulahden ympärillä ja lähialueita.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

72) Tontti 9, Pumppulahti 22 (kiint.nro 71005201000009)

Suunnitteluvuosi: 1958

Suunnittelija: rakennusmestari Rainer Holmström

Kerroslukumäärä: yksi kerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonista ja maisemallista arvoa, osana vanhempaa puutalokantaa Pumppulahden ympärillä ja lähialueita. Vaikka talo on alueen muita rakennuksia nuorempi, kuuluu se kuitenkin muodoltaan ja julkisivuiltaan rakennettuun maisemakokonaisuuteen luonnollisella tavalla. Rakennus on myös yksi kauniimpia esimerkkejä rakennusmestari Rainer Holmströmin laajasta tuotannosta paikkakunnalla ja hyvä esimerkki 1950-luvun omakotitaloista.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 101 Ratakatu – Volmarintie – Keskuskatu – Esikunnankatu

73) Tontti 1, Ratakatu 33 (kiint.nro 71005201010001)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta samanaikainen muun vanhan Puu-Karjaan puutalokannan kanssa, noin 1920- tai 1930-luvulta (mahd. vanhempi).

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on kaupungin rakennuskannalle tärkeitä historiallista arvoa sen iän ja tyylin kautta, ja se on suhteellisen hyvässä kunnossa. Arkkitehtonisesti ja maisemallisesti rakennus on osana vanhempaa puutalokantaa Puu-Karjaalla ja ratapihan ympärillä. Rakennus on osa edustavaa historiallista rakennuskantaa kaupungin sisääntuloväylien varrella.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

74) Tontti 2, Ratakatu 31 (kiint.nro 71005201010002)

Suunnitteluvuosi: 1940

Suunnittelija: rakennusmestari Artur Eklöv

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: Ulkorakennus on samaikainen. Rappuhuone ja autotalli rakennettiin Artur Eklövin vuonna 1958 tekemien suunnitelmien mukaan.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on kaupungin rakennuskannalle tärkeitä historiallista arvoa sen iän ja tyylin kautta, ja se on suhteellisen hyvässä kunnossa. Arkkitehtonisesti ja maisemallisesti rakennus on osana vanhempaa puutalo- ja funkshuvilakantaa Puu-Karjaalla ja ratapihan ja Keskuskadun ympärillä. Rakennus on osa edustavaa historiallista rakennuskantaa kaupungin sisääntuloväylien varrella.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 102 Ratakatu – Esikunnankatu – Keskuskatu – Kanavatori

75) Tontti 1, Keskuskatu 48 (kiint.nro 71005201020001)

Suunnitteluvuosi: 1939

Suunnittelija: rakennusmestari Bruno Lindgrén

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: mineriittilevyjä (alunperin luultavasti rapattu- tai sileäksi rapattu pinta)

Kattomuoto: pulpettikatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on kaupungin rakennuskannalle tärkeitä historiallista arvoa sen iän ja tyylin kautta, ja se on suhteellisen hyvässä kunnossa. Arkkitehtonisesti ja maisemallisesti rakennus on osana vanhempaa puutalokantaa Puu-Karjaalla ja ratapihan ympärillä. Rakennus on osa edustavaa historiallista rakennuskantaa kaupungin sisääntuloväylien varrella.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

76) Tontti 3, Keskuskatu 52 (kiint.nro 71005201020003)

Suunnitteluvuosi: 1940–1943

Suunnittelija: tehtailija A. Engblom

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta, vinttikerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto lyhtyineen

Rakennushistoria: Talon rakensi luultavasti muuan rakennusmestari August Haga.

Kulttuurihistoria: Rakennuspiirustusten mukaan osa toisesta kerroksesta olisi tullut “luokkahuoneiksi”.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on kaupungin rakennuskannalle tärkeitä historiallista arvoa sen iän ja tyylin kautta, ja se on suhteellisen hyvässä kunnossa. Arkkitehtonisesti ja maisemallisesti rakennus kuuluu vanhempaan, suurempaan monikerroksiseen asuinrakennuskantaan pääväylien varrella, tässä tapauksessa Keskuskadun varrella. Kiinteistöä voi verrata moneen muuhun vastaavaan isompaan monikerroksiseen rakennukseen joilla on rapatut julkisivut (osittain muutetut) esim. Karjaantien, Maasillantien ja Keskuskadun varrella. Rakennus on osa edustavaa historiallista rakennuskantaa kaupungin sisääntuloväylien varrella.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 103 Esikunnankatu – Lukonsepänkatu – Maasillantie – Keskuskatu

77) Tontti 1, Esikunnankatu 3 (kiint.nro 71005201030001)

Suunnitteluvuosi: 1938 (1954, 1966)

Suunnittelija: rakennusmestarit H.B. Törnqvist 1938, Åke Kalenius 1954, Knut B. Lindgrén

Kerroslukumäärä: yksi kerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: tasa- tai pulpettikatto

Rakennushistoria: Alunperin tontilla sijaitsi kaksikerroksinen funkisrakennus risteuksen lähellä ja verstarakennus pihalla. Asuinrakennus ei ole säilynyt. Vuonna 1954 tehtiin muutostyö ja lisärakennus joka sisälsi asuintiloja, autotalli ja verstaan, vanhan verstaan yhteyteen Åke Kaleniuksen tekemien piirustusten mukaan. Vanha rakennus sai silloin jatko-osan Esikunnankadun puolelle (vanhan verstaan eteläiseen puoleen tehtiin halli asuintilan yhteyteen). Julkisivujen mineriittilevyt sekä ulkoverannan suunnitteli Knut B. Lindgrén 1966.

Kulttuurihistoria: Rakennuttajana toimi peltiseppä Rurik Rönnblad.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus kuuluu siihen suhteellisen tasaiseen historialliseen rakennuskerrostumaan joka muodostaa maisemallisesti, historiallisesti ja arkkitehtonisesti mielenkiintoisen kokonaisuuden Esikunnankadulla ja lähialueilla.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

78) Tontti 2, Keskuskatu 35 (kiint.nro 71005201030002)

Suunnitteluvuosi: 1938

Suunnittelija: L.G. Sonck (rakennusmestari?)

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Joitakin muutostöitä tehty julkisivuissa 2010-luvulla.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus kuuluu siihen suhteellisen tasaiseen historialliseen rakennuskerrostumaan joka muodostaa maisemallisesti, historiallisesti ja arkkitehtonisesti mielenkiintoisen kokonaisuuden Esikunnankadulla ja tässä korttelissa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

79) Tontti 4, Keskuskatu 31 (kiint.nro 71005201030004)

Suunnitteluvuosi: 1951

Suunnittelija: rakennusmestari Uno Jansson

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta, vinttikerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: Rakennuksessa toimi pitkään n.k. Mjölkccentralenin maito- tai ruokakauppa.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on tiettyä arkkitehtonista ja maisemallista arvoa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

80) Tontti 5, Maasillantie 10 (kiint.nro 71005201030005)

Suunnitteluvuosi: 1939

Suunnittelija: rakennusmestari Knut Adolfsson

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: mineriittilevyjä (alunperin luultavasti rapattu julkisivu)

Kattomuoto: tasakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on kaupungin rakennuskannalle tärkeitä historiallista arvoa sen iän ja tyylin kautta, ja se on suhteellisen hyvässä kunnossa. Arkkitehtonisesti ja maisemallisesti rakennus kuuluu vanhempaan, suurempaan monikerroksiseen asuinrakennuskantaan pääväylien varrella, tässä tapauksessa Maasillantien varrella. Kiinteistöä voi verrata moneen muuhun vastaavaan isompaan monikerroksiseen rakennukseen joilla on rapatut julkisivut (osittain muutetut) esim. Karjaantien, Maasillantien ja Keskuskadun varrella. Rakennus on osa edustavaa historiallista rakennuskantaa kaupungin sisääntuloväylien varrella.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

81) Tontti 6, Maasillantie 12 (kiint.nro 71005201030006)

Suunnitteluvuosi: 1938

Suunnittelija: rakennusmestari Artur Eklöv

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: mineriittilevyjä (alunperin luultavasti rapattuja julkisivuja)

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: Suuri laajennus pohjoiseen päin 1969, Rainer Holmströmin piirustusten mukaan. Ulkorakennuksen on suunnitellut Eklöv 1938, Holmströmin lisäykset 1969.

Kulttuurihistoria: Rakennuttaja oli ammattikoulunopettaja Nils Wikström.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on kaupungin rakennuskannalle tärkeätä historiallista arvoa sen iän ja tyylin kautta, ja se on suhteellisen hyvässä kunnossa. Arkkitehtonisesti ja maisemallisesti rakennus kuuluu vanhempaan, suurempaan monikerroksiseen asuinrakennuskantaan pääväylien varrella, tässä tapauksessa Maasillantien varrella. Kiinteistöä voi verrata moneen muuhun vastaavaan isompaan monikerroksiseen rakennukseen joilla on rapatut julkisivut (osittain muutetut) esim. Karjaantien, Maasillantien ja Keskuskadun varrella. Rakennus on osa edustavaa historiallista rakennuskantaa kaupungin sisääntuloväylien varrella.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

82) Tontti 8, Esikunnankatu 7 (kiint.nro 71005201030008)

Suunnitteluvuosi: 1948

Suunnittelija: arkkitehti Eino Eek

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu (sgraffito-tekniikan tapainen)

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus kuuluu siihen suhteellisen tasaiseen historialliseen rakennuskerrostumaan joka muodostaa maisemallisesti, historiallisesti ja arkkitehtonisesti mielenkiintoisen kokonaisuuden Esikunnankadulla ja lähialueilla.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

83) Tontti 9, Esikunnankatu 5 (kiint.nro 71005201030009)

Suunnitteluvuosi: 1941

Suunnittelija: rakennusmestari Levi Backman, Backman & Eklöv

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: puuvuoraus (alunperin luultavasti rapattu)

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennus kuuluu siihen suhteellisen tasaiseen historialliseen rakennuskerrostumaan joka muodostaa maisemallisesti, historiallisesti ja arkkitehtonisesti mielenkiintoisen kokonaisuuden Esikunnankadulla ja lähialueilla. Rakennus kuuluu myös niihin kuutionomaisiin funkistaloihin jotka paikalliset rakennusmestarit suunnittelivat silloiseen kauppalaan.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

KORTTELI 105 Keskuskatu – Rauhankatu – Ratakatu – Kanavatori

84) Tontti 5, Rauhankatu 4 (kiint.nro 71005201050005)

Suunnitteluvuosi: 1944

Suunnittelija: rakennusmestari Artur Eklöv

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: karaattilevyjä (alunperin luultavasti rapattuja julkisivuja)

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: Villa Eklöv. Asuiko rakennusmestari mahdollisesti itse tässä talossa?

Arkistossa on myös Werner Wennströmin tekemiä piirustuksia pienempään rakennukseen tontin eteläkulmaan. Tätä ei luultavasti ikinä toteutettu.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtoninen ja maisemallinen arvo, tietysti mielin myös historiallista arvoa ikänsä puolesta. Rakennus kuuluu siihen arvokkaaseen n.k. kansanomaisiin funkistaloihin Karjaalla ja suunnittelija Artur Eklövin tuotantoon.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

85) Tontti 7, Keskuskatu 44 (kiint.nro 71005201050007)

Suunnitteluvuosi: 1940

Suunnittelija: rakennusmestari Artur Eklöv

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtoninen ja maisemallinen arvo, tietyssä mielin myös historiallista arvoa ikänsä puolesta. Rakennus kuuluu siihen arvokkaaseen n.k. kansanomaisiin funkistaloihin Karjaalla ja suunnittelija Artur Eklövin tuotantoon. Se kuuluu myös niihin suhteellisen edustaviin huviloihin Keskuskadun varrella.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

86) Tontti 8, Keskuskatu 46 (kiint.nro 71005201050008)

Suunnitteluvuosi: epäselvä rakennushistoria, luultavasti 1953

Suunnittelija: luultavasti rakennusmestari Levi Backman

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Rakennusmestari Levi Backman ja tämän jälkeen hänen kuolinpesänsä ovat omistaneet kiinteistön ja rakennukset. Rakennusmestari Axel Roseliuksen (tämä näyttää olleen töissä rakennusliike Backman & Eklöv:llä tämän projektin yhteydessä) vuodelta 1942 tekemät hienot piirustukset liike- ja asuinrakennukseksi paikalle ovat säilyneet (jäivät tosin toteuttamattomiksi).

Kulttuurihistoria: Rakennuksessa toimii kaupungin yksi pitkäikäisimmistä kioskeista, sekä vuosikymmenten ajan myös baari- ja pubtoimintaa (Boomshaka ja Ewalds Pub) sekä seurakunnan kirpputoritoiminta.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonista, historiallista ja maisemallista arvoa. Se muodostaa suhteellisen edustavan portaalirakennuksen yhteiskunnalle Kanavatorin kohdalla.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 106 Valimokatu – Hiekkaharjankatu – Sementtitehtaan ja Mäntynummen alue

87) Tontti 5, Valimokatu 4 (kiint.nro 71005201060005)

Suunnitteluvuosi: 1948

Suunnittelija: rakennusmestari Artur Eklöv

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: Rakennus näyttäisi olevan alkuperäisessä kunnossa (ei merkintöjä muutostöistä).

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on suhteellisen suuri arkkitehtoninen ja maisemallinen arvo, ja se on hieno esimerkki rakennusmestari Artur Eklövin suunnittelutuotannosta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 108 Keskuskatu – Hiekkaharjunkatu – Valimokatu – Rauhankatu

88) Tontti 4, Valimokatu 5 (kiint.nro 71005201080004)

Suunnitteluvuosi: Suunnitteluhistoria tuntematon, muutostyöpiirustukset vuodelta 1948 rakennusmestari Fjalar Poppius (veranta, käytävä, parveke). Tämä rakennus on mahdollisesti myös yksi asevelitalosta, jotka suunnitteli arkkitehti Kaj Englund 1945.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto lyhtyineen

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: Mahdollisesti yksi n.k. asevelitaloista/”Svenskhusen” jotka rakennettiin, Ruotsista saadun avun turviin, toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on, osana korttelin kokonaisuutta, maisemallista arvoa, ja mahdollisesna asevelitalon myös historiallista arvoa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

89) Tontti 5, Valimokatu 3 (kiint.nro 71005201080005)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: arkkitehti Kaj Englund, n.k. asevelitalo

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Rakennus näyttää olevan suhteellisen alkuperäisessä kunnossa ja muodossa (ei mainintoja muutostöistä). Englund teki samalla piirustuksia ulkorakennusta varten, joka tosin sai lisäyksen 1954.

Kulttuurihistoria: Yksi n.k. asevelitaloista/”Svenskhusen” jotka rakennettiin, Ruotsista saadun avun turviin, toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on maisemallista, arkkitehtonista ja historiallista arvoa osana niitä n.k. asevelitaloja joita rakennettiin tähän kortteliin ja hautausmaan toiselle puolelle.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

90) Tontti 6, Valimokatu 1 (kiint.nro 71005201080006)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: arkkitehti Kaj Englund, n.k. asevelitalo

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Mahdollisesti lisärakennus? Englund teki samalla piirustuksia ulkorakennusta varten, joka tosin sai lisäyksen 1980.

Kulttuurihistoria: Yksi n.k. asevelitaloista/”Svenskhusen” jotka rakennettiin, Ruotsista saadun avun turviin, toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on maisemallista, arkkitehtonista ja historiallista arvoa osana niitä n.k. asevelitaloja joita rakennettiin tähän kortteliin ja hautausmaan toiselle puolelle.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

91) Tontti 7, Keskuskatu 30 (kiint.nro 71005201080007)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: arkkitehti Kaj Englund, n.k. asevelitalo

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: rappaus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Rakennus näyttää olevan suhteellisen alkuperäisessä kunnossa ja muodossa (ei mainintoja muutostöistä).

Kulttuurihistoria: Yksi n.k. asevelitaloista/”Svenskhusen” jotka rakennettiin, Ruotsista saadun avun turviin, toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen. Talo on seurakunnan omistuksessa ja se oli pitkään diakoniatyön käytössä.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on maisemallista, arkkitehtonista ja historiallista arvoa osana niitä n.k. asevelitaloja joita rakennettiin tähän kortteliin ja hautausmaan toiselle puolelle. Erityisesti Keskuskadun puoleisella talonrivistöllä on maisemallista arvoa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

92) Tontti 8, Keskuskatu 32 (kiint.nro 71005201080008)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: arkkitehti Kaj Englund, n.k. asevelitalo

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: karaattilevyjä (alunperin luultavasti rapattu tai puuvuorattu)

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Rakennusmestari Agner Westerlund suunnitteli lisärakennuksen vuonna 1946 (rappuhuone, parveke ja kellari). Rakennusmestari Paul E. Kihlstedt suunnitteli saneerauksen 1984 (ikkunoiden vaihto, julkisivumateriaalin vaihto). Ulkorakennuksen piirustukset ovat myös Englundin vuodelta 1945.

Kulttuurihistoria: Yksi n.k. asevelitaloista/”Svenskhusen” jotka rakennettiin, Ruotsista saadun avun turviin, toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on maisemallista, arkkitehtonista ja historiallista arvoa osana niitä n.k. asevelitaloja joita rakennettiin tähän kortteliin ja hautausmaan toiselle puolelle. Erityisesti Keskuskadun puoleisella talonrivistöllä on maisemallista arvoa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

93) Tontti 9, Keskuskatu 34 (kiint.nro 71005201080009)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: arkkitehti Kaj Englund, n.k. asevelitalo

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: mineriittilevyjä (alunperin luultavasti rapattu tai puuvuorattu)

Kattomuoto: satulakatto ja ”moderni mansardintyyppinen katto”

Rakennushistoria: Englund teki samalla piirustuksia ulkorakennusta varten.

Asuinrakennukseen tehtiin mittava muutos- ja lisärakennustyö arkkitehti Olavi Lingon piirustusten mukaan 1960 (Maaseudun keskusrakennustoimisto).

Kulttuurihistoria: Yksi n.k. asevelitaloista/”Svenskhusen” jotka rakennettiin, Ruotsista saadun avun turviin, toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on maisemallista, arkkitehtonista ja historiallista arvoa osana niitä n.k. asevelitaloja joita rakennettiin tähän kortteliin ja hautausmaan toiselle puolelle. Erityisesti Keskuskadun puoleisella talonrivistöllä on maisemallista arvoa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

94) Tontti 10, Keskuskatu 35 (kiint.nro 71005201080010)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: arkkitehti Kaj Englund, n.k. asevelitalo

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Englund teki samalla piirustuksia ulkorakennusta varten, joka laajennettiin 2006.

Kulttuurihistoria: Yksi n.k. asevelitaloista/”Svenskhusen” jotka rakennettiin, Ruotsista saadun avun turviin, toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on maisemallista, arkkitehtonista ja historiallista arvoa osana niitä n.k. asevelitaloja joita rakennettiin tähän kortteliin ja hautausmaan toiselle puolelle. Erityisesti Keskuskadun puoleisella talonrivistöllä on maisemallista arvoa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

95) Tontti 11, Keskuskatu 38 (kiint.nro 71005201080011)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: Helge Forss, Tehdastalo-yhtymä (talotyyppi "Jokela")

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Sementtitehdas rakennutti talot tonteilla 11 ja 12 (Keskuskatu 38 och 40).

Muutostyö ja saneeraus 1991: interiööri, autotalli, veranta, parveke, katon ja julkisivujen vuoraus.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on maisemallista, arkkitehtonista ja historiallista arvoa osana niitä n.k. asevelitaloja joita rakennettiin tähän kortteliin ja hautausmaan toiselle puolelle. Erityisesti Keskuskadun puoleisella talonrivistöllä on maisemallista arvoa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

96) Tontti 12, Keskuskatu 40 (kiint.nro 71005201080012)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: Helge Forss, Tehdastalo-yhtymä (talotyyppi "Jokela")

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Sementtitehdas rakennutti talot tonteilla 11 ja 12 (Keskuskatu 38 och 40).

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on maisemallista, arkkitehtonista ja historiallista arvoa osana niitä n.k. asevelitaloja joita rakennettiin tähän kortteliin ja hautausmaan toiselle puolelle. Erityisesti Keskuskadun puoleisella talonrivistöllä on maisemallista arvoa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 109 Maasillantie – Postimestarinkatu – Rauhankatu – Lukonsepänkatu

97) Tontti 1, Rauhankatu 18 (kiint.nro 71005201090001)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: arkkitehti Kaj Englund, n.k. asevelitalo

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Englund teki samalla piirustuksia ulkorakennusta varten. Kadunpuoleinen osa on Englundin piirustusten mukainen. Ulkorakennuksen laajennuksen suunnitteli vuonna 1946 rakennusmestari Knut Adolfsson (ainakin asemapiirros), m.m. sikoille ja kanoille sekä varastoksi.

Kulttuurihistoria: Yksi n.k. asevelitaloista/”Svenskhusen” jotka rakennettiin, Ruotsista saadun avun turviin, toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on maisemallista, arkkitehtonista ja historiallista arvoa osana niitä n.k. asevelitaloja joita rakennettiin tähän kortteliin ja hautausmaan toiselle puolelle.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

98) Tontti 2, Rauhankatu 20 (kiint.nro 71005201090002)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: arkkitehti Kaj Englund, n.k. asevelitalo

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Englund teki samalla piirustuksia ulkorakennusta varten. Asuinrakennus laajennettiin 1990-talet.

Kulttuurihistoria: Yksi n.k. asevelitaloista/”Svenskhusen” jotka rakennettiin, Ruotsista saadun avun turviin, toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on maisemallista, arkkitehtonista ja historiallista arvoa osana niitä n.k. asevelitaloja joita rakennettiin tähän kortteliin ja hautausmaan toiselle puolelle.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

99) Tontti 4, Rauhankatu 24 (kiint.nro 71005201090004)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: arkkitehti Kaj Englund, n.k. asevelitalo

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Englund teki samalla piirustuksia ulkorakennusta varten. Tämä näyttää olevan alkuperäisessä kunnossa. Asuinrakennus osittain muutettu.

Kulttuurihistoria: Yksi n.k. asevelitaloista/”Svenskhusen” jotka rakennettiin, Ruotsista saadun avun turviin, toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on maisemallista, arkkitehtonista ja historiallista arvoa osana niitä n.k. asevelitaloja joita rakennettiin tähän kortteliin ja hautausmaan toiselle puolelle.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

100) Tontti 5, Postimestarinkatu 4 (kiint.nro 71005201090005)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: arkkitehti Kaj Englund, n.k. asevelitalo

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Asuinrakennus osittain muutettu.

Kulttuurihistoria: Yksi n.k. asevelitaloista/”Svenskhusen” jotka rakennettiin, Ruotsista saadun avun turviin, toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on maisemallista, arkkitehtonista ja historiallista arvoa osana niitä n.k. asevelitaloja joita rakennettiin tähän kortteliin ja hautausmaan toiselle puolelle.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

101) Tontti 6, Postimestarinkatu 6 (kiint.nro 71005201090006)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: arkkitehti Kaj Englund, n.k. asevelitalo

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Asuinrakennus laajennettu ja muutettu, m.m. rakennusmestari Rainer Holmströmin piirustusten mukaan vuonna 1966 jolloin talo laajennettiin etelään päin ja pihanpuoleinen katto nostettiin huomattavasti. Nykyinen omistaja on 2000-luvulla tehnyt huomattavat peruskorjaukset julkisivuissa, katossa ja pihalla. Ulkorakennuksen suunnitteli kiinteistön silloisen omistaja rakennusmestari Fjalar Poppius (työpiirustus ja kuvaus 1951) ja Rainer Holmström (asemapiirros 1952).

Kulttuurihistoria: Yksi n.k. asevelitaloista/”Svenskhusen” jotka rakennettiin, Ruotsista saadun avun turviin, toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen. Rakennusmestari Fjalar Poppius möi tontin vuokraoikeuden ja rakennukset 1956 pankinjohtaja Ragnar Söderströmille. Myöhemmin taloa kutsuttiin Villa Svahnströmiksi omistajien, metsänhoitaja Vilhelm Svahnströmin ja hänen vaimonsa mukaan.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on maisemallista, arkkitehtonista ja historiallista arvoa osana niitä n.k. asevelitaloja joita rakennettiin tähän kortteliin ja hautausmaan toiselle puolelle.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

102) Tontti 8, Maasillantie 27 (kiint.nro 71005201090008)

Suunnitteluvuosi: 1941

Suunnittelija: rakennusmestari Uno Jansson

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonista, historiallista ja maisemallista arvoa ja kuuluu siihen tärkeään vanhempien asuintalojen ryhmään Keskuskadun, Karjaantien, Maasillantien y.m. varrella. Rakennus on myös hyvä ja edustava esimerkki n.k. kansanomaisesta funkiksesta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

103) Tontti 9, Maasillantie 25 (kiint.nro 71005201090009)

Suunnitteluvuosi: 1941

Suunnittelija: rakennusmestari Artur Eklöv

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: puuvuoraus (alunperin luultavasti rapattu)

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Rakennukseen tehtiin puuvuoraus 2000-luvulla.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on tietty arkkitehtoninen, historiallinen ja maisemallinen arvo osana Maasillantien varrella olevien vanhempien rakennuskokonaisuutta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

104) Tontti 13, Maasillantie 17 (kiint.nro 71005201090013)

Suunnitteluvuosi: 1941 (laajennukset 1945, 1956, 1959)

Suunnittelija: rakennusmestari Levi Backman (myöhemmät laajennukset suunnitelivat rakennusmestarit Rainer Holmström ja Erik Brandtberg)

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Taloa on laajennettu useita kertoja.

Kulttuurihistoria: Alkuperäinen omistaja oli nimeltään Huldin. Katutasossa on aikoinaan toiminut kauppa.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on tietty arkkitehtoninen, historiallinen ja maisemallinen arvo osana Maasillantien varrella olevien vanhempien rakennuskokonaisuutta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

105) Tontti 14, Maasillantie 15 (kiint.nro 71005201090014)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: rakennusmestari Knut Adolfsson

Kerroslukumäärä: yksi kerros, vinttikerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto lyhtyineen

Rakennushistoria: Verannan suunnitteli rakennusmestari Fjalar Poppius 1948.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on tietty arkkitehtoninen, historiallinen ja maisemallinen arvo osana Maasillantien varrella olevien vanhempien rakennuskokonaisuutta. Taloa ympäröi tiheä kasvillisuus jonka takia talo on ainoastaan osittain näkyvillä kesäkauden aikana.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

KORTTELI 110 Esikunnankatu – Postimestarinkatu – Maasillantie – Lukonsepäntie

106) Tontti 5, Maasillantie 22 (kiint.nro 7100520110005)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: rakennusmestari Uno Jansson

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvoa ja se kuuluu vanhempaan, suurempaan monikerroksiseen asuinrakennuskantaan pääväylien Keskuskadun, Karjaantien, Maasillantien y.m. varrella. Rakennus on myös hyvä ja edustava esimerkki niistä rakennuksista jotka rakennusmestari Uno Jansson suunnitteli. Se on myös hyvä esimerkki nk. kansanomaisesta funkiksesta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: Rakennus tulisi saada suojelumerkintä. Myös piharakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä.

107) Tontti 6, Maasillantie 24 (kiint.nro 7100520110006)

Suunnitteluvuosi: 1941 (sivurakennus 1945)

Suunnittelija: rakennusmestari Uno Jansson (sivurakennus arkkitehti Jorma Järvi)

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: Piharakennuksen suunnitteli tunnettu arkkitehti Jorma Järvi 1945, tyyppiirustus Puutalo Oy:lle.

Kulttuurihistoria:

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvoa ja se kuuluu vanhempaan, suurempaan monikerroksiseen asuinrakennuskantaan pääväylien Keskuskadun, Karjaantien, Maasillantien y.m. varrella. Rakennus on myös hyvä ja edustava esimerkki niistä rakennuksista jotka rakennusmestari Uno Jansson suunnitteli. Se on myös hyvä esimerkki nk. kansanomaisesta funkiksesta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: Rakennus tulisi saada suojelumerkintä. Myös piharakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä.

108) Tontti 7, Maasillantie 26 (kiint.nro 7100520110007)

Suunnitteluvuosi: 1947

Suunnittelija: rakennusmestari Uno Jansson

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: Veranta rakennetti rakennusmestari Guy Enbergin piirustusten mukaisesti 2006. Sama suunnittelija piirsi autotallin 1995.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvoa ja se kuuluu vanhempaan, suurempaan monikerroksiseen asuinrakennuskantaan pääväylien Keskuskadun, Karjaantien, Maasillantien y.m. varrella. Rakennus on myös hyvä ja edustava esimerkki niistä rakennuksista jotka rakennusmestari Uno Jansson suunnitteli. Se on myös hyvä esimerkki nk. kansanomaisesta funkiksesta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

109) Tontti 10, Esikunnankatu 19 (kiint.nro 71005201100010)

Suunnitteluvuosi: 1940

Suunnittelija: byggmästare Artur Eklöv

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: F. Landén suunnitteli interiöörin muutostyöt 1982.

Kulttuurihistoria: Rakennuttajana toimi majuri Ingjald Lassenius. Talo kutsutaan nykyään Villa Gustafssoniksi omistajien mukaan.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Edustava rakennus kuuluu siihen Esikunnankadun varrella ja esikunnan- ja ammattikoulun rakennusten yhteydessä olevien arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvokkaiden rakennusten ryhmään.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

110) Tontti 11, Esikunnankatu 17 (kiint.nro 71005201100011)

Suunnitteluvuosi: 1956

Suunnittelija: rakennusmestari Rainer Holmström

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: Ulkorakennuksen suunnitteli rakennusmestari H.B. Törnqvist 1931, ja se laajennettiin Artur Eklövin suunnitelmien mukaisesti 1941. Paikalla on mahdollisesti sijainnut aiempi asuinrakennus.

Kulttuurihistoria: Rakennuttajina toimivat Lisa ja Hemrna Back, Villa Back. Myöhemmin rakennuksessa asui pitkään ammattikoulun opettaja Stig Nyström perheineen.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Edustava rakennus kuuluu siihen Esikunnankadun varrella ja esikunnan- ja ammattikoulun rakennusten yhteydessä olevien arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvokkaiden rakennusten ryhmään.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

111) Tontti 12, Esikunnankatu 15 (kiint.nro 71005201100012)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: Toimisto Backman & Eklöv (luultavasti Torsten Backman, Levi Backman tai Artur Eklöv)

Kerroslukumäärä: yksi kerros, vinttikerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto lyhtyineen

Rakennushistoria: Suuri laajennus Stig Nyströmin suunnittelemana 1989 (tämä asui naapurissa Esikunnankatu 17:ssa)

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Suhteellisen edustava rakennus kuuluu siihen Esikunnankadun varrella ja esikunnan- ja ammattikoulun rakennusten yhteydessä olevien arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvokkaiden rakennusten ryhmään.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tai osia siitä tulisi saada suojelumerkintä

112) Tontti 13, Esikunnankatu 13 (kiint.nro 71005201100013)

Suunnitteluvuosi: 1941

Suunnittelija: rakennusmestari Torsten Backman (Toimisto Backman & Eklöv)

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto (tai matala pupettikatto)

Rakennushistoria: Perussaneerauksen yhteydessä 1983 julkisivuihin asennettiin karaattilevyjä.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Suhteellisen edustava rakennus kuuluu siihen Esikunnankadun varrella ja esikunnan- ja ammattikoulun rakennusten yhteydessä olevien arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvokkaiden rakennusten ryhmään. Rakennus on hyvä esimerkki Torsten Backmanin ja toimiston Backman & Eklövin suunnittelusta ja n.k. kansanomaisesta funkiksesta Karjaalla.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

113) Tontti 14, Esikunnankatu 11 (kiint.nro 71005201100014)

Suunnitteluvuosi: 1939

Suunnittelija: rakennusmestari Harry Willstedt

Kerroslukumäärä: yksi kerros ja vinttikerros

Julkisivumateriaali: puuvuoraus ja pelti (alunperin luultavasti rapattu tai puuvuoraus)

Kattomuoto: satulakatto (lyhtyineen)

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Suhteellisen edustava rakennus kuuluu siihen Esikunnankadun varrella ja esikunnan- ja ammattikoulun rakennusten yhteydessä olevien arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvokkaiden rakennusten ryhmään.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä (kunnosta riippuen)

KORTTELI 111 Esikunnankatu – Purokatu – Pumppulahti – Tragmaninkuja

114) Tontti 7, Esikunnankatu 10 (kiint.nro 71005201110007)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta noin 1940 tai 1940-luvulta.

Suunnittelija: ei tietoa

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto, kattolyhty

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Edustava rakennus kuuluu siihen Esikunnankadun varrella ja esikunnan- ja ammattikoulun rakennusten yhteydessä olevien arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvokkaiden rakennusten ryhmään.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

115) Tontti 6, Esikunnankatu 8 (kiint.nro 71005201110006)

Suunnitteluvuosi: 1941–1942

Suunnittelija: rakennusmestari Werner Wennström (rakennusmestari Artur Eklöv 1954)

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Suhteellisen edustava rakennus kuuluu siihen Esikunnankadun varrella ja esikunnan- ja ammattikoulun rakennusten yhteydessä olevien arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvokkaiden rakennusten ryhmään.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 114 Esikunnankatu – Maasillantie – Karjaantie – Maasilta

116) Tontti 8, Postimestarinkatu 11 (kiint.nro 71005201140008)

Suunnitteluvuosi: 1946

Suunnittelija: arkkitehti Hilding Ekelund

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: Kauppalanjohtajan Rudolf "Rulle" Erikssonin perheen huvila.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonista, historiallista ja maisemallista arvoa. Paitsi että se on osa Ekelundin tunnetusti arvokasta kokonaisuutta paikkakunnalla, on rakennus myös osa sitä rakennusryhmää Esikunnankadun varrella, jotka yhdessä vanhan esikunnan ja ammattikoulun rakennusten kanssa muodostavat merkittävän kokonaisuuden.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

117) Tontti 2, Maasillantie 30 (kiint.nro 71005201140002)

Suunnitteluvuosi: 1950 (myös ulkorakennus)

Suunnittelija: arkkitehti Ola Gripenberg (tämä suunnitteli myös esikunnan rakennukset)

Kerroslukumäärä: yksi kerros, vinttikerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: Rakennukset näyttävät olevan suhteellisen alkuperäisessä kunnossa.

Kulttuurihistoria: Rakennuttajana toimi Läntisen Uudenmaan Puutarhatuottajien Osuuskunta ja talo oli pakkaus- ja varastotila. Rakennuksessa toimi myös pitkään tukkukauppa, ja tänä päivänä siellä on Monitoimikeskus ry:n toimintaa ja kirpputori. Arkkitehti Ola Gripenberg oli aiemmin suunnitellut myös neljä esikunnan rakennusta jotka ovat vielä säilyneet alueella.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on tietty arkkitehtoninen, historiallinen ja maisemallinen arvo. Se kuuluu Gripenbergin alueelle suunniteltuihin rakennusten ryhmään ja se kuuluu myös Esikunnankadun ja Maasillantien vanhoihin rapattuihin rakennuksiin.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä

KORTTELI 115 Maasillantie – Karjaantie – Suntionkatu – Soturinkatu – Postimestarinkatu

118) Tontti 10, Maasillantie 31 (kiint.nro 71005201150010)

Suunnitteluvuosi: 1948

Suunnittelija: rakennusmestari Uno Jansson

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja ellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: Rakennusmestari Levi Backmanin 1941 tekemiä piirustuksia tontille taloa ja ulkorakennusta varten eräälle Gunnar Backmanille ovat säilyneet. On tässä vaiheessa epäselvää rakennettiin näitä ylipäätään.

Kulttuurihistoria: Rakennusta on kututtu ”Arhippaisen taloksi”. Aiemmin talon katutasossa toimi kauppa, m.m. kauppiaspari Henelius harjoitti toimintansa täällä 1950-luvun alussa, ja myöhemmin ainakin kauppias Caj Malmberg. Tämän jälkeen talossa toimi Ehrsténin veljesten painotalo. Nykyinen omistaja on peruskorjannut taloa ja rakennuttanut ulkorakennuksen pihalle (Matti Åmanin suunnitelemana 2004).

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvoa ja se kuuluu vanhempaan, suurempaan monikerroksiseen asuinrakennuskantaan pääväylien Keskuskadun, Karjaantien, Maasillantien y.m. varrella. Rakennus on myös hyvä ja edustava esimerkki niistä rakennuksista jotka rakennusmestari Uno Jansson suunnitteli. Se on myös hyvä esimerkki nk. kansanomaisesta funkiksesta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

119) Tontti 9, Maasillantie 33 (kiint.nro 71005201150009)

Suunnitteluvuosi: 1949

Suunnittelija: rakennusmestari Artur Eklöv

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvoa ja se kuuluu vanhempaan, suurempaan monikerroksiseen asuinrakennuskantaan pääväylien Keskuskadun, Karjaantien, Maasillantien y.m. varrella. Rakennus on myös hyvä ja edustava esimerkki niistä rakennuksista jotka rakennusmestari Artur Eklöv suunnitteli. Se on myös hyvä esimerkki nk. kansanomaisesta funkiksesta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

120) Tontti 6, Karjaantie 36 (kiint.nro 71005201150006)

Suunnitteluvuosi: 1948

Suunnittelija: rakennusmestari Torsten Backman

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta, vinttikerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto lyhtyineen

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: Vuokrasopimus kauppalan ja rakennusmestari Levi Backmanin ja hänen vaimonsa Ethelin kanssa solmittiin 50 vuodeksi vuodesta 1945. Sopimus siirrettiin vuotta myöhemmin kuljettaja Herman ja Ebba Sundströmille ja tämän jälkeen Andelsbodenille (Osuuskauppa). SOK:n suunnittelijat laativat 1950-luvun loppupuolella sisustussuunnitelmat kauppaan varten. Talossa on siis toiminut Osuuskauppa 1950-luvun loppupuolella, Punaisen ristin paikalliskonttori ja paraikaa Kirpputoritoimintaa.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvoa ja se kuuluu vanhempaan, suurempaan monikerroksiseen asuinrakennuskantaan pääväylien Keskuskadun, Karjaantien, Maasillantien y.m. varrella. Rakennus on myös hyvä ja edustava esimerkki niistä rakennuksista jotka rakennusmestari Torsten Backman suunnitteli. Se on myös hyvä esimerkki nk. kansanomaisesta funkiksesta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

121) Tontti 12, Karjaantie 34 (kiint.nro 71005201150012)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta 1940-luvulta, mahdollisesti 1950-luvun alkupuolelta.

Suunnittelija: Ei tietoa, luultavasti joku paikallisista rakennusmestareista (mahdollisesti Levi Backman, Uno Jansson, Artur Eklöv tai joku muu).

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvoa ja se kuuluu vanhempaan, suurempaan monikerroksiseen asuinrakennuskantaan pääväylien Keskuskadun, Karjaantien, Maasillantien y.m. varrella. Rakennus on myös hyvä ja edustava esimerkki niistä rakennuksista jotka paikalliset rakennusmestarit suunnittelivat. Se on myös hyvä esimerkki nk. kansanomaisesta funkiksesta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

122) Tontti 11, Karjaantie 32 (kiint.nro 71005201150011)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta 1940-luvulta, mahdollisesti 1950-luvun alkupuolelta.

Suunnittelija: Ei tietoa, luultavasti joku paikallisista rakennusmestareista (mahdollisesti Levi Backman, Uno Jansson, Artur Eklöv tai joku muu).

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvoa ja se kuuluu vanhempaan, suurempaan monikerroksiseen asuinrakennuskantaan pääväylien Keskuskadun, Karjaantien, Maasillantien y.m. varrella. Rakennus on myös hyvä ja edustava esimerkki niistä rakennuksista jotka paikalliset rakennusmestarit suunnittelivat. Se on myös hyvä esimerkki nk. kansanomaisesta funkiksesta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 116 Postimestarinkatu – Soturinkatu – Wilckininkatu - Rauhankatu

123) Tontti 12, Rauhankatu 26 (kiint.nro 71005201160012)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: rakennusmestari Knut Adolfsson, ulkorakennus rakennusmestari Fjalar Poppius 1945 ja kaupan siipiosa Poppius 1949

Kerroslukumäärä: yksi kerros, vinttikerros, kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto, lyhtyineen

Rakennushistoria: Talo on rakennettu kahdessa vaiheessa. Matalampi siipiosa pohjoisessa rakennettiin kauppatoimintaa varten 1949.

Kulttuurihistoria: Kutsuttiin Villa H. Åströmiksi. Kauppiaspari Henelius aloittivat liiketoimintansa tämän rakennuksen siipiosassa 1950-luvun alussa, mutta muuttivat jo noin vuoden päästä Maasillantie 31:een n.k. Arhippaisen taloon.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Tämä on komea rakennus joka yhdessä seurakunnan rakennusten kanssa muodostavat selviä arkkitehtonisia huomion kohteita alueella. Rakennuksella on arkkitehtonista, historiallista ja maisemallista arvoa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 124 Karjaantie – Keskuskatu – Soturinkatu – Wilckininkatu

124) Tontti 11, Karjaantie 18 (kiint.nro 71005201240011)

Suunnitteluvuosi: 1954 (1981)

Suunnittelija: rakennusmestari Fjalar Poppius on laatinut piirustukset. Omistajan Inge-May Heneliuksen mukaan olisi arkkitehti Hilding Ekelund suunnitellut rakennuksen. Mahdollisesti tämä on konsultoinut suunnitteluprosessissa(?).

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto ja pulpettikatto

Rakennushistoria: Nils ja Inge-May Henelius rakennuttivat talon 1953 Hilding Ekelundin suunnitelmien mukaan (Inge-May Heneliuksen lausunto 2007 & 2013). Suunnittelijana on kuitenkin luultavasti rakennusmestari Poppius jonka suunnitelmat ovat säilyneet. Talossa oli kauppa katutasossa ja asunto yläkerrassa. Aikaisemmin sisäänkäynti sijaitsi keskellä talon pääjulkisivua. Lisärakennuksen (varasto, autotalli y.m.) 1982 suunnitteli rakennusmestari Erik Brandtberg, joka itse asui naapurissa Karjaantie 18:ssa. Laajennustyön yhteydessä osa vanhasta rakennuksesta purettiin. Uusi sisäänkäynti ja eteinen rakennettiin 1995 (suunnittelijana Fredrik Landén, Tammisaari)

Kulttuurihistoria: Talossa toimi aina sen rakentamisesta vuoteen 2013/2014 saakka Heneliuksen K-kauppa.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvoa ja se kuuluu vanhempaan, suurempaan monikerroksiseen asuinrakennuskantaan pääväylien Keskuskadun, Karjaantien, Maasillantien y.m. varrella. Rakennus on myös hyvä ja edustava esimerkki niistä rakennuksista jotka rakennusmestari Fjalar Poppius suunnitteli. Se on myös hyvä esimerkki nk. kansanomaisesta funkiksesta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

125) Tontti 16, Soturinkatu 7 (kiint.nro 71005201240016)

Suunnitteluvuosi: Rakennusvalvonnan arkistossa ei inventointityön aikana ollut käytettävissä tietoja kiinteistöstä. Arviolta 1920-luvulta, tai aikaisemmin.

Suunnittelija: rakennusmestari Artur Eklöv laati muutospirustukset 1931.

Kerroslukumäärä: yksikerroksinen

Julkisivumateriaali: puuvuoraus

Kattomuoto: satulakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: Vanhempi rouva nimeltä Karin Danielsson (s. 1910) kerrotaan asuneen talossa pitkän ajan. Yhdessä lähellä olevien puurakennusten kanssa talo kuuluu kaupunginosan vanhimpiin rakennuksiin. Suuri Rantatien alkuperäinen linjaus kulki talon ohi pohjoispuolella.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Talolla on historiallinen arvo ja tietyssä mielessä maisemallinen arvo (vaikkakin rakennus on voimakkaasti kasvillisuuden ympäröimänä).

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus voisi mahdollisesti saada suojelumerkintä (kuunnosta riippuen)

KORTTELI 126 Karjaantie – Wilckininkatu – Soturinkatu – Suntionkatu

126) Tontti 2, Soturinkatu 23 (kiint.nro 71005201250002)

Suunnitteluvuosi: 1945

Suunnittelija: rakennusmestari Artur Eklöv

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: Jack Vuorisen isä Paavo Vuorinen rakensi tämä talon n. 1946/1947 (tieto Jack Vuoriselta). Paavo Vuorinen oli aikaisemmin seppä Billnäsän ruukissa, sittemmin tunnettu romukauppias, kuten aikanaan poikakin. Paavon veli Pentti työskenteli myös ruukissa, hienotaepajassa ja hän toimi m.m. Pohjan kunnanvaltuuston puheenjohtajana.

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvoa ja se kuuluu vanhempaan, suurempaan monikerroksiseen asuinrakennuskantaan pääväylien Keskuskadun, Karjaantien, Maasillantien y.m. varrella. Rakennus on myös hyvä ja edustava esimerkki niistä rakennuksista jotka rakennusmestari Artur Eklöv suunnitteli. Se on myös hyvä esimerkki nk. kansanomaisesta funkiksesta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

127) Tontti 7, Karjaantie 20 (kiint.nro 71005201250007)

Suunnitteluvuosi: 1955

Suunnittelija: rakennusmestari Rainer Holmström

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: aumakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvoa ja se kuuluu vanhempaan, suurempaan monikerroksiseen asuinrakennuskantaan pääväylien Keskuskadun, Karjaantien, Maasillantien y.m. varrella. Rakennus on myös hyvä ja edustava esimerkki niistä rakennuksista jotka rakennusmestari Rainer Holmström suunnitteli. Se on myös hyvä esimerkki nk. kansanomaisesta funkiksesta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

128) Tontti 2, Soturinkatu 23 (kiint.nro 71005201250002)

Suunnitteluvuosi: 1960

Suunnittelija: rakennusmestari Artur Eklöv

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: murrettu satulakatto

Rakennushistoria: -

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvoa ja se kuuluu vanhempaan, suurempaan monikerroksiseen asuinrakennuskantaan pääväylien Keskuskadun, Karjaantien, Maasillantien y.m. varrella. Rakennus on myös hyvä ja edustava esimerkki niistä rakennuksista jotka rakennusmestari Artur Eklöv suunnitteli. Se on myös hyvä esimerkki nk. kansanomaisesta funkiksesta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 165 Hautausmaa, kappeli ja seurakuntakoti

129) Tontti 1, Keskuskatu 23, Pyhän Olavin kappeli ja krematoriokappeli (kiint.nro 71005201650001)

Suunnitteluvuosi: 1959

Suunnittelija: arkkitehti Hilding Ekelund

Kerroslukumäärä: yksi kerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: tiili ja betoni

Kattomuoto: murrettu satulakatto

Rakennushistoria: Viime vuosikymmenten aikana on lisätty krematoriolehto rakennuksen kylkeen pohjoispuolelle.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on suuri ja symbolinen arkkitehtoninen, historiallinen ja maisemallinen arvo yhtenä tunnetuimpina Ekelundin luomuksina paikkakunnalla.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

130) Tontti 1, Keskuskatu 23, Seurakuntakoti (kiint.nro 71005201650001)

Suunnitteluvuosi: 1961

Suunnittelija: arkkitehti Hilding Ekelund (yhdessä Marianne Granbergin, Caissa Herrmansin ja Antero Sirviön kanssa Ekelundin toimistolla)

Kerroslukumäärä: yksi kerros ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: tiili, levyjä

Kattomuoto: murrettu satulakatto

Rakennushistoria: Uusi, tummempi siipiosa rakennettiin noin viisi vuotta sitten, ja tässä ollaan hyvällä tavalla otettu huomioon alkuperäisen rakennuksen ja kokonaisuuden kiinteistöllä.

Kulttuurihistoria: -

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on suuri ja tunnettu arkkitehtoninen, historiallinen ja maisemallinen arvo. Yhdessä kappelin kanssa muodostavat nämä rakennukset hyvin merkittävän kokonaisuuden Ekelundin tuotannossa.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

KORTTELI 168 Keskuskatu – Volmarintie (oikeastaan yksi ainoa tontti tässä risteyksessä)

131) Tontti 1, Keskuskatu 64 (kiint.nro 71005201680001)

Suunnitteluvuosi: 1939

Suunnittelija: rakennusmestari Artur Eklöv

Kerroslukumäärä: kaksi kerrosta ja kellarikerros

Julkisivumateriaali: rapattu

Kattomuoto: tasa- tai loivasti viettävä katto

Rakennushistoria: Julkisivuihin asennettiin karaattilevyjä ja sadesuoja pystytettiin rappusten yläpuolelle vuonna 1979, Erkki Koposen suunnitelmien mukaan.

Kulttuurihistoria: Rakennuttaja oli muuan Alexandra Holmberg. Talon omisti pitkään hammaslääkäri Pentti Autero, ja se on yleisesti kutsuttu "Auteron huvilaksi".

Rakennushistoriallinen/historiallinen/maisemallinen arvo: Rakennuksella on arkkitehtonisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvoa ja se kuuluu vanhempaan, suurempaan monikerroksiseen asuinrakennuskantaan pääväylien Keskuskadun, Karjaantien, Maasillantien y.m. varrella. Rakennus on myös hyvä ja edustava esimerkki niistä rakennuksista jotka rakennusmestari Artur Eklöv suunnitteli. Se on myös hyvä esimerkki nk. kansanomaisesta funkiksesta.

Muuta: -

Suojelustatus: -

Suositus: rakennus tulisi saada suojelumerkintä

VII. JOHTOPÄÄTELMÄT, HUOMIOT JA SUOSITUKSET

Karjaan pitäjän, asemayhdyskunnan, kauppalan ja kaupungin kaavoitusta ja kaupunkisuunnittelua on yli 100 vuoden ajan leimannut visiot, ennusteet, tarpeet ja todellisuus. On vaihdeltu suurisuuntaisten asemakaavojen ja pienempien, todellisuuteen ja sen hetkiseen tilanteeseen sopeututettujen kaavojen välillä. Tämä tapahtui ensimmäisen kerran ja ehkä tähän asti merkittävimällä tavalla Hilding Ekelundin 1930-luvun lopun ja 1940-luvun alun (astui voimaan 1941) asemakaavan yhteydessä. Tehtävänä oli uudistaa professori Carolus Lindbergin vuonna 1930 tekemää asemakaavaa, joka oli vahvasti ylidimensioitu. Ekelundin paikkakunnan todellisiin tarpeisiin vastaava rationaalinen ja järkevä asemakaava on mahdollisesti ollut se kaava joka on ollut merkityksellisin kaavan jälkeiselle rakentamiselle paikkakunnalla. Tämä siitä huolimatta että sen jälkeen on tehty lukuisia kaavoja ja kaavamuuoksia.

Käsillä olevan kaavoitus- ja rakennushistoriallisen inventoinnin johtotähtenä on siten pidetty rakennusten ja kaupunkimaisemien suojelusuositus jonka turvin voisi paremmin ohjata kaavoitusta eri tavoilla eri alueilla. Eikä siis ainoastaan keskustasta tasaisesti ja mittasuhteellisesti asteittain alaspäin kulkeva rakennusjärjestys. Toisena johtitähdenä on ollut kriittisyys kasvuennusteita kohtaan. Kriittisen käsittelytavan perustana on historiallinen kehitys, sekä paikkakunnalla, alueellisella ja kansallisella tasolla.

Asukasluku ja esimerkiksi liikekiinteistöjen tarve on ollut suhteellisen samanlainen pitkinä ajanjaksoina. Tätä kirjoittaessa ei lähitulevaisuudessa ole havaittavissa suurempia muutoksia tässä suhteessa. On kuitenkin toivottavaa että liikekeskustalle annettaisiin kaavoituksen kautta pikku hiljaa mahdollisuuksia kaupunkikuvan eheyttämiseen ja tiheyttämiseen, kuitenkin niin että tämä tapahtuu tiettyihin suuntiin tai tietyillä alueilla.

Karjaan pitäjän alueen ensimmäisen kaavoituksen teki maanmittausinsinööri Volmar Svaetichin (1875–1930). Tämä tapahtui neljän vanhojen kantatilojen alueella, eli Hinders, Borgmästar, Klockars ja Räckers, ja osittain näiden yksityisten maanomistajien toimeksiannosta ja osittain pitäjän ja myöhemmin asemayhdyskunnan tilauksesta. Tämän jälkeiset asemakaavat ja kaavamuuokset ovat monen vuosikymmenen aikana yhdessä erilaisten rakennusprojektin kanssa ohjanneet kaupunkikuvan muodostamista. Mitä tulee absoluuttiseen liikekestustaan on tulos tähän mennessä muodostunut suhteellisen kirjavaksi, joka sinänsä ei tarvitse olla negatiivinen. Liikekeskustan ulkopuolisissa asuinalueissa on joukko merkittäviä kokonaisuuksia ja perspektiiviä jotka ovat

huomionarvoisia, ja joissakin tapauksissa suojelemisenarvoisia tuleville sukupolville. Tietty liikekeskustan siirtyminen etelään päin on tapahtunut viimeisen vuosisadan neljänneksen aikana, mikä on esimerkiksi antanut Ratakadulle aivan uuden merkityksen. Viimeisten vuosien aikainen kaavoitus on kuitenkin myös keskittynyt Kauppiaankadun pohjoispäättyyn ja sen lähialueille.

Seuraavat yleiset suositukset voidaan antaa koskien Kauppiaankadun ympäröivään alueeseen, eli Karjaan liikekeskusta-alueen ydintä:

- 1) Uusien rakennusten ja uusien liikkeiden syntyminen liikekeskustaan voidaan ja tulisi edesauttaa, samaten tiettyjen yksittäisten rakennusten ja kokonaisuuksien suojeleminen ja hoito. Nämä aspektit eivät välttämättä ole ristiriidassa keskenään, päin vastoin voivat eri aikakauden rakennustuotanto rikastuttaa toinen toisiaan. Pyrkimys musta-valkoiseen yhtenäistämiseen ei ole suotavaa.
- 2) Tonttien toteutetut rakennusvolyymit ovat tätä kirjoittaessa suhteellisen matalat ja kaupunkikuvan urbaanisuus voitaisiin lisätä ydinkeskustassa. Tämä tosin niin että ekspansio ei leviäisi laajemmassa mittakaavassa jo olemassa oleviin ja suhteellisen historiallisiin kortteleihin joissa on pientaloasutusta, puutaloja ja rapattuja funkitaloja.
- 3) On varmasti ensisijaisen tärkeätä että kaikki uudet rakennukset aivan ydinkeskustassa jatkossakin saavat liiketalojen piirteitä varaamalla katutasen tilat osittain tai kokonaan liiketoiminnoille tai vastaavalle.
- 4) Etelä-pohjoisuunassa oleva akseli Kiilan kylästä, Asemanmäen, rautatieaseman, Kauppiaankadun ja Nils Grabbenkadun kautta Ruukintielle ja Pentbyhyn voidaan hyvällä syyllä voimistaa ottaen huomioon suositeltavien suojelukohtien sijaintia ja määrää, sekä huomioiden myös suositeltavien kaupunkiympäristöjen ja kokonaisuuksien. Tällöin keskeiseen rooliin nousee aivan kiertotien eteläpuolelle jäävä alue.

Mitä tulee alueelle joka ulottuu liikekeskustasta itään voidaan suositella kolmea laajempaa pääperiaatetta yleisellä tasolla:

- 1) Viheralue Bulevardin, Naapurinkadun, Rantapuiston, Pumppulahden ja Maasillan ympärillä on huomioitava suurimmalla mahdollisella tavalla. Tämä niin suurena kokonaisuutena kuin myös pienempinä osakokonaisuuksina. Alue pitää sisällään sekä julkisia rakennuksia Bulevardin varrella että jo suojeltu n.k. Puu-Karjaan alue, ja lisäksi ne tässä raportissa esille tuodut ei suojellut vanhat puutalo-alueet, eli Puu-Karjaan ”jatko-alueet” Naapurinkadun ja Bulevardin välillä, Pumppulahden suunnassa ja Heikinkadun ja Puistokadun varrella.

- 2) Vanha säilynyt rakennuskanta joka pystytettiin 1930-, 1940- ja osittain 1950-luvulla (vuosien 1934 ja 1941 asemakaavojen määräysten mukaan) Kanavatorin suunnalla sekä pääväylien Keskuskadun, Maasillantien ja Karjaantien varrella kohti Maasiltaa ja ”Stegelbackenia” on suojeltava ja nähtävä huomionarvoisina kokonaisuuksina kun kaavoitetaan näiden lähialueita ja tontteja. Tämä koskee varsinkin n.k. kansanomaisen funkiksen talot ja n.k. asevelitalot. Rapatut julkisivut ovat myös elementti jota pitäisi säilyttää. Ei olisi myöskään suotavaa että kerrostalojen yhdenmukainen alue kasvaisi liikaa Torikadulta itään päin, koska tämä ”syö” mainittuja kokonaisuuksia jotka siis ovat säilyttämisen arvoisia. Sitä vastoin voidaan hyvin luoda ja/tai kehittää uusia ja jo olemassa olevia kerrostaloalueita.
- 3) Arkkitehti Hilding Ekelundin suuret kokonaisuudet tulee hoivata ja tuoda esille. Tämä koskee Bulevardin, Laaksokadun ja kaupungintalon ympärillä olevaa kokonaisuutta, mutta myös ammattikoulun alue ja hautausmaan ympärillä olevaa kokonaisuutta. Viimeksi mainittu kokonaisuus kappeleineen ja seurakuntakodeineen, ruumishuoneineen ja itse hautausmaa-alue viheralueineen on hallitseva ja kaunis suhteessa ympäristöön ja tulee tätä aluetta huomioida kaikessa lähialueen kaavoitustyössä.

Inventointiraporttia päätetään epävirallisella ehdotuksella että jokin Ekelundin tuotannolla keskeinen paikka tai katu nimettäisiin hänen mukaansa. Tämä toisi esille hänen rooliaan ja merkityksensä paikkakunnan rakennushistorialle ja manifestoisi sitä. Samalla tämä olisi yleinen manifestointi kaavoitukselle, kaupunkisuunnittelulle ja arkkitehtuurille.

Karjaalla 31 maaliskuuta 2015

Kim Björklund
UNIKA

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS (tärkeimmät)

Arkistomateriaali

Raaseporin kaupunki

Tekninen osasto

Rakennusvalvonnan arkisto ja Kaava-arkisto

- keskustan osayleiskaava 1998
- n. 250 kpl asemakaavoja ja kaavamuutoksia sekä näiden selvitykset (1930–2014)
- jokaisen yksittäisen kiinteistön rakennuspiirustukset, asemapiirrokset, toimenpidehakemukset, työselostukset, y.m.

Kuvia

Kim Björklundin yksityisarkisto

- Valokuvia kaikista inventointialueen kiinteistöjen rakennuksista (lukuunottamatta joitakin ulkorakennuksia, katosrakennelmia y.m.). Kim Björklundin ottamia 2013–2014. Liitettyinä digitaalisessa muodossa tähän raporttiin.

Kirjallisuus

Björklund, Kim & Eriksson, Solveig, Hilding Ekelund i Karis – Karjaalla, Karjaa: Västnyländska kultursamfundet 2007.

Hummelin, Keijo, Kuninkaanpitäjistä kaupungiksi. Karjaan puutarhakaupungin kasvot kuvin ja sanoin 1800-luvulta tähän päivään, Karjaa 2006.

Härö, Mikko, Läntisen Uudenmaan rakennusten ja maiseman kulttuurihistoriallinen inventointi, Läntisen Uudenmaan seutukaavaliitto 1993.

Karis ennen ja nyt, Karjaa kotiseutulautakunta 1970 (useita kirjailijoita).

Raportteja ja inventointeja

Museoviraston valtakunnallinen inventointi merkittävistä rakennettuista kulttuuriympäristöistä RKY

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4501

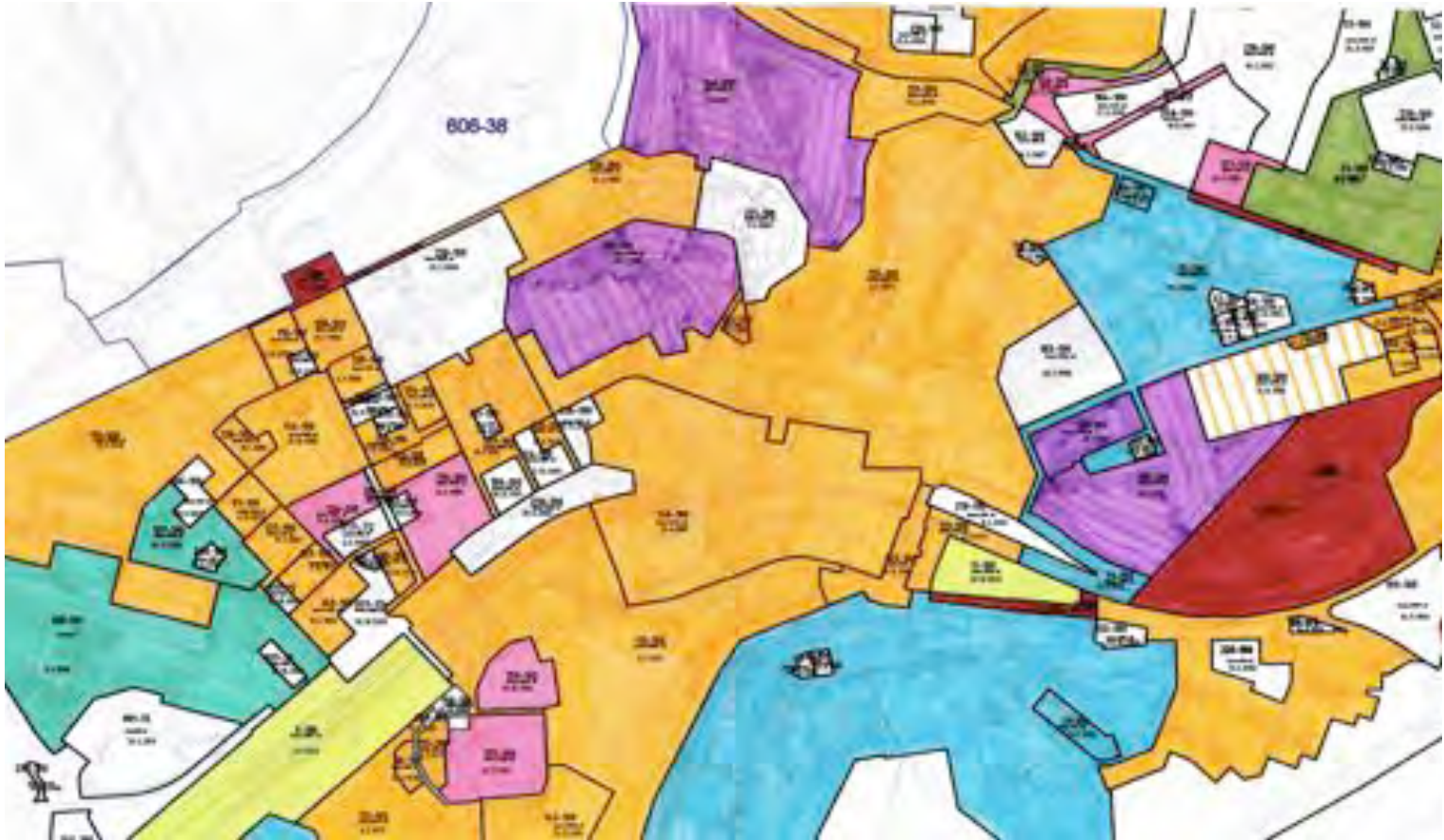
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1324

Björklund, Kim, inventointiraportti alueesta Karjaantie-Maasillantie-Keskuskatu, Karjaan kotiseutu- ja museoyhdistyksen tilaustyö 2013.

Savolainen, Panu, inventointiraportti Länsi-Uudenmaan Ammattikoulu, Raaseporin kaupungin tilaustyö 2012.

KARJAAN KESKUSTA RAKENNUSHISTORIALLINEN INVENTOINTI
ASEMAKAAVAT JA KAAVAMUUTOKSET, NYKYTILANNE
UNIKA / KIM BJÖRKLUND 2015

LIITE 1

KUVAN SELITYS

	VÄRI	ASEMAKAAVA
1)	Tummanpunainen	Carolus Lindberg 1934
2)	Vaaleankeltainen	Hilding Ekelund 1941, 1945
3)	Vihreä	Hilding Ekelund ja Birger Brunila 1951
4)	Sininen	Birger Brunila 1953, 1956, 1960
5)	Oranssi	Lars ja Mona Hedman 1965–1983
6)	Vaaleanpunainen	Suunnittelukonsultit Oy, Raimo Hannula, Marjut Kivelä (1980-luku)
7)	Turkoosi	Finnmap, Anders Jansson 1987, 1988
8)	Violetti	A-Konsultit, m.m. Staffan Lodenius 1980-luku ja 1992
9)	Väritön	Erilaisia uudempia kaavoja

KARIS CENTRUM BYGGNADSHISTORISK INVENTERING
KARJAAN KESKUSTA RAKENNUSHISTORIALLINEN INVENTOINTI

FÖRTECKNING ÖVER STÖRRE HELHETER

(ur byggnadsskyddets synvinkel)

LUETTELO LAAJEMMISTA KOKONAISUUKSISTA

(rakennussuojelun näkökulmasta)

BILAGA 2

LIITE 2

UNIKA / KIM BJÖRKLUND 2015

- 1) Köpmansgatans affärs- och bostadsbyggnader.
Kauppiaankadun liike- ja asuintalot y.m.

- 2) Stads kärnans huvudleder och deras perspektiv: Köpmansgatan, Nils Grabbegatan, Bulevarden, Centralgatan, Bangatan.

Keskustan pääväylät ja niiden perspektiivit: Kauppiaankatu, Nils Grabben katu, Bulevardi, Keskuskatu ja Ratakatu.

- 3) Handelns gradvisa förskjutning söderut, från axeln Köpmansgatan-Centralgatan till axeln Bangatan-Köpmansgatan.

Liiketoimintojen vaiheittainen siirtyminen etelään, Kauppiaankadun-Keskuskadun - akseliilta kohti akselia Ratakatu-Kauppiaankatu.

- 4) Mindre gators byggnads- och kulturhistoriska perspektiv: Felix Froms gatas tvärperspektiv, Henriksgatan, Parkgatan, Stabsgatan.

Pienempien katujen rakennus- ja kulttuurihistorialliset perspektiivit: Felix Fromin kadun poikittaisperspektiivi, Heikinkadun, Puistokadun ja Esikunnankadun perspektiivit.

- 5) Bulevardens helhet, offentliga byggnader och tillhörande grönområden.
Bulevardin aluekokonaisuus, julkiset rakennukset ja siihen liittyvät viheralueet.

- 6) Trä-Karis i ett vidare perspektiv.

Puu-Karjaa laajemmassa kokonaisuudessaan.

- 7) Infartsledernas perspektiv och byggnation i funkis- eller senfunkisstil: Centralgatans östra del, Karisvägen, Landsbrovägen.

Sisääntuloväylien perspektiivit ja funkis- tai jälkifunkistyylinen rakennuskanta: Keskuskadun itäinen osa, Karjaantie, Maasillantie.

- 8) Det arkitektoniska arvet och värdet i några arkitekters helhetsproduktion i Karis: Hilding Ekelund, Lars Rejström, Kaj Englund, Ole Gripenberg (utmärkt med blå färg HE, röd färg LR, grön färg KE, gul färg OG).

Arkitehtoniset arvot ja perinnöt joidenkin pääsuunnittelijoiden kokonaistuotannossa Karjaalla: Hilding Ekelund, Lars Rejström, Kaj Englund, Ole Gripenberg (merkitty sinisellä värillä HE, punaisella LR, vihreällä KE, keltaisella OG).

- 9) De s.k. vapenbrödrahusen på var sida om begravningsplatsen.
N.k. asevelitalo-kokonaisuudet molemmin puolin hautausmaata.

- 10) Helheten församlingshemmet, kapellet och begravningsplatsen.
Kokonaisuus seurakuntatalo, kappeli, hautausmaa.

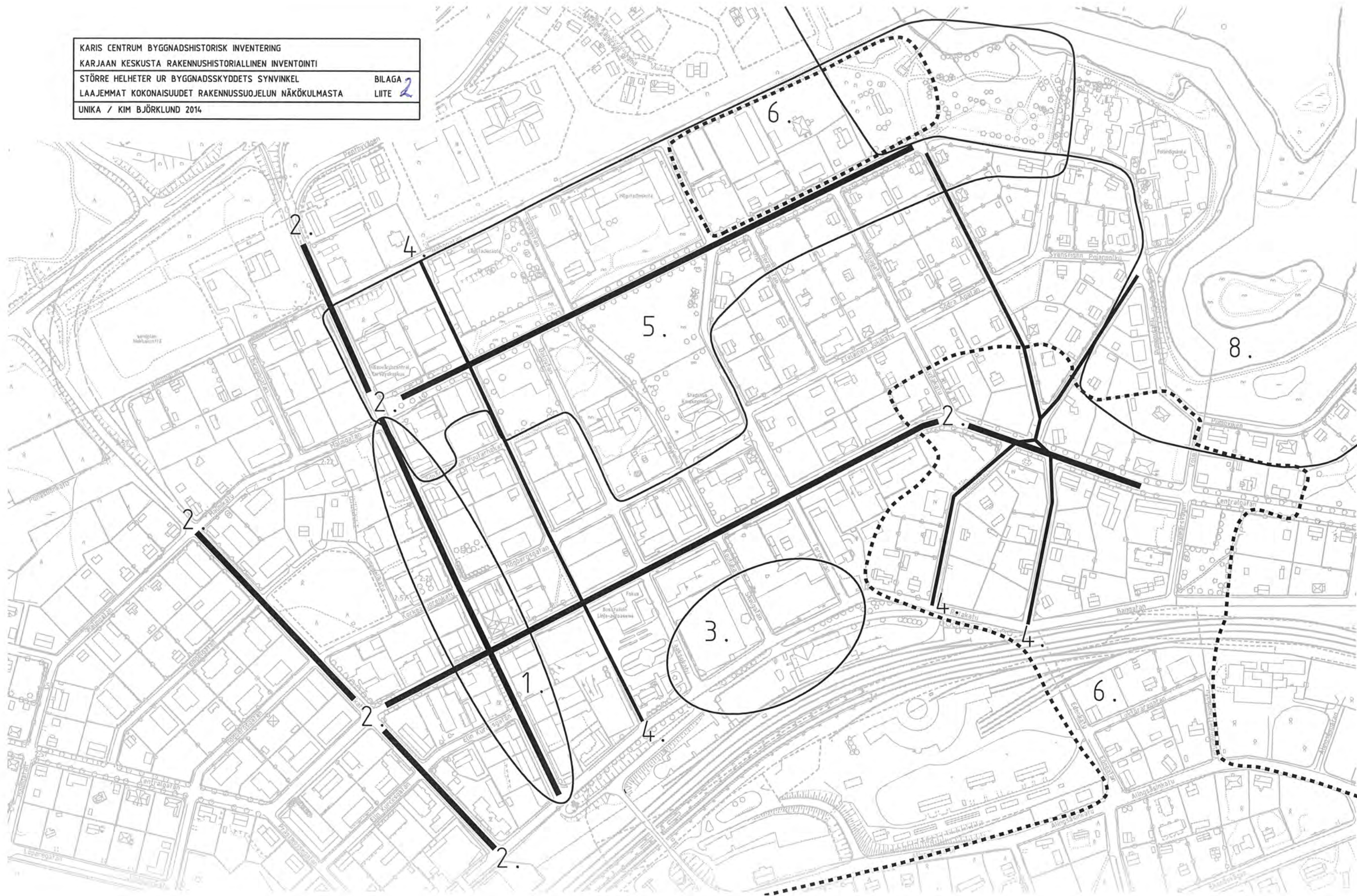
- 11) Wilckingatans grönområde och gatuperspektiv.

Wilckininkadun viheralue ja katuperspektiivi.

- 12) Funkisvillor i Karis (byggmästarfunkis av bl.a. Artur Eklöv, Uno Jansson, Levi Backman, Rainer Holmström).

Karjaan funkistalot (m.m. Artur Eklövin, Uno Janssonin, Levi Backmanin ja Rainer Holmströmin n.k. rakennusmestarifunkista).

KARIS CENTRUM BYGGNADSHISTORISK INVENTERING
KARJAAN KESKUSTA RAKENNUSHISTORIAALLINEN INVENTOINTI
STÖRRE HELHETER UR BYGGNADSSKYDDETS SYNVINKEL BILAGA 2
LAAJEMMAT KOKONAIUUDET RAKENUSSUOJELUN NÄKÖKULMASTA LIITE 2
UNIKA / KIM BJÖRKLUND 2014

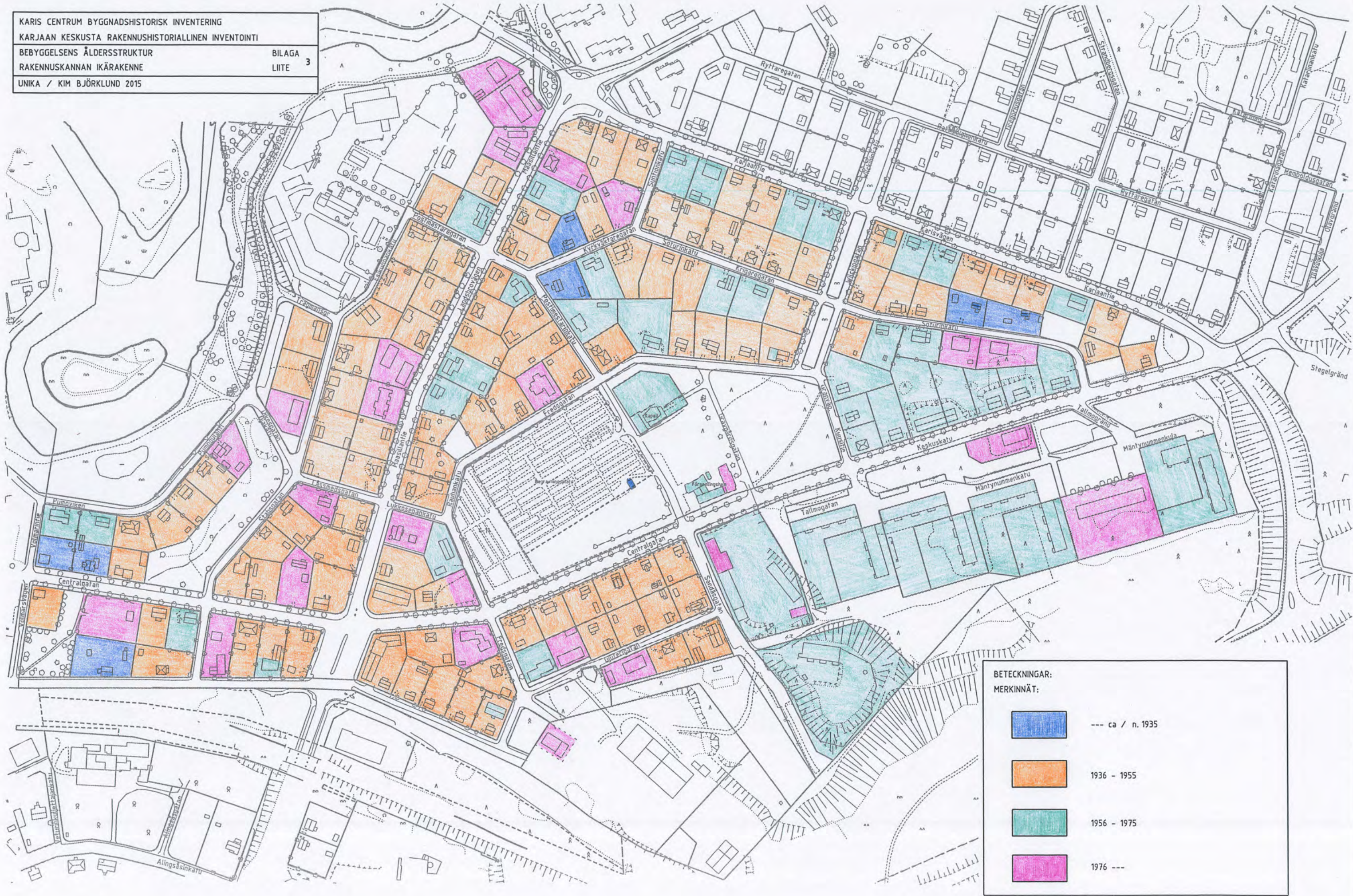

KARIS CENTRUM BYGGNADSHISTORISK INVENTERING
 KARJAAN Keskusta RAKENNUSHISTORIALLINEN INVENTOINTI
 BEBYGGSELSENS ÅLDERSSTRUKTUR BILAGA
 RAKENNUSKANNAN IKÄRAKENNE LIITE 3
 UNIKA / KIM BJÖRKLUND 2015

BETECKNINGAR:
MERKINNÄT:

	--- ca / n. 1935
	1936 - 1955
	1956 - 1975
	1976 ---

**BETECKNINGAR:
 MERKINNÄT:**

	--- ca / n. 1935
	1936 - 1955
	1956 - 1975
	1976 ---

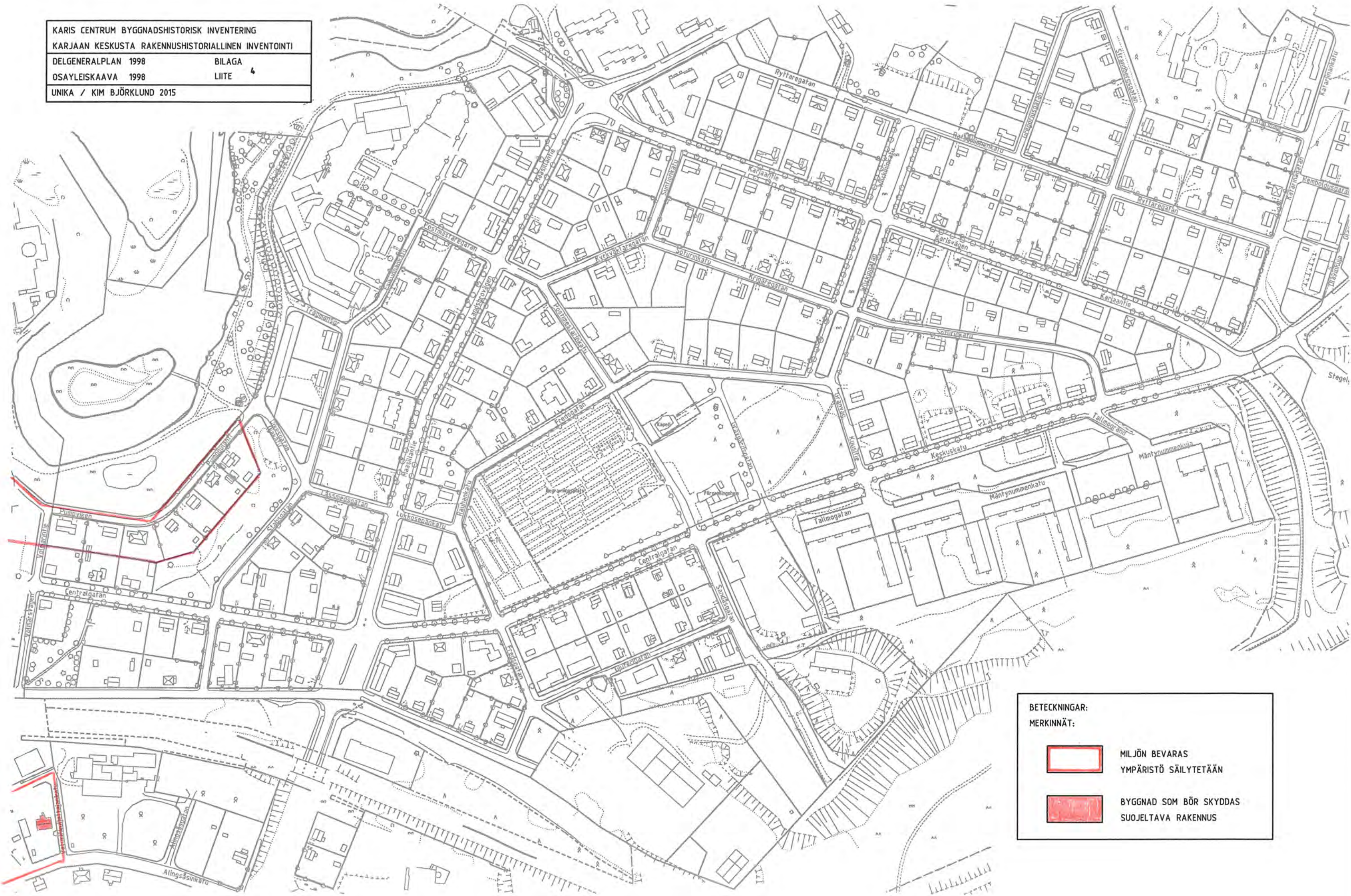
KARIS CENTRUM BYGGNADSHISTORISK INVENTERING
 KARJAAN KESKUSTA RAKENNUSHISTORIALLINEN INVENTOINTI
 DELGENERALPLAN 1998 BILAGA 4
 OSAYLEISKAAVA 1998 LIITE
 UNIKA / KIM BJÖRKLUND 2015

**BETECKNINGAR:
 MERKINNÄT:**

	MILJÖN BEVARAS YMPÄRISTÖ SÄILYTETÄÄN
	BYGGNAD SOM BÖR SKYDDAS SUOJELTAVA RAKENNUS

KARIS CENTRUM BYGGNADSHISTORISK INVENTERING
 KARJAAN KESKUSTA RAKENNUSHISTORIALLINEN INVENTOINTI
 DELGENERALPLAN 1998 BILAGA
 OSAYLEISKAAVA 1998 LIITE 4
 UNIKA / KIM BJÖRKLUND 2015

BETECKNINGAR:
MERKINNÄT:

	MILJÖN BEVARAS YMPÄRISTÖ SÄILYTETÄÄN
	BYGGNAD SOM BÖR SKYDDAS SUOJELTAVA RAKENNUS

KARIS CENTRUM BYGGNADSHISTORISK INVENTERING
 KARJAAN KESKUSTA RAKENNUSHISTORIALLINEN INVENTOINTI
 REKOMENDATION: BYGGNADER OCH MILJÖER SOM SKYDDAS BILAGA
 SUOSITUS: SUOJELTAVAT RAKENNUKSET JA YMPÄRISTÖT LIITE 5
 UNIKA / KIM BJÖRKLUND 2015

BETECKNINGAR:
 MERKINNÄT:

	BYGGNAD SOM BÖR SKYDDAS SUOJELTAVA RAKENNUS
	BYGGNAD SOM EVENTUELLT BÖR SKYDDAS MAHDOLLISESTI SUOJELTAVA RAKENNUS
	MILJÖN BEVARAS YMPÄRISTÖ SÄILYTETÄÄN

KARIS CENTRUM BYGGNADSHISTORISK INVENTERING

KARJAAN KESKUSTA RAKENNUSHISTORIALLINEN INVENTOINTI

REKOMENDATION: BYGGNADER OCH MILJÖER SOM SKYDDAS

SUOSITUS: SUOJELTAVAT RAKENNUKSET JA YMPÄRISTÖT

UNIKA / KIM BJÖRKLUND 2015

BILAGA

LIITE

5

BETECKNINGAR:
MERKINNÄT:

	BYGGNAD SOM BÖR SKYDDAS SUOJELTAVA RAKENNUS
	BYGGNAD SOM EVENTUELLT BÖR SKYDDAS MAHDOLLISESTI SUOJELTAVA RAKENNUS
	MILJÖN BEVARAS YMPÄRISTÖ SÄILYTETÄÄN